

Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service

Maahanmuuttoviraston tilinpäätös 2020

Toimintakertomus 2020.....	3
1 Johdon katsaus	3
2 Tuloksellisuus.....	5
2.1 Kehityshankkeet.....	9
3 Vaikuttavuus	10
3.1 Toiminnan vaikuttavuus.....	10
3.2 Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus	10
4 Toiminnallinen tehokkuus.....	12
4.1 Toiminnan tuottavuus.....	12
4.2 Toiminnan taloudellisuus.....	12
4.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus	14
4.4 Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus.....	16
5 Tuotokset ja laadunhallinta.....	20
5.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut hyödykkeet.....	20
5.1.1 Maahanmuutto ja kansalaisuus	20
5.1.2 Kansainvälinen suojelu	22
5.1.3 Vastaanottotoiminta	23
5.1.4 Käsittelyaikatavoitteissa pysyminen.....	31
5.1.5 Laadunhallinta ja päätösten pysyvyys muutoksenhaussa	33
5.2 Tukiyksiköt	33
5.2.1 Teknologia ja digitalisaatio	33
5.2.2 Oikeuspalvelu.....	38
5.2.3 Maatietopalvelu	40
5.2.4 Euroopan muuttoliikiverkosto (EMN)	42
5.2.5 Viestintä.....	42
5.2.6 Asiakkuus.....	43
5.2.7 Tilastopalvelut.....	44
6 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	46
7 Tilinpäätösanalyysi.....	50
7.1 Rahoituksen rakenne	50
7.2 Talousarvion toteutuminen	51
7.3 Tuotto- ja kululaskelma	52
7.4 Tase.....	53
8 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma.....	54
9 Arviointien tulokset.....	56
10 Yhteenvedo havaituista väärinkäytöksistä	57

10.1	Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot	57
10.2	Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot.....	57
11	Maahanmuuttoviraston tilinpäätöslaskelmat ja liitteet	58
11.1	Tilinpäätöslaskelmat	58
11.1.1	Tilinpäätöslaskelmien liitteet	65
11.2	Muut liitteet	73
11.3	Allekirjoitukset	74

Toimintakertomus 2020

Maahanmuuttoviraston organisaatioon kuuluvat Maahanmuuttoviraston lisäksi Oulun ja Joutsenon vastaanottokeskukset sekä Helsingin säilöönottoyksikkö.

Vuoden 2020 raportointi sisältää kirjanpitoyksikön lisäksi Maahanmuuttoviraston toimintakertomuksen.

1 Johdon katsaus

Maahanmuuttoviraston toimintavuodesta 2020 muodostui globaalin koronapandemian ohella ennennäkemätön: työhön kohdistettiin laajoja kehitystoimenpiteitä organisaation, toimintatapojen ja prosessien parantamiseksi samalla kun käyttöön otettiin uusia työtapoja ennen kaikkea etätyön muodossa. Vuosi painottuikin toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten vaikutusten hallintaan ja toiminnan kehittämiseen joustavammaksi ja tehokkaammaksi. Virasto toteutti toimintavuoden aikana muun ohella laajan Migri2021-projektin päätöksenteon tehostamiseksi ja automaattisen päätöksenteon käyttöönoton tueksi.

Työ, perhe ja opiskelu olivat toimintavuoden, kuten edellisenkin vuoden (2019), aikana yleisimpiä syitä muuttaa Suomeen. Huomioitaessa kausityö, oli työ suurimpana perusteena maahanmuutolle. Koronapandemiasta seuranneet globaalit maahantulo- ja matkustusrajoitukset rajoittivat edustustojen toimintaa ja maahanpääsyä, mikä näkyi hakemusmäärien supistumisessa ulkomailla jätettyjen oleskelulupahakemusten osalta: esimerkiksi erityisasiantuntijoiden oleskelulupahakemusten määrä puolittui toissa vuodesta. Kausityöntekijöiden määrä ja Suomessa haettavien oleskelulupien jatkolupien määrä puolestaan jatkoi koronasta huolimatta nousuaan, perhesiteen ollessa yleisin jatkoluvan myöntämisperuste. Myös Brexit aiheutti toimintavuoden aikana omat muutoksensa: sen myötä Ison-Britannian kansalaisille perheenjäsenineen tuli uusi lupakategoria: he ovat 1.10.2020 alkaen voineet hakea erosopimuksen mukaista oleskeluoikeutta.

Kansalaisuusasioiden osalta uutta oli, että Irakin kansalaiset jättivät viime vuonna eniten kansalaisuushakemuksia Suomessa: vuosien ajan suurin Suomen kansalaisuutta hakenut ryhmä on ollut Venäjän kansalaiset. Suomen kansalaisuutta hakivat nyt erityisesti vuonna 2015 syksyllä Suomeen saapuneet, kansainvälistä suojelua saaneet turvapaikanhakijat.

Matkustusrajoitukset vaikuttivat erityisesti uusien turvapaikkahakemusten määrän romahtamiseen, joka puolittui, jääden alhaisemmaksi kuin se oli ennen vuotta 2015. Suurin lähtömaa ensimmäisten hakemusten osalta oli Afganistan. Uusintahakemusten määrä puolestaan pysyi edellisen vuoden tasolla ja uusintahakemuksia jättivät eniten irakilaiset. Toimintavuoden aikana keskityttiin edelleen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toimintaan valtakunnallisena osaamiskeskuksena: järjestelmän asiakasmäärät ovat jatkaneet kasvuaan vuosi vuodelta.

Vuodelle 2020 oli uutta myös Migrin tulosohjauksen jakautuminen sisäministeriön lisäksi myös työ- ja elinkeinoministeriölle: uudessa tulosohjausmallissa korostuu entisestään Migrin toiminnan merkitys elinvoimaiselle Suomelle esimerkiksi niin, että työ- ja opiskeluperusteisissa hakemuksissa kuluvan vuoden tulostavoitteena on 30 vrk:n keskimääräinen käsittelyaika ja erityisasiantuntijoiden ja kasvuyrittäjien osalta perheineen käsittelyaika on kaksi viikkoa.

Maahanmuuttovirasto haluaa jatkossa panostaa entisestään asiakaskokemukseen ja automatisaatio ja prosessikehitys ovatkin olleet toimintavuoden aikana yhdistyneessä lupa- ja kansalaisuusyksikössä paljon esillä olleita teemoja: osa-automaatio Suomen kansalaisen puolisoiden jatkolupaprosessissa otettiin käyttöön toukokuussa ja myös useiden muiden lupatyyppeiden automatisointi on määritysten osalta valmis käyttöön otettavaksi. Sujuvan työn edellytyksiä on pyritty systemaattisesti kehittämään panostamalla myös muun muassa tiedonhallintaan ja ohjeistukseen, henkilöstön perehdytykseen ja koulutukseen, tuen saatavuuteen sekä työtilanteen säännölliseen ja ennakoivaan seurantaan. Toimintavuoden aikana yhteistyö on tiivistynyt niin lupa- ja kansalaisuusyksikön sisällä kuin yksikkörajojen ylikin. Migrissä on kyetty yhä joustavammin suuntaamaan viraston rajallisia resursseja kulloinkin ruuhkautuneisiin ja priorisoiuihin prosesseihin. Ulkomailla jätettyjen hakemusmäärien voidaan olettaa lähtevän nousuun edustojen toiminnan vähitellen normalisoituessa. Työperusteisen maahanmuuton ennakoitaan kasvavan tulevaisuudessa ja siihen liittyvien oleskelulupien käsittelyn on oltava sujuvaa.

Virasto on ylläpitänyt vastaanottokeskuksissa ylimääräisiä paikkoja koronan aiheuttamien suojaustoimien mahdollistamiseksi. Asiakasmäärän supistumisen johdosta on kokonaiskapasiteettia sopeutettu alaspäin sekä keskuksia lakkauttamalla että paikkamäärää supistamalla. Viraston oman toiminnan osalta Pudasjärven vastaanottokeskuksen lakkauttaminen ja henkilöstön uudelleen sijoittaminen oli merkittävä muutos. Välimeren vapaaehtoisten siirtojen kohdistuminen alaikäisiin edellytti alaikäiskapasiteetin lisäämistä. Omassa toiminnassa otettiin käyttöön Oulun alaikäisyksikkö, johon sijoitettiin Pudasjärveltä vapautuneita virkoja. Vastaanotto- ja säilöönottoyksiköissä on huolehdittu hyvin koronapandemian aiheuttamista haasteista ja muutamaa tartuntapiikkiä lukuun ottamatta tilanne on kyetty hallitsemaan esimerkillisesti.

Kulunut vuosi on ollut haastava Migrin koko henkilöstölle johtuen ennen muuta organisaatiomuutoksista, koronatilanteeseen reagoimisesta, etätyöarjesta sekä Migrin toimintaan kohdistuvista ulkoisista odotuksista tulostavoitteineen. Tästä huolimatta kaikkien viraston keskeisten tavoitteiden – toiminnan tehostamisen, asiakaslähtöisyyden lisäämisen sekä viraston hyvänä työpaikkana – osalta on tapahtunut selkeää kehitystä, jota jatkamme yhdessä kuluvan vuoden aikana. Viraston keskeisin voimavara toimintavuoden aikana on ollut osaava henkilöstö, joka on osoittanut esimerkillistä joustamiskykyä ja ollut työpanoksellaan avainasemassa haasteita ratkaistaessa.

2 Tuloksellisuus

Kaiken kaikkiaan oleskelulupahakemusten määrä laski 10 % edellisvuoteen nähden covid-19 -pandemian johdosta, mikä katkaisi vuosia jatkuneen tasaisen hakemusmäärän kasvun. Pudotus johtui 33 % laskusta ensimmäisten lupien kohdalla.

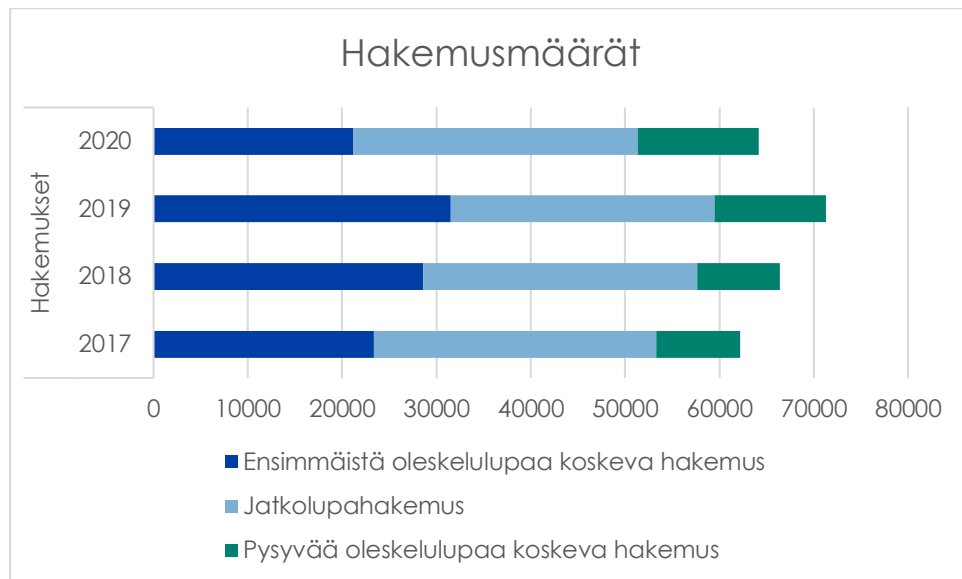
Suurin pudotushakemusmäärissä tapahtui opiskelijoiden kohdalla: ensimmäisiä lupia opiskelun perusteella haettiin vain puolet vuoden 2019 määrästä ja jatkolupiakin vain 38 %.

Sen sijaan jatko- ja pysyvää lupaa koskevien hakemusten määrä kasvoi noin 8 %. Kasvu näissä kategorioissa heijastelee aiempaa pitkään jatkunutta tasaista kasvua ensimmäisten lupahakemusten kohdalla.

Päätösmäärät seurailivat hakemusmääriä, mutta hakemusmäärän laskiessa 10 % päätösmäärä laski vain 9 %. Näin ollen hakemusruuhkaan saatiin absoluuttisesti purettua vuoden aikana. Oleskelulupapäätöksiä tehtiin 106 % saapuneisiin hakemuksiin nähden.

	Hakemukset			Päätökset		
Oleskelulupa	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Ensimmäistä oleskelulupaa koskeva hakemus	28610	31510	21160	26997	32259	25803
Työ	10805	12687	8771	9447	12537	10737
Perhe	11036	11753	8369	11305	13011	10559
Opiskelu	6281	6493	3299	5851	6071	3773
Muut	488	577	721	394	640	734
Jatkolupahakemus	29054	27988	30161	28877	27640	30232
Työ	8847	9318	11225	8021	9379	11930
Perhe	11403	11112	13084	11312	10615	12923
Opiskelu	6144	4890	3030	6399	4977	2997
Muut	1528	1523	1744	1852	1588	1425
Kv-suojelua saaneiden jatkoluvat	1132	1145	1078	1293	1081	957
Pysyvää oleskelulupaa koskeva hakemus	8717	11819	12864	8884	10924	12305
Pysyvä oleskelulupa	8593	11699	12723	8751	10832	12169
Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU -oleskelulupa	124	120	141	133	92	136
Kaikki yhteensä	66381	71317	64185	64758	70823	68340

Taulukko 1 Hakemus- ja päätösmäärät

Taulukko 2 Hakemusmäärät

EU-oleskeluoikeutta koskevien hakemusten määrä putosi noin 10 %. Suurinta pudotus oli opiskelijoiden kohdalla. Tosin pudotus oli vain 29 %, kun kolmansista maista tulevien opiskelijoiden kohdalla hakemusmäärä putosi puoleen.

	Hakemukset			Päätökset		
EU-oleskeluoikeus	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Työ	4971	4395	4014	4570	4246	3920
Perhe	2158	2113	1962	2030	1954	1815
Opiskelu	1317	1384	989	1284	1080	980
Muut	1036	1292	1169	1000	1216	1098
Perheenjäsenen oleskelukortti	809	867	848	810	823	849
Kaikki yhteensä	10291	10051	8982	9694	9319	8662

Taulukko 3 Hakemus- ja päätösmäärät, EU-oleskeluoikeus

Maastapoistamisasioiden määrä putosi 30 % edellisvuoteen nähden. Suurinta pudotus oli kielteisten turvapaikkapäätösten yhteydessä tehtävissä käännyttämispäätöksissä (48 %), mikä johtui turvapaikkapäätösten määrän vähenemisen lisäksi siitä, että myönteisiä päätöksiä tehtiin suhteellisesti aiempaa enemmän. Lisäksi tutkimatta jätettyihin *toisiin tai sitä myöhempisiin* uusintahakemuksiin ei tyypillisesti lisätä käännyttämispäätöstä ja myös näiden päätösten määrä kasvoi. Kielteisen oleskelulupapäätöksen yhteydessä tehtiin edellisvuoteen nähden 18 % vähemmän käännyttämispäätöksiä.

Karkottamispäätösten määrä laski edellisvuoteen nähden 6 %:lla. Vuonna 2019 karkottamispäätöksiä tehtiin erityisen paljon johtuen tapauksesta, jossa uzbekistanilaiset rakennusmiehet hakivat työperusteista oleskelulupaa väärennetyillä ammattitaitoa koskevilla koulutodistuksilla. Kun nämä väärennetyt tapaukset tulivat Migrin tietoon, sen johdosta peruutettiin useita oleskelulupia ja tehtiin kielteisiä lupapäätöksiä. Vuonna 2020 karkottamismäärät putosivat,

mutta jäivät kuitenkin huomattavasti korkeammalle tasolle verrattaessa vuosiin 2017 ja 2018, mikä johtuu osin vielä vuoden 2020 puolella uzbekistanilaisille rakennusmiehille tehdyistä karkottamispäätöksistä. Vuoteen 2018 verrattuna vuoden 2020 karkottamispäätösten määrä oli 63 % korkeampi ja vuoteen 2017 verrattuna yli kaksinkertainen.

	Vireille tulleet maastapoistamisasiat			Päätökset		
Maastapoistaminen	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Käännyttäminen	4997	6071	3874	7585	7578	4705
Kielteiseen turvapaikkapäätökseen sisältyvä käännyttäminen	3228	3844	2055	5746	5178	2700
Kielteiseen oleskelulupapäätökseen sisältyvä käännyttäminen	914	1361	1094	1040	1595	1300
Käännyttäminen, muut syyt	855	866	725	799	805	705
Maasta karkottaminen	1237	2149	1924	1463	2527	2379
Ei oleskeluoikeutta	1056	1875	1747	1287	2285	2166
Rikosperuste	181	274	177	176	242	213
Kaikki yhteensä	6234	8220	5798	9048	10105	7084

Taulukko 4 Maastapoistamisasiat ja päätökset

Vireille tulleiden kansalaisuushakemustan vakiintunut 2 %:n kasvukäyrä jyrkkeni 2,7 %:iin vuonna 2020. Huomattavaa on kuitenkin, että aiemmin tasaisesti kasvanut kansalaisuushakemusten määrä putosi 3 %, mikä on alle vuoden 2018 tason. Aiemmin tasaisena pysynyt kansalaisilmoitusten määrä sen sijaan kasvoi 66 %:lla. Mahdollisesti koronan vaikutuksesta ulkomailla (erityisesti Ruotsissa) asuvat entiset suomen kansalaiset hakivat kansalaisuutta ilmoituksella, mikä helpottaa esimerkiksi matkustamista Suomeen koronarajoitusten aikana.

Päätösmäärät kansalaisuusasioissa putosivat 10 % vuoden takaisesta. Kansalaisuushakemuspäätösten kohdalla pudotus oli 18 %, mikä johtui resurssien kohdentamisesta oleskelulupa-asioihin, millä pyrittiin ehkäisemään lakisääteisten käsittelyaikojen ylittymistä näissä ryhmissä. Sen sijaan kansalaisuusilmoitusten kohdalla päätösmäärä kasvoi 49 %.

Vuoden 2020 alusta kansalaisuusasioissa otettiin käyttöön käsittelyn osa-automaatisointi. Tämän täysimääräiset vaikutukset päätöksenteon sujuvuuteen toteutuvat asteittain, kun toimintatavat hioutuvat uutta prosessia tukevaksi.

	Hakemukset			Päätökset		
Kansalaisuus	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Kansalaisuushakemus	11676	11962	11569	10405	10441	8549
Kansalaisuusilmoitus	1020	1090	1811	1010	1103	1638
Kansalaisuusaseman määrittäminen	1460	1348	1448	1291	1276	1465
Kansalaisuuden menettäminen	7	44	8	13	16	15
Vapautumishakemus	33	25	18	43	36	20
Kaikki yhteensä	14196	14469	14854	12762	12872	11687

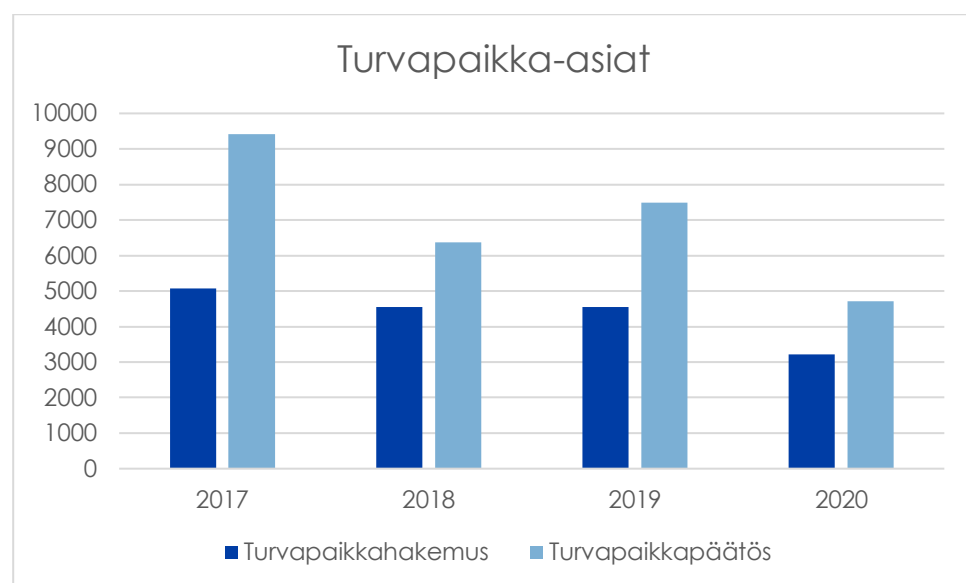
Taulukko 5 Kansalaisuushakemukset ja -päätökset

Turvapaikkahakemusten kokonaismäärä putosi 30 %:lla edellisvuoteen nähden. Ensimmäisten hakemusten määrä putosi lähes puoleen uusintahakemusten määrän pysyessä edellisvuoden tasolla. Koronapandemian johdosta asetetut matkustamisrajoitukset vaikeuttivat myös turvapaikanhakijoiden maahan tuloa ja tiukimpien rajoitusten voimassa ollessa uusien turvapaikanhakijoiden saapuminen tyrehtyi lähes kokonaan.

Turvapaikkapäätösten määrä putosi 37% prosenttia vuoden 2019 päätösmäärästä, mikä johtui mm. hakijamäärän laskusta aiempaa pienemmästä henkilöresurssista sekä priorisoinnista käsitellä hallinto-oikeuden palauttamia hakemuksia, joiden käsittely vie enemmän aikaa kuin uusien hakemusten käsittely. Lisäksi koronatilanteen johdosta puhutteluja ei järjestetty keväällä, mikä vähensi kokonaispäätösmäärää.

	Hakemukset			Päätökset		
Turvapaikkahakemus	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Turvapaikkahakemus, aikuinen	2010	1646	789	3150	3534	2004
Turvapaikkahakemus, mukana ha- keva alaikäinen	806	787	337	1204	1454	766
Turvapaikkahakemus, yksin tullut alaikäinen	109	98	146	108	63	97
Turvapaikkahakemus, uusintaha- kemus	1616	2018	1932	1530	2410	1845
Turvapaikkahakemus, EU-kansalai- nen	7	1	5	6	12	8
Sisäinen siirto				381	21	1
Kaikki yhteensä	4548	4550	3209	6379	7494	4721

Taulukko 6 Turvapaikkahakemukset ja -päätökset

Taulukko 7 Turvapaikka-asiat

2.1 Kehityshankkeet

Virastolle asetettiin 28.10.2019 projektiryhmä, jonka tehtävänä oli suunnitella ja toimeenpanna viraston muutosprojekti. Muutokset edistävät Migrin strategisia tavoitteita toiminnan tehostamisesta ja asiakaslähtöisyydestä sekä hyvään ja haluttuun työpaikkaan liittyen. Projektin toimikausi oli 1.11.2019-31.12.2020.

Virastossa vietiin vuoden 2020 aikana eteenpäin uudistuksia, joilla tuettiin oleskelulupiin liittyvän päätöksenteon nopeuttamista, automatisaation käyttöönottoa sekä asiakaspalvelua kehittämistä.

Tavoitetta tukeva organisaatiouudistus toteutettiin 1.3.2020 alkaen, jolloin maahanmuutto- ja kansalaisuusyksikkö yhdistettiin lupa- ja kansalaisuusyksiköksi. Uudistuksen lähtökohtana oli yhdistää mahdollisimman kattavasti hakemusmaksuilla rahoitettava päätöksenteko virastossa uudeksi joustavasti toimivaksi kokonaisuudeksi. Yksikön toiminnot jaettiin viideksi eri vastuualueeksi. Uuden yksikön johtovirat täytettiin ilmoittautumismenettelyllä.

Tietopohjaista asiakaspalvelun kehittämistä tehtiin sekä uusi asiakaspalvelu -selvityksen sekä lukuisten pienempien kehitysprojektien avulla. Tavoitteena on ollut vähentää asiointitarvetta, sujuvoittaa vireillepanoa sekä lisätä aktiivisesti itsepalvelua.

Projektissa tuotettiin kahdeksan eri nk. deskiselvitystä, joissa tarkasteltiin poikkeuksellisten eri teemoihin liittyvien toimintojen kehittämistarvetta. Näiden selvitysten pohjalta päädyttiin jatkamaan nykytilaa, muodostamaan virtuaalitiimejä tai luonnostelemaan koko virastoa palvelevia deskitoimintoja. Tämän lisäksi projektissa tuotettiin selvitys oikeuspalveluiden järjestämisestä, mikä johti yksiköiden oikeuspalveluiden tehtävien keskittämiseen viraston yhteiseen oikeuspalveluun.

Vuoden 2020 aikana kehittämistoimintaan vaikutti työ- ja elinkeinoministeriön keväällä käynnistämä oleskelulupien kokonaisvaltainen kehittämistyö, joka virastossa yhdistyy vuonna 2021 Lupa22-hankkeeseen.

3 Vaikuttavuus

3.1 Toiminnan vaikuttavuus

Maahanmuuttoviraston päätöksenteko on yhtenäistä, nopeaa ja oikeusvarmaa. Päätökset ovat selkeitä ja hyvin perusteltuja. Päätöskäytäntö on mahdollisimman yhdenmukaista ja ennakoitavaa ja siinä toteutuvat ihmis- ja perusoikeudet. Maahanmuuttovirastolle asetettuna yhteiskunnallisena vaikuttavuustavoitteena on, että niiden muutoksenhakutuomioistuinten päätösten, joissa Maahanmuuttoviraston päätös kumotaan sillä perusteella, että virasto on tehnyt laintulkinta- tai menettelyvirheen, on enintään 3 % valitusten kokonaismäärästä.

Vuonna 2020 tämä tavoite ylitettiin, edellä mainituilla perusteilla valitus hyväksyttiin 1,5 % tapauksista. Lisäksi maahanmuuttohallinnon yhteiskunnallisena vaikuttavuustavoitteena on, että kuntiin sijoituksen odotusaika vastaanottokeskuksissa olisi enintään 60 vrk laskettuna siitä alkaen, kun Maahanmuuttovirasto on antanut päätöksensä tiedoksi kansainvälisen suojelun hakijalle. Kuntaan sijoituksen odotusaikatavoitetta ei saavutettu, vaan se oli vuonna 2020 78 vrk. Kuntaan sijoittamisesta vastaa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala ja Maahanmuuttovirasto toimii yhteistyössä ELY-keskusten kanssa kuntiin sijoittamisessa. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden indikaattorit.

Vastaanottokeskusten keskimääräisestä käyttöastetavoitteesta, 90 %:sta jäätettiin 69 %:iin, koronapandemian vaatimien karanteeni toimien ja niihin varautumisen johdosta.

Vireille tulevien asioiden määrässä jäätettiin yli 10 000 asiaa arvioitua alhaisemmalle tasolle koronapandemian johdosta. Kaikkinensa virastossa tehtiin ratkaisuja vireillä tulleita asioita vastaava määrä.

Indikaattorit	yksikkö	2018	2019	2020	tavoite / arvio 2020
Maahanmuuttovirastossa vireille tulevat asiat	kpl	133 269	141 045	132 605	144 650
Maahanmuuttovirastossa ratkaistut/vireille tulleet (%)	%	103 %	102 %	100 %	100 %
Maahanmuuttoviraston päätösten pysyvyys muutoksenhaussa	%	97,6 %	98,9 %	98,5 %	97 %
Vastaanottokeskusten käyttöaste ksm.	%	88 %	83 %	69 %	90 %
Kuntaan sijoitetun odotusaika vastaanottokeskuksissa oleskelupäätöksestä laskien ksm. enintään (vrk)	vrk	72	75	78	60

Taulukko 8 Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden indikaattorit

3.2 Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus

Vastaanottotoiminnan momentin 26.40.63 vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat tuet määrärahalla katetaan turvapaikanhakijoiden lakisääteisen

vastaanotto- tai käyttörahan kulut vastaanoton ajalta. Vastaanotto- ja käyttö- rahalla turvataan turvapaikanhakijoiden ihmisarvoisen elämän kannalta välttämätön toimeentulo, jos hakija on tuen tarpeessa, eikä hänellä ole muita tuloja tai varoja.

26 40 63 Vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat tuet		
2018	2019	2020
35 935 394	25 341 762	19 963 530

Taulukko 9 26.40.63 momentin käyttö vuosina 2018-2020

4 Toiminnallinen tehokkuus

4.1 Toiminnan tuottavuus

Toiminnallisen tehokkuuden mittarina virastotason kokonaistehokkuus (päätöksiä/htv) parani edellisvuosiin nähden 140:tä 150:een pts/htv. Erityisesti tehokkuus kasvoi oleskelulupapäätösten ja EU-kansalaisten rekisteröinnin sekä maastapoistamispäätösten osalta. Osassa kansalaisuus- ja oleskelulupaprosesseja otettiin v. 2020 käyttöön käsittelyn osa-automatisointi, mikä paransi tehokkuutta näissä prosesseissa.

Turvapaikkapäätöksenteossa tehokkuus heikkeni pts/htv -mittarilla mitattaessa. Tämä johtui turvapaikkapuhuttelujen keskeytymisestä koronasulun vuoksi sekä aikaa vievien hallinto-oikeuden palauttaminen asioiden käsittelyn priorisoinnista.

Tulosmittari	yksikkö	2018	2019	2020	tav. 2020
Tuottavuuden kasvu (päätöksiä/htv)	kpl	140	140	150	184
Oleskelulupapäätökset ja EU-kansalaisten rekisteröinnit/htv	kpl	372	361	406	-
Maastapoistamispäätökset/htv	kpl	105	208	252	-
Turvapaikkapäätöksiä	kpl	6 379	7 494	4 721	-
Turvapaikkapäätöksiä/htv	kpl	32	35	27	-
Kansalaisuushakemuspäätöksiä/htv	kpl	267	245	259	

Taulukko 10 Tulosmittarit

4.2 Toiminnan taloudellisuus

Maahanmuuttoviraston lupahallinnon taloudellisuutta mitataan mittarilla kustannusten määrä tehtyä ratkaisua kohti. Turvapaikkapäätöksen omakustannushinnassa näkyy hakemusten käsittelyn monivaiheisuus ja perusteellisuus.

Tulosmittari	2018 toteuma	2019 toteuma	2020 toteuma
Päätösten hinta (OKA) / ensimmäinen oleskelulupapäätös	325	340	444
Päätösten hinta (OKA) / jatko-oleskelulupapäätös	241	220	293
Päätösten hinta (OKA) / turvapaikkapäätös	2 702	2 447	3 154
Päätösten hinta (OKA) / kansalaisuushakemuspäätökset	456	481	673

Taulukko 11 Päätösten hinta

Maahanmuuttoviraston päätösten keskihinta on laskenut tasaisesti. Vuonna 2020 kaikkien päätösten keskihinta oli 500 euroa, (tavoite oli 290 euroa).

Tunnusluku	2018 to- teuma	2019 to- teuma	2020 to- teuma	2020 ta- voite
Kustannukset € / päätös (Migri)	540 €	515 €	500 €	290 €

Taulukko 12 Maahanmuuttoviraston päätösten keskihinta

Tulostavoitteena olevien hintojen lisäksi Maahanmuuttovirasto seuraa kaikkien suoritteiden (päätösten) hintoja. Yksittäisten suoritteiden omakustannushinnat on laskettu toimintolaskennan avulla (taulukko). Omakustannushinnoissa on jonkin verran vuosittaista vaihtelua johtuen muun muassa sähköisen asioinnin kasvusta. Opiskelijoiden oleskelulupahakemukset jätetään lähestulkoon pelkästään sähköisesti, minkä seurauksena vähäinen määrä paperilomakkeilla jätettyjä hakemuksia on altis omakustannushinnan vaihtelulle. Niin ikään sähköisen asioinnin osuuden kasvu työntekijän oleskeluluissa on nostanut paperisina jätettyjen hakemusten omakustannushintaa.

Omakustannushinnat 2018 – 2020 (€)	2018	2019	2020
Oleskelulupahakemukset			
- oleskelulupa opiskelija (kaikki)	227	249	461
- opiskelija sähköinen asiointi	165	180	264
- oleskelulupa työntekijä (TTOL)	225	247	377
- työntekijä sähköinen asiointi (TTOL)	159	156	256
Turvapaikkapäätös	2 702	2 447	3 154
Matkustusasiakirjat	132	101	177
Takaisinotot: Dublin, muu	242	238	376
Kansalaisuutta koskevat hakemukset	503	560	673
- sähköinen asiointi	409	437	572
Kansalaisuusilmoitukset	75	205	113
- sähköinen asiointi	103	186	106
Kansalaisuusaseman määrittelyt ja tiedustelut	263	348	341

Taulukko 13 Omakustannushinnat 2018 – 2020

Turvapaikanhakijoiden vastaanottotoiminta

Turvapaikanhakijat ja heidän asioidensa käsittelyn aikana tarvittavat vastaanottokeskusten majoitus- ym. palveluista kertyvät kustannukset ovat oleellinen osa Maahanmuuttoviraston tiliviraston kokonaisuutta. Vastaanottotoiminnan kokonaiskustannukset on lueteltu kohdassa Vastaanottotoiminta.

Vastaanottokeskusten ylläpidon ja palveluiden tuottamisessa pyritään parantamaan entisestään kustannustehokkuutta mm. majoitusvuorokauden hinnassa. Keskimääräinen vuorokausihinta sisältää vastaanottopalvelut sekä vastaanotto- tai käyttörahan kustannukset sekä arvonnäköveron. Turvapaikanhakijoiden vastaanoton keskimääräinen kustannus vuorokaudessa/asiakas.

Kustannustaso säilyi edellisvuoden tasolla keskimäärin 50 eurossa (sis. alv) vuorokautta kohden / asiakas. Valtakunnallisen majoitusvuorokauden keskihinnan tavoitteena on pidetty noin 52 euroa, mikä alitettiin selvästi siitäkin huolimatta, että koronapandemia aiheutti vastaanottotoiminnalle ylimääräisiä kuluja karanteenien järjestämisen ja suojavaälinehankintojen myötä.

Tunnusluku	2018 toteuma	2019 toteuma	2020 toteuma
Keskimääräiset kustannukset/asiakas/€/vrk)	48 €	49 €	50 €

Taulukko 14 Keskimääräiset kustannukset/asiakas

4.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus

Osa Maahanmuuttoviraston toiminnasta on sisäministeriön antaman maksuasetuksen mukaan maksullista. Maksullisen toiminnan tulot vuonna 2020 olivat 22,4 milj. euroa. Hakemusmaksujen korotuksen myötä tulot kasvoivat edellisvuoteen nähden, vaikka erityisesti ensimmäisten oleskelulupien hakemuserät putosivat koronapandemian vuoksi. Kustannusvastaavuudessa (72 %) jättiin vuoden 2020 talousarviossa asetetusta 91 %:n tavoitetasosta. Lukuunottamatta vuotta 2020 maksullisen toiminnan määrä on kasvanut vuodesta 2017 lähtien kun toimivaltasiirron poliisilta myötä Maahanmuuttovirastolle siirtyi lisää maksullisia lupa-asioita viraston hoidettaviksi. Todennäköisesti kasvu tulee jatkumaan, kun koronarokotusten myötä ihmisten liikkuminen jälleen vapautuu.

Mittari	2018	2019	2020	2020 tavoite
Maahanmuuttoviraston maksullisen toiminnan tulot, milj. euroa	19,8	20,1	22,4	22,218
Maksullisen toiminnan osuus kokonaistyöajasta	27 %	30 %	35 %	-
Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus %	75 %	65 %	72 %	91 %

Taulukko 15 Maahanmuuttoviraston maksullinen toiminta

Maksullisen toiminnan osuus viraston kokonaistyöajasta lasketaan työajanseurannasta. Kustannusvastaavuus on vuonna 2020 laskettu toimintolaskennan

avulla, käyttäen samoja periaatteita kuin omakustannushintojen laskennassa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 €)	2020 to- teuma	2020 tavoite	2019	2018
TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot				
Maksullisen toiminnan myyntituotot	22 384	22 218	20 075	19 817
Maksullisen toiminnan muut tuotot				
Tuotot yhteensä	22 384	22 218	20 075	19 817
KOKONAISKUSTANNUKSET				
Erilliskustannukset				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	30		8	9
Henkilöstökustannukset	15 282		17 323	11 061
Vuokrat	28		5	1
Palvelujen ostot	1 224		831	718
Muut erilliskustannukset	33		17	60
Erilliskustannukset yhteensä	16 597	10 059	18 184	11 849
Osuus yhteiskustannuksista				
Tukitoimintojen kustannukset	12 604		11 143	13 926
Poistot	1 895		1 354	821
Korot	0		0	0
Muut yhteiskustannukset	0		0	0
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	14 499	14 475	12 497	14 747
Kokonaiskustannukset yhteensä	31 096	24 534	30 681	26 596
KUSTANNUSVASTAAVUUS				
(tuotot - kustannukset)	-8 712	-2 316	-10 606	-6 779
Kustannusvastaavuus -%	72 %	91 %	65 %	75 %

Taulukko 16 Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus

Sisäministeriön antamassa maksuasetuksessa oleskelulupien ja kansalaisuusilmoitusten käsittelymaksut jaetaan kahteen eri luokkaan sen mukaan, jätetäänkö hakemus ja ilmoitus paperiversiona vai e-asioinnin kautta sähköisesti vireille.

Hakemusmaksuja nostettiin edellisvuodesta, jotta ne vastaisivat paremmin omakustannushintoja. Sähköisen asioinnin kautta jätetyt hakemukset ovat edullisempia, koska niiden käsittelyprosessi on tehokkaampi, mikä tarkoittaa edullisempia omakustannushintoja. Tätä kautta myös edullisempi hakemushinta ohjaa asiakkaita käyttämään entistä enemmän sähköistä kanavaa.

Suorite	2020 käsitte- lymaksu	Maahan- muut-toviras- ton osuus	%	Muun viran- omaisen osuus	%
Kansalaisuushakemus	520,00 €	520,00 €	100 %		
- Sähköisesti UMA järjestelmässä jätettynä	420,00 €	420,00 €	100 %		
Kansalaisuusilmoitus	200,00 €	200,00 €	100 %		
- Sähköisesti UMA järjestelmässä jätettynä	150,00 €	150,00 €	100 %		
Oleskelulupa	520,00 €	312,00 €	60 %	208,00 €	40 %
- Sähköisesti UMA järjestelmässä jätettynä	470,00 €	282,00 €	60 %	188,00 €	40 %
Oleskelulupa opiskelija	450,00 €	270,00 €	65 %	180,00 €	35 %
- Sähköisesti UMA järjestelmässä jätettynä	350,00 €	210,00 €	65 %	140,00 €	35 %
1. oleskelulupa hakija alaikäinen	270,00 €	162,00 €	60 %	108,00 €	40 %
- Sähköisesti UMA järjestelmässä jätettynä	240,00 €	144,00 €	60 %	96,00 €	40 %
1. oleskelulupa työntekijä /yrittäjä (saatavuusharkinta)	640,00 €	354,60 €	55 %	285,40 €	45 %
- Sähköisesti UMA järjestelmässä jätettynä	490,00 €	264,60 €	54 %	225,40 €	46 %
1. oleskelulupa työnteko (ei saatavuusharkintaa)	560,00 €	336,00 €	60 %	224,00 €	40 %
- Sähköisesti UMA järjestelmässä jätettynä	410,00 €	246,00 €	60 %	164,00 €	40 %
1. kasvuyrittäjän oleskelulupa	480,00 €	288,00 €	60 %	192,00 €	40 %
- Sähköisesti UMA järjestelmässä jätettynä	350,00 €	210,00 €	60 %	140,00 €	40 %
Jatko-oleskelulupa	260,00 €	260,00 €	100 %		
Jatko-oleskelulupa; alaikäinen	200,00 €	200,00 €	100 %		
Jatko-oleskelulupa; opiskelija	200,00 €	200,00 €	100 %		
EU-kansalaisen oleskeluoikeuden rekisteröinti, perheenjäsenen oleskelukortti, todistus pysyvästä oleskeluoikeudesta	54,00 €	54,00 €	100 %		
Pakolaisen matkustusasiakirja	45,00 €	42,00 €	93 %	3,00 €	7 %

Taulukko 17 Hakemusmaksut 2020

4.4 Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus vuonna 2020 oli 84 %. Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus on laskettu samalla tavalla kuin maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus. EU-rahoitteisista hankkeista

osa on 100 %:n rahoituksella ja osa 25 %:n omavastuulla näin ollen kustannusvastaavuus asettuu näiden lukujen väliin.

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 €)	2020 toteuma	2020 tavoite	2019	2018
YHTEISRAHOITTEISEN TOIMINNAN TUOTOT				
Muilta valtion virastoilta saatu rahoitus	6 047		5 690	7 245
EU:lta saatu rahoitus	1 282		580	347
Muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus				
Yhteisrahoitteisen toiminnan muut tuotot	8			
Tuotot yhteensä	7 337		6 270	7 592
KUSTANNUKSET				
Yhteisrahoitteisen toiminnan erilliskustannukset				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	142		11	37
Henkilöstökustannukset	2 297		1 504	1 272
Vuokrat	252		3	21
Palvelujen ostot	4 444		1 979	2 889
Muut erilliskustannukset	955		234	227
Erilliskustannukset yhteensä	8 090		3 731	4 630
Yhteisrahoitteisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista				
Tukitoimintojen kustannukset	561		2 285	1 221
Poistot	116		92	69
Korot				
Muut yhteiskustannukset				
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	677		2 377	1 290
Kokonaiskustannukset yhteensä	8 767		6 108	5 920
OMARAHOITUSOSUUS				
tuotot - kustannukset	-1 430		162	1 672
Omarahoitusosuus -%	84 %		103 %	128 %

Taulukko 18 Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus

Maahanmuuttovirasto on toiminnassaan pyrkinyt hakemaan ulkopuolista rahoitusta toimintansa kehittämiseksi sekä Turvapaikka- maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston (jäljempänä "AMIF") että Sisäisen turvallisuuden rahastosta (ISF) koko niiden voimassaolon aikana. Tästä johtuen Maahanmuuttovirastossa on käynnissä useita AMIF-hankkeita, joiden hallinnointi ulottuu useammalle vuodelle ja joiden toiminta keskittyy erityisesti turvapaikka- ja maahanmuutto-toiminnan kehittämiseen niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Maahanmuuttovirasto on saanut rahoitusta myös Euroopan sosiaalirahastolta (ESR) ihmiskaupanuhrien auttamisjärjestelmän kehittämiseen ja Frontexilta kotimatka-

todistusten hankintaan UMA-järjestelmästä. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) on rahoittanut työntekijän oleskelulupaprosessin sekä tilastointi- ja raportointijärjestelmän kehittämistä.

Viraston yhteisrahoitteinen toiminta koostui vuonna 2020 seuraavista hankkeista:

AMIF

- OSAKA - turvapaikanhakijoiden työ- ja opintotoiminnan sekä osaamisen kartoittamisen kehittäminen *(päättynyt v. 2020)*
- ERSUS - Helppo lukea-lausua-ymmärtää -palvelu *(päättynyt v. 2020)*
- ONE - Yleinen oikeudellinen neuvonta vastaanottokeskuksissa *(päättynyt v. 2020)*
- AUDA - Vapaaehtoinen paluu Irakiin, Afganistaniin ja Somaliaan /hankekumppani UM *(päättynyt v. 2020)*
- UUSO - Monibiometrian tunnistuskokonaisuuden kehittäminen turvapaikkatutinnan hanke *(päättynyt v. 2020)*
- Lapset puheeksi -menetelmä vastaanottopaleluissa *(päättynyt v. 2020)*
- FAKTA - Lähtömaatiedon tiedonhankintamatkakäytännön kehittäminen hanke *(päättynyt v. 2020)*
- MISEC - Maahanmuutto- ja turvallisuusviranomaisten yhteistyön kehittäminen *(päättynyt v. 2020)*
- ERRIN hanke
- Project WAT, Migri hankekumppanina *(päättynyt v. 2020)*
- Kiintiöpakolais- ja kuntaan sijoittamishanke II
- Psyyke - vastaanottojärjestelmän henkilöstön mielenterveystyön osaamisen kehittäminen
- Tulppaani - tulkkauksen laadun kehittäminen *(päättynyt v. 2020)*
- Soveltamisohjeprosessin uudistamishanke - SOPU
- RIO2 - Kiertävä maahanmuuton asiantuntija *(tilapäisesti keskeytetty koronan vuoksi)*
- RETU - Mahdollisuutena vapaaehtoinen paluu
- (REX) - Paluuasiantuntija Suomen Irakin lähetystyöhön *(tilapäisesti keskeytetty koronan vuoksi)*
- Turpro, kiintiövalintamatkojen turvallisuusprosessin kehittäminen
- TP-Italia ja Malta - Turvapaikkahakijoiden siirto *(päättynyt v. 2020)*
- Kiintiöpakolais- ja kuntaansijoittamishanke II
- TUVI Turvapaikkaprosessin vireillepanovaiheen uudistaminen tietojärjestelmätyökaluja kehittämällä *(alkanut v. 2020)*
- Vapaaehtoiset sisäiset siirrot Kreikasta, Kyprokselta ja Maltalta *(alkanut v. 2020)*

ISF

- EU:n matkustustieto- ja lupajärjestelmä ETIAS *(alkanut v. 2020)*

- EES (Entry–exit)- järjestelmän käyttöönotto (*alkanut v. 2020*)

ESR

- Ihmiskaupan uhrien työelämätaitojen ja –valmiuksien kehittämiseen keskitetty hanke (IKUT) (*alkanut v. 2020*)

TEM

- Työntekijän oleskelulupaprosessin (TTOL) osa-automatisoinnin ratkaisukuvaus sekä Power BI-tilastointi- ja raportointijärjestelmän kehittäminen (*alkanut v. 2020*)

Frontex

- RECAMAS - Kotimatkatodistusten hankinta UMA-järjestelmässä (*alkanut v. 2020*)

Vuoden 2020 aikana Maahanmuuttovirastolla alkoi kaksi uutta AMIF-hanketta ja vastaavasti vanhoja hankkeita päättyi 10 kpl vuoden loppuun mennessä. Kaksi hanketta on jouduttu tilapäisesti keskeyttämään koronapandemian vuoksi. Lisäksi vuonna 2020 aloitti kaksi uutta ISF-hanketta, yksi ESR-hanke sekä TEM:n rahoittama työlupahakemusten käsittelyaikojen lyhentämiseen tähtäävä hanke. Yhteensä hankkeita on ollut vuonna 2020 käynnissä 27 kpl, joista 22 AMIF-hankkeita, 2 ISF-hankkeita, 1 ESR-hanke, 1 Frontex-hanke, 1 TEM-hanke.

Kaikki Maahanmuuttoviraston hankkeet ovat ajoittuneet useammalle kalenterivuodelle. Ajallisesti lyhin hankkeista on TEM-rahoitteinen hanke, jolla olikin tarkoitus täydentää vuodelle 2021 myönnettyä budjettirahoitusta.

5 Tuotokset ja laadunhallinta

5.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut hyödykkeet

5.1.1 Maahanmuutto ja kansalaisuus

Lupa- ja kansalaisuusyksikön perustaminen oli vuotta leimaava suurin muutos. Maaliskuun alusta yhdistettiin maahanmuuttoyksikkö ja kansalaisuusyksikkö yhdeksi lupa- ja kansalaisuusyksiköksi, jossa työskenteli noin 330 henkilöä. Yhdistämisellä pyrittiin toiminnan tehostumiseen ja erityisesti painopiste oli osa-automaatisaation kehittämisessä ja asteittaisessa käyttöönotossa. Uusi yksikkö jaettiin viiteen vastuualueeseen. Palvelupisteverkosto toimi yhdeksällä paikkakunnalla.

Päätöksiä lupa-asioihin ja kausityötodistuksiin pystyttiin tekemään enemmän, kuin uusia asioita tuli vireille. Esimerkiksi ensimmäisiin oleskelulupahakemuksiin päätöksiä tehtiin 25 803, ja hakemuksia tuli vireille 21 260. Korona vaikutti ensimmäisten oleskelulupahakemusten määrän laskuun merkittävästi. Hakemusten vähentyminen mahdollisti sen, että käsittelyaikoja saatiin lyhennettyä useissa ruuhkautuneissa prosesseissa. Myös vireillä olevien lakisääteisten käsittelyajan ylittäneiden hakemusten määriä saatiin vähennettyä. Mm. perhesidehakemusten kohdalla viraston toimista riippuvaisia käsittelyajan (9 kk) ylittäneitä hakemuksia oli vuoden lopussa (12/2020) vireillä alkuvuoteen ja vuoteen 2019 verrattuna enää hyvin vähän.

Korona sekä edisti että hidasti päätöksentekoa ja tuloksia. Vireillä olevien asioiden määriä saatiin koko yksikön tasolla vähennettyä, samoin lakisääteisiä käsittelyaikaylityksiä vähennettyä. Toisaalta osassa asioita asiakkaiden asiointi ulkomailla edustustoissa estyi tai viivästyi eikä kaikkiin asioihin voitu tämän johdosta tehdä päätöksiä. Automaatiolla on oma vaikutuksensa tuloksiin, mutta tämän arviointiin tarvitaan vähän pidempiä tarkastelujaksoja, uusia mittareita ja tiedon analysointia. Resurssihaasteet, suuret rekrytoinnit ja niiden valmisteluun kulunut aika toi osaltaan haasteita uuden yksikön ensimmäiseen toimintavuoteen.

Yksikkö osallistui aktiivisesti webinaareihin, viraston sisäiseen muutostyöhön (Migri 2021), viranomais- ja sidosryhmäyhteistyöhön (työnantajat, oppilaitokset, Kansalaisuustyöryhmä, SM- ja TEM hankkeet, LAMA- ja TETO yhteistyö, Mises-hanke jne.).

Koronaepidemia laski viime vuonna ulkomailla jätettyjen oleskelulupahakemusten määrää. Suomeen muuttavien määrä laski kuitenkin maltillisemmin.

Vuonna 2020 jätettiin 21 160 ensimmäistä oleskelulupahakemusta (2019: 31 510). Laskua oli niin työn (2020: 8 771, 2019: 12 687), perhesiteen (2020: 8 369, 2019: 11 753) kuin opiskelunkin (2020: 3 299, 2019: 6 493) perusteella jätetyissä oleskelulupahakemuksissa.

Vuonna 2020 myönnettiin 20 757 ensimmäistä oleskelulupaa Suomeen (2019: 25 412). Päätösten määrä ei laskenut yhtä paljon kuin hakemusten määrä.

Työ, perhe ja opiskelu ovat yleisimpiä syitä muuttaa Suomeen. Näin oli myös vuonna 2020. Työn perusteella myönnettiin viime vuonna 8 508 ensimmäistä oleskelulupaa (2019: 9 461). Kun mukaan lasketaan kausityötodistuksella Suomeen töihin saapuvat työntekijät, työn perusteella myönnettiin yhteensä 20 117 lupaa (2019: 19 380). Perhesiteen perusteella myönnettiin 8 592 oleskelulupaa (2019: 10 251) ja opiskelun perusteella 3 225 (2019: 5 246).

Euroopan unionin kansalaisten rekisteröinnit laskivat hieman. Vuonna 2020 jätettiin 8 982 hakemusta EU-rekisteröinnistä (2019: 10 051). Myönteisiä päätöksiä EU-kansalaisille tehtiin 7 629 (2019: 8 533). EU-kansalaiset muuttavat Suomeen etenkin työn perässä (2020: 3 468 myönteistä päätöstä, 2019: 3 865).

Suomessa haettavien oleskelulupien jatkolupien määrä jatkoi koronasta huolimatta nousuaan. Jatkolupahakemuksia jätettiin 30 161 (2019: 27 988) ja myönnettiin viime vuonna yhteensä 27 750 (2019: 25 831). Jatkolupia haettiin eniten perhesiteen perusteella (2020: 13 084, 2019: 11 112). Perheside oli myös yleisin jatkoluvan myöntämisperuste (2020: 12 346, 2019: 10 217).

Suomeen muutetaan eniten työn takia

Työ oli jo toista vuotta suosituin syy hakea oleskelulupaa Suomeen. Vuonna 2020 työn perusteella jätettiin yhteensä 8 771 ensimmäistä oleskelulupahakemusta (2019: 12 687).

Hieman yli puolet työn perusteella tehdyistä ensimmäisistä oleskelulupahakemuksista koski työntekijän oleskelulupaa, johon sisältyy ennen Maahanmuuttoviraston päätöstä TE-toimiston saatavuusharkinta (2020: 4 460, 2019: 6 270). Eri-työasiantuntijoiden oleskelulupahakemusten määrä puolittui toissa vuodesta (2020: 853, 2019: 1 791).

Kun oleskelulupahakemuksiin laskee mukaan kausityötodistukset, ensimmäisiä hakemuksia jätettiin työn perusteella viime vuonna yhteensä 21 689 (2019: 22 811).

Kausityöntekijöiden määrä jatkoi nousuaan

Kausityöntekijöiden määrä jatkoi nousuaan. Ensimmäisiä oleskelulupahakemuksia kausityöhön jätettiin yhteensä 1 694 (2019: 2 051, 2018: 1 095) ja ensimmäisiä oleskelulupia myönnettiin 1 692 (2019: 1 577, 2018: 883).

Oleskelulupien lisäksi alle kolmen kuukauden sesonkityöhön tarkoitettuja kausityötodistuksia haettiin 12 918 (2019: 10 124, 2018: 6 899) ja myönnettiin 11 609 (2019: 9 919, 2018: 6 855).

Brexit toi briteille uuden lupakategorian

Ison-Britannian kansalaiset sekä heidän perheenjäsenensä ovat 1.10.2020 alkaen voineet hakea erosopimuksen mukaista oleskeluoikeutta. Viime vuonna britit ja heidän perheenjäsenensä jättivät 1 737 hakemusta erosopimuksen mukaisesta oleskeluoikeudesta.

Britit ja heidän perheenjäsenensä voivat hakea erosopimuksen mukaista oleskeluoikeutta 30.9.2021 asti, jos he ovat rekisteröineet oleskeluoikeutensa EU-kansalaisena tai EU-kansalaisen perheenjäsenenä. Tänä vuonna Suomeen muuttavat britit tarvitsevat oleskeluluvan.

Irakilaiset jättivät eniten kansalaisuushakemuksia

Irakin kansalaiset ovat jättäneet viime vuonna eniten kansalaisuushakemuksia Suomessa. Vuosien ajan suurin Suomen kansalaisuutta hakenut ryhmä on ollut Venäjän kansalaiset.

Vuonna 2020 irakilaiset jättivät 1881 kansalaisuushakemusta (2019: 1 588, 2018: 972).

Suomen kansalaisuus myönnettiin viime vuonna yhteensä 8 744 henkilölle (2019: 10 062). Pysyvä oleskelulupa myönnettiin 11 491 henkilölle (2019: 10 132).

5.1.2 Kansainvälinen suojelu

Turvapaikkahakemusten määrä oli vuonna 2020 poikkeuksellisen alhainen. Kansainvälistä suojelua koskevia hakemuksia tehtiin yhteensä 3 209 kun vuotta aiemmin hakemuksia jätettiin 4 550.

Koronatilanne ja sen myötä vaikeutunut matkustaminen näkyi erityisesti ensimmäisten turvapaikkahakemusten määrässä. Näitä tehtiin vuonna 2020 ainoastaan 1 275 kpl (2019: 2 467). Uusien hakemusten osalta suurimmaksi lähtömaaksi nousi Afganistan Välimeren maista tapahtuneiden siirtojen myötä.

Selvästi suurin osa turvapaikkahakemuksista oli uusintahakemuksia (2020: 1 934, 2019: 2 083). Uusintahakemuksia jättivät eniten irakilaiset.

Suomi päätti vastaanottaa valtioneuvoston päätöksellä kaikkiaan 175 ilman huoltajaa olevaa lasta ja nuorta sekä yksinhuoltajaperheitä Välimeren kuorittuneista maista. Vuoden 2020 loppuun mennessä Suomeen oli saapunut yhteensä 131 turvapaikanhakijaa. Alkuperäisiin aikatauluihin vaikuttanut koronatilanne.

Koronatilanne näkyi turvapaikkahakemusten käsittelyssä siten, että turvapaikkapuhuttelut olivat kokonaan keskeytyksissä maaliskuun puolen välin jälkeen kuukauden verran. Tämän jälkeen puhutteluista asteittain jatkettiin, ja erityisjärjestelyjen kuten esim. puhutteluhuoneisiin asetettujen välipölkien myötä puhutteluista pystyttiin tekemään käytännössä tavoiteltu määrä alkukesästä lähtien.

Päätöksiä kansainvälistä suojelua koskeviin hakemuksiin tehtiin 4721.

31.12.2020 Maahanmuuttovirastossa oli käsittelyssä 3226 turvapaikkahakemusta. Vuoden alussa käsittelyssä oli 4233 hakemusta, joten käsittelyssä olevien hakemusten määrä pieneni vuoden 2020 aikana noin tuhannella hakemuksella.

Ulkomaalaislaissa määritellyn käsittelyaikavelvoitteen alaiset uudet hakemukset olivat aiempien vuosien tapaan priorisoitu Maahanmuuttoviraston käsittelyssä vuoden 2020 alussa mikä edelleen osaltaan hidasti aiempina vuosina ruuhkaantuneiden hallinto-oikeuden palauttamien hakemusten käsittelyä. Vuoden 2020 lopussa vanhimmat päätöstä odottavat hakemukset lopussa olivat hallinto-oikeuden Maahanmuuttovirastolle vuonna 2018 palauttamia. Apulaisoikeuskansleri antoi virastolle 7.9.2020 hallinto-oikeuden palauttamien hakemusten pitkittyneistä käsittelyajoista ja pyysi virastoa tarkastelemaan kriittisesti priorisointeja. Tämän jälkeen priorisointia muutettiin niin, että syksystä lähtien hallinto-oikeuden palauttamien hakemusten puhuttelu ja päätöksenteko on priorisoitu. Hallinto-oikeuksien Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi palautettujen hakemusten jonoa saatiin lyhennettyä vuoden 2020 aikana 1858 hakemuksesta 1158 hakemukseen.

Turvapaikka-asioissa viranomaisyhteistyö jatkui aiempien vuosien tapaan. Turvapaikkayksikkö vetää turvapaikka-asioiden operatiivista yhteistyöryhmää johon osallistuu laajasti sisäministeriön hallinnonalan viranomaisia. Turvapaikkayksikkö on sijoittanut kaksi asiantuntijaa KRP:n tupa-toimintoon. Lisäksi viranomaisyhteistyötä tehdään paljon alueellisesti.

Koronatilanteen myötä kansainvälinen yhteistyö jatkui etäkokouksien muodossa. Erityisesti turvapaikkayksikkö jatkaa tiivistä yhteistyötä EASOn kanssa.

EASOn tukitoimintaan oli tarkoitus osallistua yhden vaihtuvan asiantuntijan vahvuudella, mutta koronatilanteen johdosta ensimmäinen komennus Kyprokselle keskeytettiin heti alkuvaiheessa.

Koronatilanne ja sen myötä vähentynyt matkustaminen näkyi osaltaan pakolaisaseman harkintaan johtavien asioiden käsittelymäärissä pienenemisenä aiempiin vuosiin verrattuna. Koronatilanteen vuoksi myös kansainvälisen suojelun perusteella jätettyjen jatkolupa- ja matkustusasiakirjahakemusten määrä jäi odotettua pienemmäksi.

Kiintiövalinnat toteutettiin edellisestä vuodesta korotetun pakolaiskiintiön (850) kohdentamispäätöksen mukaisesti koronatilanteesta huolimatta. Ensimmäistä kertaa kiintiövalinnat tehtiin etähaastatteluin (Libanon ja Niger). Sambian osalta valinta tehtiin ns. paperiottomana. Vuonna 2020 Suomeen saapui 661 kiintiöpakolaista.

Turvapaikkayksikkö jatkaa toimintaansa viidellä paikkakunnalla: Helsinki, Kuhmo, Lappeenranta, Oulu ja Raisio. Lisäksi Kuopioon on sijoitettu kaksi turvapaikkayksikön virkamiestä ja sekä Vaasaan että Rovaniemelle yksi virkamies.

Yksikön organisaatiossa tapahtui muutos, kun aiemmin yksikköön sijoitetut oikeuspalvelut keskitettiin viraston oikeuspalveluihin. Yksikön toimintaan kohdistuvaa sisäistä laadunvalvontaa tehdään jatkossa oikeuspalveluista käsin. Yksikön erityisasiantuntijoiden tehtävät keskitettiin uudelle erityistehtävät-tulosalueelle. Tulkkauksen laadunvalvonta siirrettiin loppuvuodesta asiakkuus- ja viestintäyksiköstä turvapaikkayksikköön.

Turvapaikkayksikön henkilöstömäärä oli vuonna 2020 pienempi kuin 2019. Vuoden 2021 alussa henkilöstön määrä on sama kuin vuoden 2020 alussa vuoden 2020 lopussa tehtyjen rekrytointien myötä. Turvapaikkahakemuksia käsitellään (puhuttelut ja päätökset) neljällä alueella, alueet on jaettu tulosalueisiin. Kiintiöpakolaisasiat, kansainvälisen suojeluaseman lakkauttamis- ja peruuttamis-, jatkolupa, ja karkottamisasiat sekä matkustusasiakirja-asiat olivat vastuutetut omille tulosalueilleen.

5.1.3 Vastaanotto toiminta

Vastaanottoyksikön tulosalueiden – sisällön ohjaus ja kehittäminen, vastaanotokapasiteetti ja valmius, Joutsenon vastaanottokeskus, Oulun vastaanottokeskus ja Helsingin säilöönottoyksikkö - ja tilannekeskus-tiimin vuoden 2020 toimintaan vaikutti huomattavassa määrin Korona-pandemia.

Poikkeuksellisessa, pandemian värittämässä toimintaympäristössä toiminta pystyttiin yleisesti ottaen kuitenkin sopeuttamaan vallinneisiin olosuhteisiin hyvin ja yksikön tulosalueiden ja tilannekeskuksen monipuolista perustehtävää ja tavoitteiden mukaista toimintaa pystyttiin toteuttamaan haasteista huolimatta siltäkin huomattavan laaja-alaisesti ja tulostavoitteisiin yllettiin pääsääntöisesti.

Vastaanottokeskusten ja säilöönottoyksiköiden korona-pandemian hallintaa tehtiin yksikössä paljon tulosalueiden ja tilannekeskuksen intensiivisenä ja hyvänä yhteistyönä ja tilanteen hallinta onnistui sekä omien että ostopalvelukeskusten osalta hyvin ja keskusten ja säilöjen toimintakyky pystyttiin haastavissa olosuhteissa säilyttämään. Laajan, useita päivityksiä käsittäneiden ohjeistusten, ennakkovalmistuksen ja yksiköissä suunniteltujen ja tarvittaessa toteutettujen poikkeusjärjestelyiden myötä asiakkaiden tartuntamäärät pysyivät pääsääntöisesti maltillisina ja keskusten henkilökuntien edustajien tartunnat yksittäisinä

tapauksina. Yksittäiset laajemmatkin tartuntaryppäät pystyttiin hoitamaan hyvin keskusten ja niiden taustayhteisöjen, paikallisten viranomaisten/toimijoiden ja vastaanottoyksikön yhteistoiminnalla.

Korona-pandemia ja siihen liittyvät toimenpiteet ja varautuminen nostivat hie-
man koko vastaanottojärjestelmän majoitusvuorokauden hintaa¹. Asetettu ta-
voite kuitenkin saavutettiin koko järjestelmän majoitusvuorokauden hinnan
asettuessa tavoitteenmukaiseen 50€:n (sis. alv).

Sisällön ohjaus ja kehittäminen

Sisällön ohjaus ja kehittäminen –tulosalueen keskeisenä vastaanottotoimintaa koskevana tavoitteena oli luoda edellytyksiä ja varmistaa, että vastaanotto-keskukset järjestävät turvapaikanhakijoille vastaanottopalvelut ja muun vastaanottoon kuuluvan toiminnan asianmukaisesti, laadukkaasti ja yhdenvertaisesti. Tulosalueen keskeistä vastaanoton toiminta-aluetta ovat käytännön majoitustoiminta, ohjaustyö, sosiaalipalvelut, terveydenhuolto, tietojärjestelmät ja tiedonhallinta, vastaanottoraha ja sen maksukäytännöt, turvallisuustyö, työ- ja opintotoiminta ja muu aktivoiva työ sekä vapaaehtoinen paluu. Tavoitteen mukaista toimintaa toteutettiin toimintavuonna laaja-alaisesti.

Tulosalueen toiminnassa koronatilanne ja siihen asianmukaisesti vastaaminen oli läsnä hyvin vahvasti. Vastaanottokeskuksille annettiin yli 100 kirjallista toimen-
taohjetta asiaan liittyen. Tilanne edellytti myös toiminnan fokuksen osittaista muuttamista vallitsevien olojen mukaiseksi ja tiettyjen toimintavuodelle asetet-
tujen tavoitteiden jäädyttämistä ja siirtämistä ajallisesti eteenpäin sekä tietty-
jen normaaliin toimintaan kuuluvien toimintojen tekemättä jättämistä tai muok-
kaamista sellaisiksi, että ne oli mahdollista toteuttaa. Koronatilanteeseen vas-
taaminen asianmukaista ja tuloksiltaan vaikuttavaa.

Vastaanottojärjestelmän valvontaohjelman sekä laillisuusvalvontasuunnitel-
man toimeenpanoa toteutettiin aktiivisesti. Valvontaohjelman toimeenpa-
nosta laadittiin valvontaraportti. Valvonnan näkökulmasta vastaanottokeskus-
ten toiminta koronatilanteeseen vastaamisen lisäksi oli pääasiassa asianmu-
kaista. Valvontatoimintaa kehitettiin edelleen, esimerkiksi etävalvontakäyn-
tien, laillisuusvalvontaraportoinnin ja keskusten valtakunnallisten tulostavoittei-
den ja niiden raportoinnin osalta. Keskeisenä tavoitteena oli myös luoda edel-
lytyksiä ja varmistaa, että säilöönottoyksiköt ja ihmiskaupan uhrien auttamisjär-
jestelmä järjestävät toiminnan asianmukaisesti. Valvonnan näkökulmasta säi-
löönottoyksiköiden ja auttamisjärjestelmän toiminta oli asianmukaista. Valvon-
taa kehitettiin edelleen tekemällä säilöönottoyksiköille ensimmäinen valvon-
taa raamittava ja kuvaava valvontaohjelma ja aloittamalla auttamisjärjestel-
mää koskevan ohjeistuksen valmistelu.

Toimintavuonna osallistuttiin aktiivisesti erilaiseen vastaanottotoimintaan kiinte-
ästi liittyvään viranomais- ja järjestöyhteistyöhön ja työryhmiin, valtakunnallisten toimenpideohjelmien laatimiseen, kansainväliseen yhteistyöhön, tehtiin selvityksiä sekä osallistuttiin kuulemisiin ja lausuntojen valmisteluun, huolehdit-
tiin yhteistyöstä terveydenhuollon ja potilastietojärjestelmän palveluntuottajiin, sekä reagoitiin asianmukaisesti toiminnassa äkillisesti eteen tuleviin, reagoitua edellyttäviin ilmiöihin ja asioihin. Tällaisia asioita ilmeni toimintavuoden aikana paljon ja ne koskivat laaja-alaisesti monia toiminnan sisältöjä.

¹ Koko vastaanottojärjestelmän majoitusvuorokauden hinta käsittää aikuisten ja perheiden sekä alaikäisyksiköiden vastaanoton kaikkien majoitustyyppien (keskusmajoitus, yksityismajoitus ja muut) sekä säilöönnoton kustannukset.

Vastaanottokeskuksille annettiin uusia kirjallisia toimintaohjeita ja tulosalueelta osallistuttiin laajasti vastaanottojärjestelmän uuden ekstranetin - VOKnet:in valmistelutyöhön. Tietosuoja-asioita kehitettiin, työn jatkuessa edelleen vuonna 2021. Merkittävinä toimintavuoden asioina näyttäytyivät myös Valtioneuvoston päätöksen nojalla Välimeren alueelta siirrettävien erityisen haavoittuvassa asemassa olevien 175 henkilön sisäisiin siirtoihin osallistuminen, kapasiteetin sopeuttamiseen liittyvä keskustusten arviointityö, kausityötä koskevaa tilapäiseen lainsäädännön muutokseen liittyvä ohjaaminen ja seuranta maksukorttiin liittyvä toiminta.

Toimintaa kehitettiin monilta osin sekä yksikön omasta toimesta osana normaalia toimintaa, että yksikön tai yhteistyökumppanien hallinnoimissa monissa hankkeissa. Toimintavuoden aikana määriteltiin vuotta 2022 koskevat tavoitteet ja luotiin pohjaa UMA-tietojärjestelmän kehittämisen uudelleenaloittamiselle sekä osallistuttiin vastaanottokeskustoiminnan kilpailuttamista koskevan arviomuistion laatimiseen. Tulosalueelta osallistuttiin myös laajasti vastaanotto-keskusten toiminnan ja talouden suunnitteluun ja toimintasuunnitelmien käsittelyyn. Vastaanottokeskusten ja koko vastaanottojärjestelmän turvallisuustyötä kehitettiin edelleen esimerkiksi koulutuksin. Vastaanottokeskusten sosiaalipalvelujen parantamiselle luotiin edellytyksiä henkilöstön pätevyysmäärittelyjä tarkentamalla ja seuraamalla. Toimintamalleja implementoitiin turvapaikkaproessiin liittyvään menettelytapaneuvontaan, alkuterveystarkastusmalliin, suomalaisen yhteiskunnan peruskurssiin ja Lapset puheeksi työtapaan liittyen. Mielenterveyshankkeiden kehittämistä jatkettiin Psyke- hankkeessa sekä keskustusten kriisi- ja perhetyöntekijöiden työtä kehittäen. Esikotouttava ja mielenterveyttä tukeva Jalkapallo kuuluu kaikille -toiminta toteutui koronarajoitusten mukaisissa puitteissa. Toimintavuoden aikana tehtiin myös laajasti muuta sidosryhmäyhteistyötä. Erityisen merkittävää vallinneessa tilanteessa oli yhteistyö Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa.

Vapaaehtoisen paluun RETU-hanke työskenteli luvattomasti maassa oleskelevien henkilöiden paluuden parissa asiakastyön, paluuneuvonnan ja sidosryhmäyhteistyön saralla. Hankkeen kautta palasi 27 henkilöä ja tukipäätöksiä tehtiin 54. Hankkeen luoman palvelupolun ansiosta sekä sidosryhmien että asiakkaiden on helpompi tavoittaa viraston paluuneuvonta. Hanke oli tärkeä päänavaus ja sen vaikutus oli sellaisena merkittävä, koska luvattomasti maassa oleskelevat tarvitsevat paljon tukea paluussaan ja ilman hanketta vastaanottojärjestelmän ulkopuolella ei ole kohderyhmälle tarjolla henkilökohtaista paluuneuvontaa. AUDA- ja REX-hankkeissa saatujen kokemusten myötä vastaanottoyksikkö haki ja sai ERRIN:iltä Kestävä uudelleenkotoutuminen Itrakissa -hankkeelle rahoituksen vuodelle 2021. Näin päästään tehokkaammin hyödyntämään ERRIN-verkoston potentiaalia.

Vapaaehtoisen paluun puitteissa toimintavuonna palasi kaikkiansa 217 henkilöä (2018: 646; 2019: 391). Potentiaaliin suhteutettuna maltilliset palaajien luvut kertovat toiminnan haasteista ja vaikuttavuudesta tilanteessa, jossa viranomaistoimin toteutetut palautukset tiettyihin keskeisiin kohdemaihin eivät toimi.

Vastaanottokapasiteetti ja valmius

Vastaanottokapasiteetti ja valmius -tulosalue jatkoi keskeisenä toimijana viraston yhteisessä turvapaikanhakijoiden määrää koskevassa arviointi- ja ennustetoiminnassa. Toiminnassa harjoitettiin myös EU-yhteistyötä etä-kokouksin. Uusia turvapaikanhakijoita tuli Suomeen selvästi ennustetta vähemmän ja Koronapandemian aikana uusia ensimmäisiä turvapaikkahakemuksia jätettiin vain

keskimäärin hieman yli 70 kuukaudessa. Uusintahakemusten määrä pysyi edelleen korkealla tasolla. Vastaanottojärjestelmästä ja erityisesti vastaanottokeskuksista poistuneiden määrä oli ennakoitua suurempi. Huhtikuusta alkaen tarkistetut ennusteet onnistuivat hyvin.

Vastaanottokapasiteettia sopeutettiin edelleen merkittävästi niin, että kokonaiskapasiteetti väheni noin 1 700 paikalla. Yksityismajoittujien suhteellinen osuus nousi vuoden aikana edelleen, noin 38 prosentista noin 48 prosentin tasolle kirjoilla olevien turvapaikanhakijoiden määrästä.

	2018	2019	2020
Keskusten määrä, kaikki yksiköt	49	40	31
Vastaanoton kokonaiskapasiteetti	7 900	6 300	4 600
Keskimääräinen käyttöaste; % kaikki yksiköt	88	83	69

Taulukko 19 Vastaanottokeskusten määrä ja kokonaiskapasiteetti toimintavuosien 2018–2020 lopussa sekä kapasiteetin keskimääräinen käyttöaste vuosina 2018–2020

	2018	2019	2020
Yksityisesti majoittuneiden määrä	3 720	3 217	3 042
Yksityisesti majoittuneiden suhteellinen osuus; %	35	38	48

Taulukko 20 Yksityisesti majoittuneiden määrä ja suhteellinen osuus kaikista asiakkaista toimintavuosien 2018–2020 lopussa

Alaikäisyksiköiden kapasiteetti nostettiin väliaikaisesti noin kaksinkertaiseksi, jotta voitiin vastata Välimeren alueelta siirrettävien alaikäisten ilman huoltajaa olevien palvelutarpeisiin. Yksiköiden määrä nousi seitsemään, kun Oulun vastaanottokeskuksen alaikäisyksikkö otettiin uudelleen aktiivikäyttöön ja Vantaalle perustettiin kilpailutuksen perusteella uusi yksikkö. Alaikäisyksiköissä paikkamäärä toimintavuoden lopussa oli noin 200. Vuonna 2017 käyttöön otettua ns. hybridiyksikkötoimintaa, jossa oleskeluluvan saaneiden perheryhmäkoti on samalla ilman huoltajaa olevien alaikäisten vastaanottokeskus, jatkettiin kolmessa yksikössä hyvin tuloksin.

Aikuisten ja perheiden vastaanottokeskuksia lakkautettiin kymmenen ja kolmen paikkamäärää supistettiin. Vastaanottokeskusten lakkautuksia ohjattiin ja valvottiin niin, ettei valtiolle koitunut kiinteistöistä ja materiaalista asiattomia ja/tai kohtuuttomia korjaus- tai ennallistamiskustannuksia. Vastaanottokeskusten lakkautukset pyrittiin kohdistamaan edelleen mahdollisuuksien mukaan kalliimpiin keskuksiin. Pääkaupunkiseutua koskevasta sopeutuksesta päätettiin vasta joulukuussa. Syynä tähän olivat varautuminen eristys- ja karanteenitiloilla Ko-

rona-epidemiaan sekä se, että varmistus Helsingin vastaanottokeskuksen toiminnan siirtymisestä Maahanmuuttoviraston omaksi toiminnaksi vuonna 2021 saatiin vasta syksyllä.

Turvapaikanhakijoiden vastaanoton valtakunnallisen valmiussuunnitelman ylläpitoa ja kehittämistä sekä alueellisen tason varautumista haastoivat lainsäädännön puutteet. Mahdolliseen laajentuvaan maahantuloon varautumiseen liittyvien lakien ja ohjeistusten päivittämistyötä jatkettiin SM:n johtamana. Vastaanottokeskusten valmiussuunnitelmat päivitettiin ja tarkastettiin. Pohjois-Karjalaan perustettiin pieni materiaalivarasto mahdollista järjestelykeskusta varten. Muita vastaavia varastoja on neljä.

Vastaanottokeskusten ja järjestelykeskusten perustamista koskeva ohjeistus saatiin valmiiksi. Maahantuloa koskevat valmiusharjoitukset pidettiin tukeutuen etäyhteyksiin. Samalla todettiin tarve järjestää järjestelykeskusta koskeva eri viranomaisten ja järjestöjen valmiusharjoitus heti, kun Korona-tilanne sen mahdollistaa.

Jokainen vastaanottokeskus varautui ottamaan käyttöön eristys- ja karanteenitiloja, mikäli keskuksen Korona-tilanne sitä edellyttäisi. Tartuntariskiä pienennettiin myös hieman väljemmällä asumisella keskuksissa, mikä laski käyttöasetta. Keskuksiin hankittiin myös suojavarustusta.

Tilannekeskus

Tilannekeskuksen vuotta värittivät Koronan lisäksi erityisesti ohjeistamiseen, tiedottamiseen ja asiakasviestintään liittyvät asiat sekä Välimeri-operaation siirrot.

Puhjennut Korona-epidemia poiki lukuisia vastaanottokeskusten ja säilöönottoyksiköiden henkilökunnalle ja keskusten asiakkaille suunnattuja ohjeita ja tiedotteita. Vastaanoton ohjeet ja viestit välittyivät kentälle tilannekeskuksesta, joka myös huolehti pääasiassa asiakastiedotteiden ja -ohjeiden käännettämisestä sekä siitä, että tiedot olivat ajan tasalla vastaanottokeskusten ekstranet-alustalla. Puhuttelujärjestelyiden tiedottamisessa tehtiin tiivistä yhteistyötä turvapaikkayksikön kanssa. Huhtikuun alusta alkaen tilannekeskus tuotti viikoittaisen vastaanottojärjestelmän koronatilannekuva -raportin, joka auttoi vastaanottojärjestelmän Korona-tilanteen hahmottamista, seuraamista ja siihen reagoimista. Keskuksiin tehtiin vuoden mittaan myös kyselyjä mm. suojavarustetilanteesta ja kausityölain määräaikaisen muuttumisen vaikutuksista.

Samalla tiimissä vietiin päävastuullisina eteenpäin uuden vastaanottokentän ekstranet-alustan käyttöönottoprojektia, joka vei syksyyn tultaessa suuren osan tiimin työajasta. Resurssi- ja aikatauluhaasteista huolimatta uusi alusta saatiin käyttöön aikataulussa joulukuun alussa, vanhan Vokit verkossa -ekstranetin poistuessa käytöstä joulukuun puolivälissä. Uudella VOKnet-alustalla tieto on helpommin ja nopeammin löydettävissä ja näin se palvelee paremmin käyttäjiä. Alustalle on koottu kaikki vastaanottokeskusten, säilöönottoyksiköiden ja ilman huoltajaa oleville alaikäisille tarkoitettujen alaikäisyksiköiden henkilökunnan käyttöön tarkoitetut ohjeet, lomakkeet, uufiset, ajankohtaiset asiat sekä asiakastiedotteet ja -ohjeet eri kielillä. Uuden ekstranetin ansiosta sähköpostin määrää saadaan vähennettyä ja tieto on hallitusti koottuna yhteen paikkaan.

Asiakkuusasiat olivat esillä tilannekeskuksessa laajalti. Turvapaikkayksikön ja vastaanottoyksikön yhteistyönä kehitettiin asiakasviestinnän toimintamalli, joka on otettavissa käyttöön koko virastossa. Tiimissä tehtiin myös vastaanottoyksikön sisäinen ohje asiakasviestintään, jota hyödyntämällä kaikki tahot pysyvät

ajan tasalla, tietävät mitkä asiat kuuluvat kenenkin vastuulle ja mitä julkaisukaviana käytetään. Vastaanottoyksikössä päätettiin myös ottaa käyttöön turvapaikkayksikön mallin mukaan asiakkuusasiantuntijan tehtävä. Tilannekeskukseen sijoittuva tehtävä käsittää kaikki vastaanottoyksikön ja tilannekeskuksen asiakkuusasiat, asiakasviestintään liittyvät kokonaisuudet ja VOKnet-ekstranetin päätoimittajuuden.

Tilannekeskuksella oli keskeinen rooli Välimereltä Suomeen tulleiden 175 turvapaikanhakijan siirtohankkeen operatiivisessa toteuttamisessa. Kesällä tiimi hoiti siirrettävien siirron jälkeiseen majoitukseen ja logistiikan koordinointiin liittyvät käytännön toimet. Lokakuussa hankkeen projektipäällikkyyttä siirtyi tilannekeskukseen, minkä jälkeen kaikki siirtoihin liittyvät toimet ja kokonaisuudet koordinoitiin tilannekeskuksesta.

Joutsenon vastaanottokeskus

Joutsenon vastaanottokeskuksen toimintavuotta määrittä pandemia ohella – ja johdosta - matalat asiakasmäärät niin avoimen keskuksen puolella kuin säilöönottoyksikössäkin.

Avoimen yksikön käyttöaste vuonna 2020 oli 57,8 %. Käyttöastetta nosti hie-man asuntolan elinkaarikorjaus, jonka vuoksi n. 50 petipaikkaa oli koko vuoden pois käytöstä. Asiakassiirojen osalta alkuvuosi oli samalla tasolla kuin 2019, mutta koronarajoitusten tultua voimaan helmikuussa keskusten väliset asiakkaiden siirrot minimoitiin vain aivan välttämättömiin. Vuoden aikana suurin uusi asiakasryhmä olivat Välimeren alueelta tehdyt sisäiset siirrot, joiden myötä keskukseen tuli uusina asiakkaina 45 yh-perheiden jäsentä. Näiden siirtojen myötä asiakaskunnan perhepainotteisuus jatkoi kasvuaan. Yksittäisten miesasiakkaiden määrä taas jatkoi vähittäistä laskuaan vuoden loppua kohden.

Joutsenon vastaanottokeskuksen toiminta sopeutettiin viraston koronaohjeistuksen mukaiseksi helmi-maaliskuussa, kuitenkin siten, että rajoitusten puitteissa luotiin moniammatillisesti uusia toimintatapoja asiakaskunnan tarpeita vastaamaan. Maltillisen asiakasmäärän aikana panostettiin lisäksi majoitus- ja toimintatilojen kunnostamiseen asuntolan elinkaariremontin ja tekonurmikenttähankkeen muodossa. Puhutteluhotellitoiminta jatkui koko vuoden vilkkaana, lukuun ottamatta turvapaikkayksikön puhuttelutaukoa maalis-huhtikuussa.

Tiivistä yhteistyötä jatkettiin Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikön kanssa vastaanottotoimintaan, säilöönottotoimintaan ja ihmiskaupan uhrien auttamiseen liittyen. Vastaanottokeskuksen virkamiehet osallistuivat aktiivisesti Maahanmuuttoviraston tarjoamiin koulutustilaisuuksiin ja koulutustilaisuuksien tuloksia jalkautettiin aktiivisesti keskuksen arkeen. Alueellinen yhteistyö sidosryhmien kanssa jatkui aktiivisena niin eri viranomaisien kuin myös kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

69-paikkaisen Joutsenon säilöönottoyksikön käyttöaste vajosi poliisin maastapoistamistoiminnan vaikeutuessa 37,5 %:iin. Tämä vaikutti myös majoitusvuorokauden hintaa nostavasti, koska toiminnan kiinteät kulut - vuokrat, henkilöstökulut - eivät juurikaan jouta asiakasmäärän vaihtelun mukaisesti. Korona-viruksen leviämisen vastaiset toimet edellyttivät säilöltä erittäin aktiivista sidosryhmäyhteistyötä, joka olikin niin Helsingin säilöönottoyksikön, poliisin kuin RVL:nkin suuntaan aiempaa selvästi tiiviimpää. Kehittyneet ja toimivaksi havaitut yhteistyömuodot tultaneen säilyttämään myös jatkossa jossakin muodossa. Loppuvuodesta eduskunnan oikeusasiamies teki laajan asiakirjapyyntöön säilölainmukaisista päätöksistä, koska normaali tarkastuskäynti pandemian vuoksi estyi.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän kokonaisasiakasmäärä jatkoi edelleen kasvuaan. Vuoden päättyessä asiakkaina oli 704 henkilöä ja lisäksi heidän lapsiaan 212 eli yhteensä 916 asiakasta. Myös uusia esityksiä tuli jälleen aiempaa vuottakin suurempi määrä - 394 – kokonaismäärän ollessa lapset mukaan huomioiden 470. Edelleen kasvanut tehtävämäärä tarkoitti sitä, ettei jo edellisenä vuonna pidentynyt esitysten käsittelyaika lyhentynyt vaan pikemmin piteni hieman entisestään. Kiireellisissä tilanteissa päätös ja auttamistoi-
mien aloittaminen pystyttiin kuitenkin edelleen tekemään välittömästi. Auttamisjärjestelmään otettiin 247 uutta asiakasta ja lisäksi 50 heidän alaikäistä lastaan. Merkillepantavaa on, että aiemmasta poiketen auttamisjärjestelmään otettiin nyt enemmän Suomessa mahdollisesti ihmiskaupan uhriksi joutuneita henkilöitä kuin niitä, jotka olivat joutuneet hyväksikäytetyksi ulkomailla. Useimmiten oli kysymys pakkotyöstä Suomessa. Maininnan arvoista on myös se, että uhrin itsensä tekemä yhteydenotto nousi toiseksi yleisimmäksi tavaksi ohjautua auttamisjärjestelmään. Yhteydenotot tulivat auttamisjärjestelmän ylläpitämien ihmiskauppa.fi -sivujen sekä päivystävän infopuhelimen kautta.

Auttamisjärjestelmän toiminnan alueellista ulottuvuutta parannettiin siirtämällä yhden virkamiehen virkapaikka Tampereelle. Korona-pandemia vähensi auttamisjärjestelmään ohjautumista vain hetken kevätkuukausina. Pandemia kuitenkin vaikeutti auttamisjärjestelmän asiakastyötä. Tämän sekä tehtävämäärän kasvun vuoksi toimintatapoja jouduttiin tarkastelemaan ja kehittämään. Pandemian vuoksi myös aiemmin suunnitellut koulutustilaisuudet peruuntuivat ja vain joitakin koulutuksia pystyttiin järjestämään.

Auttamisjärjestelmä osallistui aktiivisesti valtioneuvoston ihmiskaupan vastaista toimintaohjelmaa laativan työryhmän työskentelyyn sekä sen järjestämiin työpajoihin. Samoin auttamisjärjestelmä otti aktiivisesti osaa syksyllä 2020 aloittaneen STM:n ihmiskaupan uhrien auttamista koskevan lainsäädäntöhankkeen työryhmän työskentelyyn sekä tuotti tietoa THL:n hankkeelle, jossa selvitetään ihmiskaupan uhrien tuetun ja turvallisen asumisen järjestämistä.

Auttamisjärjestelmän IKUT – hanke käynnistyi 1.6.2020. ESR-rahoitteinen hanke keskittyy ihmiskaupan uhrien työelämätaitojen ja -valmiuksien kehittämiseen. Lisäksi hankkeessa selvitetään, minkälaisia haasteita ja mahdollisuuksia ihmiskaupan uhriksi joutuneen henkilön työllistymiseen liittyy. Auttamisjärjestelmä on osallisena myös Itämeren valtioiden neuvoston ihmiskaupan vastaisen työryhmän (CBSS TF-THB) Thalia-mediaprojektissa, joka käynnistyi 1.10.2020.

Oulun vastaanottokeskus

Oulun vastaanottokeskus aloitti vuoden 2020 sopeuttamistoimin. Alkuvuodesta 2020 Maahanmuuttovirasto esitti sekä Pudasjärven vastaanottokeskuksen että Oulun alaikäisyksikön, joka oli ajettu toiminnallisesti alas vuoden 2019 lopulla mutta jota ei oltu vielä lakkautettu, lakkauttamista. Esitys eteni kevään aikana VM:n alueellistamisen koordinaatioryhmän käsittelyyn. Käsittelyn aikana tilanne muuttui Valtioneuvoston päätettyä ottaa Suomeen EU:n sisäisenä siirtona 175 haavoittuvassa asemassa olevaa turvapaikanhakijaa, joista merkittävä osa oli ilman huoltajaa olevia alaikäisiä turvapaikanhakijoita. Maahanmuuttovirasto muutti lakkautusesitystään siten, että se esitti vain Pudasjärven yksikön lakkauttamista.

Alueellistamisen koordinaatioryhmä antoi 13.5.2020 puoltavan lausunnon Pudasjärven vastaanottokeskuksen lakkauttamisesta ja Maahanmuuttoviraston ylijohtaja teki päätöksen keskuksen lakkauttamisesta 26.5.2020. Yhteistoimintaneuvottelut käytiin 10.6.-23.6.2020 välisenä aikana. Pudasjärven vastaanottokeskuksen lakkauttamisen yhteydessä siirrettiin 9 vakituisen virkamiehen virat

Oulun vastaanottokeskukseen tai Maahanmuuttoviraston Oulun muihin toimipisteisiin. Yhtään virkamiestä ei irtisanottu. Pudasjärven vastaanottokeskuksen toiminta päättyi virallisesti 30.11.2020, joskin operatiivinen toiminta ajettiin käytännössä alas jo elokuuhun mennessä.

Maahanmuuttovirasto antoi 24.4.2020 Oulun vastaanottokeskukselle toimeksiannon ryhmäkodin toiminnan käynnistämisestä 14-paikkaisena 1.7.2020 alkaen. Koska alaikäispaikkoja tarvittiin edelleen lisää, Maahanmuuttovirasto antoi 22.6.2020 uuden toimeksiannon määräaikaisen 21-paikkaisen ryhmäkodin perustamisesta 1.8.2020-28.2.2021 väliseksi ajaksi. Näin ollen Oulun vastaanottokeskukseen rekrytoitiin kesällä 2020 lähes 30 uutta määräaikaista ohjaajaa ja heidät perehdytettiin alaikäisyksikön työhön, perustettiin kaksi alaikäisyksikköä, käytiin yt-neuvottelut ja ajettiin alas Pudasjärven keskuksen toiminta. Pudasjärven työntekijät siirtyivät Ouluun pääsääntöisesti elokuun aikana.

Kaikkien edellä mainittujen suurten muutosten ohessa vuotta 2020 leimasi koronapandemia omine vaikutuksineen. Oulun vastaanottokeskuksen yksiköiden ollessa laitospohjaisia yksiköitä, olivat tartunnan riskit suuremmat kuin mitä olisivat olleet asuntopohjaisessa toiminnassa. Oulun vastaanottokeskus laati maaliskuussa vastaanottoyksikön ohjeistuksen mukaisesti ensimmäisen Korona-toimintaohjeensa; ohjetta päivitettiin useita kertoja vuoden aikana. Myös erilaisen suojainten hankinta aloitettiin heti maaliskuussa. Vastaanottokeskus säästy koronatartunnoilta kevään ja kesän ajan, mutta syksyllä tartuntoja ilmaantui muutama otteeseen. Tartunnat saatiin rajattua nopeasti tehokkailla ennaltaehkäisevillä toimilla sekä karanteeni- ja eristysjärjestelyillä. Henkilöstö pystyttiin suojaamaan tartunnoilta täysin, vaikka etätyötä saattoi tehdä vain pieni osa henkilöstöstä. Yhteistyö OYS:n, Oulun kaupungin tartuntatautiyksikön ja Terveystalon kanssa toimi erinomaisesti. Keskuksen henkilöstö informoi asiakkaita aktiivisesti hyödyntäen THL:n, vastaanottoyksikön ja suurten kaupunkien vieraskielistä koronamateriaalia.

Helsingin säilöönottoyksikkö

Myös Helsingin säilöönottoyksikön toimintavuotta määrittivät maailmanlaajuiset poikkeukselliset olosuhteet. Osana kriittistä yhteiskunnallista toimintaa oli säilöönottoyksikön pystyttävä operoimaan läpi koronapandemian eri vaiheiden, toimintansa niihin sopeuttaen, kaikki käytettävissä olevat virustorjuntakeinot hyödyntäen ja ymmärrystään/toimintaansa tilanteen kehittyessä täydentäen.

Tiloiltaan laitosepidemian leviämislle erityisen alttiin yksikön koko toiminta muokattiin tilanteen edellyttämään muotoon mm. rakentamalla yksikköön uusi erillisosasto, uusi vierailutila sekä sopeuttamalla asiakasohjausta tiivistetyissä ja muokatuissa yhteistyörakenteissa poliisin, rajavartiolaitoksen ja Joutsenon säilöönottoyksikön kanssa. Maan vaikeimmalla epidemia-alueella sijaitseva laitos selviytyi vuodesta ilman asiakkaiden tai henkilökunnan Covid-tartuntoja.

Pandemian asettamista haasteista huolimatta Helsingin säilöönottoyksikön toimintavuosi oli ydintehtävänsä toteutumisen kannalta tuloksellinen. Yksikkö huolehti säilöönotton varmuudesta ilman poikkeamia, ylläpiti toimintaansa ulkoisista kriittisistä muutostekijöistä huolimatta vailla merkittäviä operatiivisia häiriöitä, alitti ennakoimattomista koronakustannuksista huolimatta budjetinsä, eikä toimintaan kohdistunut kanteluja. Ohjaus- ja valvontatyön sisällössä painotettiin terveysturvallisuuden ohella erityisesti asiakkaiden toimintakykyä ylläpitävää toimintaa.

Vuoden erityispiirteiksi muodostuivat palautuksien vaihtelevasta sujuvuudesta ja muista poikkeuksellisista tekijöistä johtuen normaalia pitempi säilöönoton keskimääräinen kesto (12 vrk). Rekisteröintien kokonaismäärä puolestaan oli huomattavasti aiempia vuosia pienempi (540) ja kapasiteetin käyttöaste jäi 51 %:iin. EU-kansalaisten osuus asiakaskunnassa oli edelleen suuri (40 %).

Euroopan neuvoston kidutuksen vastainen komitea (CPT) teki tarkastuksen syksyllä Helsingin säilöönottotoyksikköön. Komitea antoi alustavissa havainnoissaan kiitosta mm. asiakkaiden kohtelusta ja henkilöstön monikulttuurisesta osaamisesta. Kehittämistarpeiden osalta esiin nostettiin eräät materiaaliset seikat sekä riittävien asiakasaktiviteettien tärkeys.

Helsingin säilöönottotoyksikkö oli aktiivinen kansainvälisessä yhteistyössä osallistuen keväällä vakiintuneeseen EU:n jäsenmaiden säilöönottotoyksiköiden johtajien kongressiin Luxemburgissa ja syksyllä Korona-tilanteen hoitoa säilöönottotoyksiköissä käsitelleeseen etätyöpajaan.

Helsingin säilöönottotoyksikkö osallistui aktiivisesti loppuvuonna asetetun Helsingin vastaanottokeskuksen toiminnan Maahanmuuttovirastoon siirron valmisteluhankkeeseen osallistumalla mm. hankkeen työryhmätyöskentelyyn ja toteuttamalla muutosjohtamisen toimia sujuvan integraation varmistamiseksi.

Henkilöstön määrä pysyi edellisten vuosien tasolla ja vaihtuvuus oli vähäistä. Pandemiaolosuhteet edellyttivät osin merkittäviäkin muutoksia työtavoissa ja tilanteen vaatimat varotoimet sekä järjestelyt aiheuttivat väijäämättä lisäkuormitusta.

5.1.4 Käsittelyaikatavoitteissa pysyminen

Vuoden 2020 tulostavoitteena oli asetettu hakemusten käsittelylle enimmäiskäsittelyaikatavoitteet. Tavoitteen saavuttamista on arvioitu sillä, kuinka monta prosenttia hakemuksista on pystytty ratkaisemaan tavoiteajassa. Käsittelyaikaa koskevaan tulostavoitteeseen ei päästy 100 prosenttisesti minkään lupatyyppin osalta.

Tavoitekäsitteilyajoissa pysyminen kuitenkin parani kokonaisuudessaan työperusteisten ja perhesideperusteisten hakemusten kohdalla. Kausityötodistusten kohdalla on huomattavaa, että tavoiteaika ylittyi vain 3 %:ssa tapauksia ja mediaanikäsitteilyaika oli 14 vrk:ta tavoitteen ollessa alle 120 vrk:ta. Myös opiskelijan hakemuksen kohdalla on syytä huomata, että vaikka tavoiteaika 90 vrk:ta ylittyi 18 %:ssa hakemuksia, käsittelyaikojen mediaani oli vain 9 vrk:ta.

Kansalaisuushakemusten kohdalla käsittelyajat venyivät, koska resursseja jouduttiin siirtämään työ- ja perhesideprosesseihin, joissa on säädetty lakisääteistä enimmäiskäsittelyajasta. Turvapaikkahakemusten käsitellessä viiveitä taas aiheutti koronapandemiasta johtuva tauko turvapaikkapuhuttelujen järjestämisessä.

Virastossa oli vuonna 2020 meneillään myös useita kehityshankkeita, jotka sitoivat henkilöstöresursseja.

Indikaattori	2018	2019	2020	Tavoite 2020
Työperusteiset ensimmäiset ja jatko-oleskeluluvat, kaikki lupatyypit sis. kausityötodistukset (kokonaiskäsittelyaika)				120 vrk
Tavoitteen ylittäneiden %-osuus	32 %	32 %	28 %	
Keskiarvo	73	79	73	
Mediaani	21	31	35	
Työntekijän oleskelulupa, ttol, ensimmäinen oleskelulupahakemus (Migrin käsittelyaika) ¹				60 vrk
Tavoitteen ylittäneiden %-osuus	23 %	38 %	42 %	
Keskiarvo	46	79	89	
Mediaani	15	37	41	
Kausityötodistus				120 vrk
Tavoitteen ylittäneiden %-osuus	0 %	0 %	3 %	
Keskiarvo	3	4	27	
Mediaani	1	1	14	
Perhe, kaikki lupatyypit, ensimmäinen oleskelulupahakemus				270 vrk
Tavoitteen ylittäneiden %-osuus	29 %	22 %	13 %	
Keskiarvo	165	166	137	
Mediaani	144	140	112	
Opiskelu, ensimmäinen oleskelulupahakemus				90 vrk
Tavoitteen ylittäneiden %-osuus	6 %	14 %	18 %	
Keskiarvo	25	49	50	
Mediaani	15	30	9	
Kansalaisuushakemus				365 vrk
Tavoitteen ylittäneiden %-osuus	6 %	6 %	27 %	
Keskiarvo	169	190	250	
Mediaani	141	163	205	
Turvapaikkahakemus ²				180 vrk
Tavoitteen ylittäneiden %-osuus	0 %	25 %	36 %	
Keskiarvo	43	136	172	
Mediaani	28	153	170	

Taulukko 21 Käsittelyajat 2018-2020

¹ Käsittelyajat ovat kokonaiskäsittelyaikoja vireille tulosta päätökseen pois luki-työntekijän oleskeluluvat, joissa voidaan laskea erikseen TE-toimiston tekemän osaratkaisun jälkeen Migrissä hakemuksen käsittelyyn kuluva aika.

² Sisältää vain 20.7.2018 voimaan tulleen kuuden kuukauden käsittelyaikavelvoitteen piiriin kuuluvat päätökset.

5.1.5 Laadunhallinta ja päätösten pysyvyys muutoksenhaussa

Suoritteiden laatua on mitattu seuraamalla viraston tekemien päätösten pysyvyyttä muutoksenhakutuomioistuimissa. Tavoitteena oli, että Maahanmuuttoviraston päätöksistä tehtyjen valitusten hyväksymisten määrä sillä perusteella, että viraston päätös on perustunut laintulkintavirheeseen tai menettelyvirheeseen, on alle 3 % valitusten kokonaismäärästä. Tavoitetta kiristettiin aiemmasta 5 %:n tavoitteesta. Edellä mainitulla perusteilla valitus hyväksyttiin 1,5 prosentin tapauksista, joten tavoite saavutettiin.

Ratkaisut päätöstyypeittäin	2018	%	2019	%	2020	%
Valitus hylätään	7892	44,4 %	8228	46,8 %	7529	46,5 %
Valituslupahakemus hylätään	4191	23,6 %	4668	26,5 %	4831	29,9 %
Valitus jätetään tutkimatta	194	1,1 %	179	1,0 %	203	1,3 %
Käsittely raukeaa	1073	6,0 %	783	4,4 %	705	4,4 %
Valitus hyväksytään	4414	24,8 %	3739	21,2 %	2913	18,0 %
Yhteensä	17764	100,0 %	17597	100,0 %	16181	100,0 %
Hyväksytyjen valituksien kumoamissyyt (%-osuus kaikista valituksista)	2018	%	2019	%	2020	%
Uusi selvitys	1811	10,2 %	1324	7,5 %	1109	6,9 %
Erlainen tosiasiainharkinta	1103	6,2 %	1009	5,7 %	608	3,8 %
Olosuhdemuutos	558	3,1 %	652	3,7 %	490	3,0 %
Uusi linjaus	151	0,9 %	133	0,8 %	32	0,2 %
Muut kumoamissyyt	365	2,1 %	426	2,4 %	436	2,7 %
Laintulkintavirhe, Migri	26	0,1 %	34	0,2 %	32	0,2 %
Menettelyvirhe, Migri	400	2,3 %	161	0,9 %	206	1,3 %
Migrin laintulkinta- ja menettelyvirheet yhteensä	426	2,4 %	195	1,1 %	238	1,5 %
Yhteensä	4414	24,8 %	3739	21,2 %	2913	18,0 %

Taulukko 22 Korkeimman hallinto-oikeuden ja hallinto-oikeuden ratkaisut Maahanmuuttoviraston päätöksiin sekä hyväksytyjen valituksien kumoamissyyt 2018 - 2020

5.2 Tukiyksiköt

5.2.1 Teknologia ja digitalisaatio

Vuoden 2020 aikana Teknologia- ja digitalisaatioyksikössä, erityisesti kehityksen tulosalueella valmistauduttiin useilla rekrytoineilla seuraavaan työntäyteiseen vuoteen 2021. Hankkeita on käynnissä useita, joista moni EU-rahoitteisia ja osa muun muassa TEM-rahoitteisia. Kehitystyön laajentuminen näkyi myös Accenturen Riian tiimien kasvussa.

Kehityksen tulosalue

UUSO-hanke

UUSO-hankkeessa kehitettiin UMA:aan sormenjälkien vertailumahdollisuus, jonka avulla uusien oleskeluluvanhakijoiden ja turvapaikanhakijoiden sormenjälkiä voidaan verrata UMA-tietokannasta jo löytyviin sormenjälkiin ja löytää mahdollisia tuplaidentiteettejä tai impostoreita. Samalla uusitaan myös Eurodac – ja Euro-Auto liittymät käyttämään ABIS-liittymää tiedonvaihdossa. Toiminnallisuudet otetaan käyttöön vuoden 2021 syksyllä.

Oleskelulupakorttien muutokset

Oleskelulupakortteihin liittyen tehtiin useampia muutoksia: oleskelulupakortin ulkoasu muuttui, minkä seurauksena oleskelulupakorttien tilausintegraatio (Thales) vaati päivitystä. Samassa luotiin uusi oleskelulupakorttityyppi "Brexit". Tämän lisäksi Enter Finlandiin luotiin mahdollisuus tehdä hakemus oleskelulupakortin ja oleskelukortin uusimisesta kortin vanhentuessa tai kadotessa.

Brexitin aiheuttamat muutokset UMAan ja Enter Finlandiin

Britannian EU-eron vuoksi UMA:aan ja Enter Finlandiin tarvittiin muutoksia. Enter Finlandiin lisättiin mahdollisuus hakea erosopimuksen mukaista oleskeluoikeutta ja pysyvää oleskeluoikeutta Britannian kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen. Tämän lisäksi UMA:aan lisättiin uusi asiatyyppi ja kuusi käsittelyperustetta. Tämän lisäksi UMA:aan tehtiin pieniä muutoksia päätöstoimenpiteeseen ja oleskelulupakortin määrittelyihin.

Automatisointi – kausityöprosessi

Kausityötodistusprosessia osa-automatisoitiin alkuvuodesta 2020. Enter Finlandista vireytettyjen kausityötodistuspyyntöjen vireillepano automatisoitiin, joten ne vahvistuvat automaattisesti UMA:aan ilman käsittelijän panosta. Tätä varten UMA:aan kehitettiin logiikka, joka tarkistaa löytyykö asiakas jo UMA:sta, vai vireytetäänkö asia uudelle asiakkaalle. Lisäksi työnantajien sähköinen asiointipalvelu liitettiin osaksi kausityötodistusprosessia, joten työnantajat voivat nyt täydentää ja maksaa hakemuksia myös kausityötodistusprosessissa Enter Finlandissa. Tämän lisäksi UMA:aan luotiin päätöstehtävä, joka syntyy asiakkaalle, jos kaikki edellytykset täyttyvät, ja josta näkee helposti, mitä kaikkia tietoja päätökseen tallennetaan. Tämä nopeuttaa positiivisen päätöksen vahvistamista asiaan.

Saavutettavuusdirektiivin mukaiset parannukset

EnterFinlandiin tehtiin lisäksi saavutettavuusdirektiivin mukaisia parannuksia, erityisesti liittyen teknisiin komponentteihin sekä muita käyttökokemusta parantavia uudistuksia, kuten käsittelymaksukuifin tarjoaminen palvelussa.

KAMU-chatbot

KAMU-chatbotille on luotu ja luodaan jatkuvassa prosessissa uutta sisältöä ketterästi, jotta Kamu osaa muuttuvissa tilanteissa vastata kulloinkin asiakkaita askarruttaviin kysymyksiin, jotka kuormittavat muita asiakaspalvelukanavia. 2020 otettiin käyttöön KAMUn ja UMAn välinen integraatio, joka mahdollisti muun kehitystyön ohella yksilöllisen Odotusnumeron (~milloin hakemukseni pääsee

käsiteltäväksi) antamisen asiakkaalle diaarinumeroa vastaan.

Automatisointi – opiskelija- ja pysyvien lupien prosessit

Opiskelija – ja pysyvien oleskelulupien prosesseissa toteutettiin osa-automaation käyttöönoton mahdollistavat kokonaisuudet, jotka sisälsivät muutoksia/li-säyksiä prosessien EF -lomakkeisiin ja UMAN toimenpiteisiin sekä lukuisien yksit-täisten propertyjen (automaattisen säännön yksittäinen toiminto / tarkistus) ke-hittämistä.

Analytiikkatyökaluja Power BI -alustalle

Automaattisten sääntöjen ja toimenpiteiden seuraamiseen (sääntöjen loppu-tulokset, laatu, määrä) kehitettiin analytiikkatyökaluja Power BI alustalle. Erilli-senä projektina toteutettiin yhdessä Lupa- ja kansalaisuusyksikön vastuualuei-den edustajien kanssa "Automaatio ja tuottavuus" -työkalu power BI -työpöy-tänä. Työkalun avulla on mahdollista erottaa toteutuneen automaation im-pakti/potentiaali käsittelyn kokonaistuottavuudesta.

HAIPA-integraatio

Vuodesta 2013 Maahanmuuttoviraston käytössä ollut niin kutsuttu HaoKho liit-tymä ajettiin alas syksyllä 2020, UMAN integroitua oikeusministeriön uuteen asiantkäsittelyjärjestelmään Haipa:n. Haipa korvasi kokonaisuudessaan tekno-logialtaan vanhentuneen HaoKho-järjestelmän, mahdollistaen sähköisen asiantkäsittelyn kokonaisuudessaan tuomioistuinten ja Maahanmuuttoviraston välillä. Liittymän kautta kulkee kaikki valitusasian prosessit: valituksen vireytys, tuomioistuimen pyyntöjen vastaanottaminen ja niihin vastaaminen sekä itse-näisten selvitysten vastaanottaminen ja lähetys, tuomioistuimien päätösten vastaanottaminen (sis. väli- ja lopulliset päätökset) sekä tuomioistuinten pää-tösten tiedoksiannot- sekä asian lainvoimaisuustiedon vastaanotto ja proses-sointi.

Interoperability

Interoperability (IO) on vuonna 2016 alkunsa saanut EU-prosessi, joka tähtää EU:n sisäisen turvallisuuden, rajaturvallisuuden ja muuttoliikkeen hallintaan liitty-vien tietojärjestelmien yhteentoimivuuden saavuttamiseen. IO:n keskeisimmät muutokset liittyvät biometristen henkilötietojen aikaisempaa tehokkaampaan hyödyntämiseen ja eri EU-tason tietojärjestelmissä olevan tiedon yhteentoimi-vuuteen. Muutoksissa ei tavoitella tietojen näkemistä koskevien oikeuksien laajentamista, vaan sillä pyritään helpottamaan ja parantamaan EU jäsen-maiden tietojenvaihtoa. IO-kokonaisuus koostuu kuudesta EU:n tietojärjestel-mästä ja niistä yhdistävistä teknisistä komponenteista. IO on EU-tasolla sekä kansallisesti niin teknisten kuin toiminnallisten muutosten kokonaisuus. Viraston näkökulmasta jokainen IO-kokonaisuuteen liittyvä tietojärjestelmä, sekä taus-talla toimivat komponentit, sivuavat viraston prosesseja tavalla tai toisella ja näin ollen kokonaisuus vaatii tietojärjestelmäkehitystä muuttuvien prosessien tueksi. Viraston osalta ensimmäiset IO-kokonaisuuden tekniset toimet aloitettiin vuonna 2020, kun EU:n sisäisen turvallisuuden rahaston (ISF) ulkorajojen ja viisu-mipolitiikan rahoitusvälineestä rahoitetut hankkeet UMA-EES (Rajanylitystieto-järjestelmä Entry/Exit System EES) ja UMA-ETIAS (Euroopan matkustustieto ja - lupajärjestelmä ETIAS) käynnistettiin. Hankkeet päättyvät vuonna 2022 ja nii-den tuloksena Maahanmuuttovirasto kykenee tietojärjestelmänsä kautta suo-

rittamaan EU-lainsäädännön mukaiset toimenpiteet ja käyttämään kumpaa-kin tietojärjestelmää luotettavasti, turvallisesti ja sujuvasti. EES ja ETIAS-järjestelmän tuottamaa lisätietoa voidaan käyttää myös päätöksentekoprosessin tukena. Loput IO-kokonaisuuden vaatimat kehityshankkeet toteutetaan vuoteen 2025 mennessä.

UMA Work Management Service

UMAn automaatio- ja työnhallintatoiminnallisuuksien tehokkaan suorituskyvyn ja jatkokehityksen mahdollistajana toteutettiin UMAn Work Management Service -työnhallintaratkaisun teknisiä päivityksiä ("WMS 2.0").

LAKO-AUTO

Laskennallisten kuntakorvausten automatisoituun maksatustoiminnallisuuteen ("LAKO-AUTO") tehtiin TEM:n rahoituksella parannuksia, mm. mahdollistaen toiminnallisuuden käytön KEHA-keskuksissa. Samalla kuntakorvaustoiminnot päivitettiin UMA4-käyttöliittymään vähentäen vanhentuvien UMA3-toiminnallisuuksien ylläpitotarvetta. Kehitystyötä tehtiin vuoden 2020 aikana, ja toiminnallisuuden käyttöönotto tapahtuu vuoden 2021 alussa.

Automatisointi – maasta poistamispäätöksen täytäntöönpanokelpoisuuden määrittäminen

Maasta poistamispäätöksen täytäntöönpanokelpoisuuden automaattisesti määrittämiseksi, ja oleskeluoikeuden näyttämiseksi selkeämmin UMAn asiakastiedoissa, toteutettu kehityskokonaisuus viimeisteltiin vuoden 2020 puolella. Kokonaisuuteen sisältyi täytäntöönpanokelpoisuuden arviointiin käytettävään automaattiosäätöön tarvittavia elementtejä, käyttöliittymämuutoksia joilla täytäntöönpanokelpoisuustieto voidaan tuoda selkeästi näkyviin asiakkaan tietoihin, sekä näitä tietoja koskevien raportointitoiminnallisuuksien kehitystä. Automaattista maasta poistamispäätöksen täytäntöönpanokelpoisuuden arviointia ei toistaiseksi ole otettu käyttöön, mutta sen mahdollistava UMA-kehitys on tehty ja oleskeluoikeustietoja koskevat muutokset toteutettu UMAn asiakasnäkymään.

UMAn pienkehitys

Laajempien kehityskohteiden lisäksi läpi vuoden tehtiin pienkehitystä substanssiryksiköiden edustajien, ja UMAn käyttötuen välityksellä laajemmin järjestelmän käyttäjien tekemien kehityspyyntöjen pohjalta näiden kanssa sovittujen prioriteettien mukaisesti. Pienkehityksen painopisteinä oli tukea ja mahdollistaa UMAn tehokas käyttö työtapojen muuttuessa ja automaation merkityksen kasvaessa, sekä parantaa UMAn käytettävyyttä.

UMA-versioiden käyttöönotto tahti jatkui edellisenä vuonna vakiintuneessa noin viiden viikon syklissä. Uusia toiminnallisuuksia tuotiin tuotantoon vuoden aikana kymmenessä UMA-käyttöönnotossa.

Käyttötuki

Itsepalveluportaalia rakennettiin viime vuonna, mutta kesästä alkanut yllättävä ruuhka pakotti keskittymään lähinnä ydintoimintaan, jolloin toiminta painottui täysin tikettien ratkomiseen.

Tiketöintijärjestelmää kehitettiin ja saatiin käyttöön Analytics -työkalu, jonka avulla saamme jatkossa parempaa dataa tikettien käsittelystä. Tämä tukee tiedolla johtamista päivittäisessä työssä.

Sidosryhmien kartoitusta UMAN käyttäjäryhmistä syvennettiin ja näiltä osin viraston viestintää on jatkossa helpompi hoitaa UMAan liittyvissä asioissa.

Loppuvuodesta 2020 nousi esille tarve kilpailuttaa tiketöintijärjestelmä ja se vaihtaa itsepalveluportaalin kehityksen jatkoon. Jos otamme käyttöön uuden työkalun, nykyisen kehittämiseen ei ole enää syytä lyhyen käyttöiän vuoksi.

ICT-toimisto

Biometria

Biometrian saralla ICT-toimisto oli vastuussa uuden oleskelulupakortin suunnittelussa ja mukana kortin tuotantoon saattamisessa, yhdessä muiden tulosalueiden kanssa. Vastaavanlainen prosessi tehtiin Brexit-kortin käyttöön saamiseksi. Standardointityössä laadittiin standardi biometristen tallenteiden otosta ja rekisteröinnistä (julkaisu 2021).

Kansallisesti kattava ohjaus- sekä asiantuntijaryhmä (MIG, POHA, RTL, RVL ja UM) asiakirjatutkinnan foorumi saatiin perustettua käsittelemään matkustusasiakirjoihin ja niiden väärennöksiin liittyviä asioita. Foorumi on saanut erittäin hyvän vastaanoton ja puheenjohtajuus kummassakin ryhmässä on Maahanmuuttovirastolla. Haasteita EU- yhteistyöhön ja toimittajien kanssa toimimiseen on aiheuttanut koronan myötä loppunut matkustaminen sekä haasteet video-palavereissa.

Tietoturva

Koronapandemia toi muutoksia tietoturvan tavoitteisiin vuoden 2020 osalta. Tietoturvatyön jatkuvakehitystyö hidastui akuuttien tietoturva-asoiden selvittelystä johtune, ja lähiopetuksena tarjottavan tietoturvakoulutuksen järjestäminen keskeytyi huhtikuussa 2020 uusien etätöohjeistusten myötä. Toisaalta tietoturvaan liittyviä asioita kyettiin toteuttamaan myös muuttuneessa ympäristössä hyvin hyvän yhteistyön ja tuen avulla teknologia- ja digitalisaatioyksikössä ja laajemmin koko viraston kontekstissa.

Koronatilanteen poikkeamiin varautuminen ja sopeutuminen pystyttiin toteuttamaan tietoturvavaatimuksista huolehtien selkeiden tahtotilamäärittelyjen avulla.

Tietoturvavaatimuksien määrittelyt toteutettiin pääosin ajallaan tarvittaviin projekteihin. Myös tietoturvakoulutusten verkkototeutuksen suoritusprosentti kasvoi.

ICT, järjestelmät ja arkkitehtuuri

ICT- toimiston toiminnan tarkastelua ja kehitystä on jatkettu kohti koko virastoa palvelevaa palvelukokonaisuutta. Palveluiden kuvaaminen sekä töiden hallinnan parannukset jatkuivat edellisestä vuodesta, mutta jäivät osittain koronan

vuoksi muiden asioiden jalkoihin. Tulosalueen arkkitehtuuriin vahvuutta kasvatettiin teknisten arkkitehtien rekrytointien kautta sekä teknisten suunnittelijoiden tehtävien kuvaamisella 2021 vuodelle.

ICT -toimisto on ollut aktiivisesti mukana koronasta johtuvien etätöihin ja yhteyksiin liittyvien ongelmien ratkaisussa, tukemassa ja ohjeistamassa käyttäjiä sekä suunnittelemassa vaihtoehtoisia työskentelytapoja uusia välineitä käyttäen.

Windows 10 TUVE -tuotteistamiseen liittyvät testaus ja sovelluskehitystyöt ovat olleet käynnissä vuoden aikana. Windows 10 siirtymä on tehty tehostetusti loppuvuoden aikana mm. varmistamalla Valtorin resurssit ja työskentelytavat siirtymää tukemaan, uutisoimalla päivitystarpeesta sekä kohdennetulla viestinnällä käyttäjille. Viraston Windows 7 laitteiden määrä rajoittui vuoden lopussa vain välttämättömiin tarpeisiin.

Valtorin laitepalvelun ohjaaminen Migrin tarpeisiin vastaavaksi on jatkunut, leasing- laitteiden suuret vaihtomäärät sekä laitteiden toimitusvaikeudet ja Migrin suuret rekrytoinnit ovat aiheuttaneet suurta työkuormaa laitepalvelusta vastaaville.

UMA -palvelinympäristön elinkaaripäivitykset jatkuivat koko vuoden 2020 esiin tulleista uusista kehityskohteista ja riippuvuuksista johtuen. Elinkaaripäivityksien yhteydessä tullaan päivittämään tietokantaratkaisuja, palvelinten kahdennusratkaisuja sekä luomaan keskitetty lokien hallinta. UMA -asiakirja-arkistoinnin kokonaisuudistus pysähtyi koronasta johtuen Valtorin laitepalvelun kehityksen pysähtymisen vuoksi ja saatiin käynnistettyä uudelleen vasta loppuvuonna. DAP -analytiikkaympäristön auditointi ja TUVE- liityntäpäätös saatiin tehtyä mahdollistaen Tilastopalveluiden raportoinnin kehittämisen (PowerBI).

ICT- toimisto on ollut mukana erilaisissa ohjelmistohankintoihin ja tekniikkaan liittyvien projektien läpiviennissä koordinoiden kokonaisuutta tietohallinnon näkökulmasta. Projekteja on ollut mm. puhelinpalveluihin, sähköisiin työtiloihin, valokuvausympäristöihin ja lainsäädäntöön/säädöksiin liittyen. Suurina projekteina ovat olleet maatietokannan uudistaminen ja uuden järjestelmän käyttöönotto sekä uuden kassajärjestelmän kilpailuttaminen.

Arkkitehtuurin kehittämistyössä uutena suuntana otettiin pilvipalveluiden kehittäminen. Pilvipalveluiden käyttömahdollisuuksia UMAN lisäpalveluiden tuottamisessa tutkittiin arkkitehtuurityössä yhdessä monen toimijan kanssa. Arkkitehtuurityön tuloksena saatiin rakennettua suunnitelmat UMAN liittämiseksi pilveen tuettuja TUVE rakenteita käyttäen sekä tietoturva vahvasti mukana pitäen. Myös hallintamalli ja pilven strategiatyölle saatiin tehtyä perusrakenne UMAN arkkitehtuurilaajennoksen näkökulmasta.

ICT -toimisto osallistui aktiivisesti erilaisiin TUVE -työryhmiin sekä teknisiin yhteistyöryhmiin. Se on ollut mukana vaikuttamassa, tuomassa Maahanmuuttoviraston näkemystä asioihin ja kehittämässä TUVE-ympäristöä. TUVE keskusteluihin nivoutui tiiviisti myös kokonaisarkkitehtuurin kehitys ja pilvipalveluiden käyttämiin liittyvän suunnittelu jatkaminen.

5.2.2 Oikeuspalvelu

Oikeuspalvelu osallistui vuoden 2020 aikana kansallisiin lainvalmisteluhankkeisiin sisäministeriön tukena. Oikeuspalvelussa laadittiin asiantuntijalausuntoja eduskuntakäsittelyyn ja oikeuspalvelun asiantuntijat kävivät edustamassa viirastoa eduskunnan valiokuntien kuulemistilaisuuksissa.

Oikeuspalvelu jatkoi päätöksenteon tukemista kehittämällä lähtömaakohtaista ohjeistusta kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelystä ja ratkaisemisesta. Oikeus- ja maatietoyksikössä jatkui SÖPU-hanke, jonka yhteydessä uudistetaan lähtömaatiedon raportointia ja sen perusteella laadittaviin maakohtaisiin soveltamisohjeisiin liittyvää prosessia. Tilannekatsauksia ja soveltamisohjeita päivitetään joustavasti, kun lähtömaan tilanne muuttuu siinä määrin, että päivittäminen on tarpeellista.

Uudet oleskelulupatyypit ja ulkomaalaislain muutokset aiheuttivat muutostarpeita ohjeisiin. Vuonna 2020 oikeuspalvelu päivitti mm. lupamenettelyohjeen, lapsen asian käsittelyä koskevan ohjeen ja ihmiskaupan uhrin asian käsittelyä koskevan ohjeen. Kokonaan uusia ohjeita laadittiin mm. yksilöllisestä inhimillisestä syystä myönnettävästä oleskeluluvasta, digi- ja väestötietoviraston lausuntopyyntöjen käsittelystä sekä asianosaisjulkisuuden rajoittamisesta. Koronaviruspandemian vuoksi vuonna 2020 laadittiin myös useita tilapäisiä ohjeita pandemian vaikutuksista oleskelulupien ja muukalaispassien myöntämiseen.

Oikeuspalvelu koordinoi vuonna 2020 viraston laillisuusvalvontasuunnittelua ja raportointia. Oikeuspalvelu laati kanteluvastauksia ja kanteluasioihin liittyviä selvityksiä ylimmille laillisuusvalvojille ja muille valvoville viranomaisille. Kantelumäärät pysyivät vuonna 2020 osapuilleen samalla tasolla kuin edellisellä vuonna. Kuten edelliselläkin vuonna, kaikista kanteluista merkittävä osa koski oleskelulupahakemusten käsittelyaikoja.

Kansainvälinen ja EU-yhteistyö muodosti edelleen tärkeän osan viraston oikeuspalvelun työtä vuonna 2020. Oikeuspalvelu vastaa Maahanmuuttoviraston näkemysten kokoamisesta ja valmistelusta EU:ssa ja muilla kansainvälisillä foorumeilla esillä oleviin kysymyksiin. Oikeuspalvelu koordinoi ja toteuttaa EU-yhteistyön ohella myös viraston kahdenvälistä yhteistyötä ja viraston osallistumista ja tiedonvaihtoa monenvälisillä muuttoliike- ja turvapaikkayhteistyön foorumeilla.

EU:n muuttoliiketilanteen hallintaa, solidaarisuutta ja yhteistä turvapaikkajärjestelmää koskeva keskustelu jatkui vuonna 2020 EU:n turvapaikka- ja maahanmuuttouudistusta ("Maahanmuuttopaketti") koskevien keskustelujen ja komission antamien lainsäädäntöehdotusten tarkastelun muodossa. Oikeuspalvelu vastasi syksyllä 2020 viraston näkemysten valmistelusta Maahanmuuttopaketin lainsäädäntöehdotuksiin ja osallistui tiiviisti ehdotuksia koskevien EU-neuvottelujen kansalliseen valmisteluun.

Maahanmuuttovirasto toteutti valtioneuvoston päätösten mukaisesti mereltä pelastuttujen henkilöiden siirtoja Suomeen Kreikasta, Italiasta, Maltalta ja Kyprokselta.

Viraston käytännön yhteistyö Euroopan turvapaikka-asioiden tukiviraston (EASO) kanssa jatkui vuonna 2020 EASO-verkostoyhteistyön ja EASOn hallitonneuvoston valmistelun muodossa. COVID-pandemiaan liittyvien rajoitustöimien ja EASOn operaatioita koskevien mukautustöimien johdosta jäsenmaiden kansalliset asiantuntijat kutsuttiin heti pandemian alkuvaiheessa EASO-tehtävistään takaisin kotimaihinsa. Maahanmuuttoviraston asiantuntijoita ei pandemian aikana lähetetty EASO-komennuksille.

Iso-Britannian erosopimuksen mukaisten oleskeluoikeuksien myöntämiseen valmistautuminen ja sopimuksen soveltamiseen liittyvien kysymysten käsittely työlisti Maahanmuuttovirastoa merkittävästi vuonna 2020. Oleskeluoikeuksien

myöntämiseen liittyviä käytännön toimenpiteitä koordinoitiin maahanmuuttoyksiköstä ja toteutettiin yhteistyössä viestinnän, teknologia- ja digitalisaatioyksikön, viestinnän ja oikeuspalvelun kanssa.

Kahdenvälisen yhteistyön osalta oikeuspalvelu vastaa erilaisten Suomeen suuntautuneiden vierailujen järjestämisestä ja muun kahdenvälisen yhteistyön koordinaatiosta. Helmikuussa 2020 allekirjoitettiin yhteisymmärryspöytäkirja Ukrainan maahanmuuttopalvelun kanssa. COVID-pandemian johdosta Migriin vuodelle 2020 suunnitteilla olleita kv. vierailuja ja tapaamisia jouduttiin siirtämään tulevaisuuteen. Yhteydenpitoa Suomessa olevien suurlähetystöjen kanssa jatkettiin sinänsä normaalisti ja tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntämällä. COVIDin johdosta suurlähetystöjen tiedustelut Suomen oleskelulupamennettelyistä työllistivät oikeuspalvelua. Oikeuspalvelusta tuettiin viraston ylijohtoa erilaisissa kansainvälisissä asioissa.

Oikeuspalvelusta jatkettiin Maahanmuuttoviraston ja ulkoministeriön yhteistyön edelleen kehittämistä myös ulkomaanedustustojen toimintasunnitelmien valmistelun puitteissa.

Maahanmuuttoviraston tietosuojatyötä koordinoidaan Oikeus- ja maatietoyksikön tietosuojatiimissä. Tiimi ohjeistaa henkilötietojen käsittelyä ja suorittaa henkilötietojen käsittelyn valvontaa virastossa mm. lokitarkastuksin. Tiimi toteuttaa myös EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (GDPR) edellyttämät rekisteröidyn oikeudet, kuten rekisteröidyn pääsyn omiin tietoihinsa. Laki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa (615/2020) tuli voimaan 1.9.2020. Tiimi laati yhdessä viraston koulutuspalvelun kanssa Maahanmuuttoviraston sisäisen henkilötietojen käsittelyä ja maahanmuuttohallinnon henkilötietolakia koskevan koulutuksen, joka julkaistiin eOppivassa joulukuussa.

Viraston oikeuspalvelut keskitettiin oikeus- ja maatietoyksikköön 1.10.2020. Ylijohtaja nimitti 31.1.2020 oikeudellisten palvelujen keskittämisen alatyöryhmän, jonka tehtäväksi tuli suunnitella viraston oikeudellisten toimintojen mahdollinen yhdistäminen osana muutosprojektin II -vaihetta.

Muutosprojektin 2021 ohjausryhmän kokouksessa 29.4.2020 esiteltiin alatyöryhmän tekemä selvitys ja ylijohtaja päätti lähteä valmistelemaan oikeuspalveluiden yhdistämistä. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että substanssiyksiköiden oikeuspalvelujen oikeudellinen osaaminen yhdistettiin oikeus- ja maatietoyksikköön. Yksiköiden oikeuspalveluihin kuuluneet tukitoiminnot jäivät substanssiyksiköihin.

Oikeus- ja maatietoyksikköön perustettiin oikeudellisiin asioihin kaksi tulosaluetta oleskelu-, kansalaisuus- ja turvapaikka-asoiden oikeuspalvelu sekä yleisten asioiden oikeuspalvelu. Uuden organisaatiomallin myötä viraston oikeudellinen osaaminen on omassa yksikössään, mikä mahdollistaa keskittymisen ydintehtäviin. Eri yksiköiden oikeuspalvelujen toimintatapoja yhtenäistetään ja henkilöstön osaamista vahvistetaan ja laajennetaan yli aluerajojen. Lisäksi voimavaroja kohdennetaan erityisesti laillisuusvalvontaan ja tietosuojaan. EMN:n ja maatietopalvelun sijoittuminen lähelle oikeudellista ohjausta tukee oikeuspalvelujen toimintaa.

5.2.3 Maatietopalvelu

Maatietopalvelu jatkoi vuonna 2020 päätöksentekoyksiköiden ja muiden yhteistyökumppaneiden tukemista tuottamalla ajankohtaista maatietoa ja vastaamalla pääasiassa päätöksentekijöiltä tulleisiin yli 200 maatietokyselyyn.

Maatietopalvelun tutkijat laativat lisäksi noin 17 laajempaa tilanne- ja teema-katsausta mm. Afganistanista, Irakista, Kongon demokraattisesta tasavallasta, Kuwaitista, Libyasta, Länsirannasta ja Nigeriasta.

Vuonna 2017 käynnistynyt tiedonhankintamatkojen kehittämishanke FAKTA päättyi vuonna 2020. Hankkeessa matkoja tehtiin kuuteen eri maahan: Afganistan, Eritrea (Etiopia), Irak, Somalia, Syyria ja Venäjä. Viimeisenä matkana maatietopalvelun tutkijat tekivät tiedonhankintamatkan Somaliaan maaliskuussa 2020. Raportti julkaistiin elokuussa 2020. Koronapandemian vuoksi hanke päättyi matkojen osalta keskeneräisenä. Ns. toisen kierroksen matkoista tekemättä jäivät Venäjä, Syyria ja Eritrea.

Maatietopalvelu esitteli tammikuussa 2020 sisäministerille maatietopalvelun toimintaa ja tehtäviä sekä piti ajankohtaisesitykset Afganistanin, Irakin, Somalian ja Venäjän tilanteista. Maatietopalvelu piti esityksen maatiedon tuottamisesta ja metodologiasta oikeusministeriön turvapaikka-asioiden peruskoulutuksessa maaliskuussa 2020 kohderyhmänä hallintotuomioistuinten tuomarit ja esittelijät sekä julkiset ja yksityiset oikeusavustajat. Virastossa vierailleille yliopisto- opiskelijoille esiteltiin maatietopalvelun toimintaa ja tehtäviä.

Maatietopalvelun tutkijat kouluttivat turvapaikkayksikön ylitarkastajia sekä tutkijoita EASOn COI- moduulissa sekä MedCOI- moduulissa. Tutkijatiimi kehitti edelleen yhteistyötä turvapaikkayksikön erityistehtävät- tiimin ja maavastavien kanssa. Tutkijat osallistuivat Kiintiö II Kuntahankkeen lähtömaakoulutuksiin vuonna 2020, esityksiä pidettiin mm. Turkista, Syyriasta ja Libanonista. Lisäksi osallistuttiin kuntayhteistyöhön pitämällä maatiatoesityksiä Kongon demokraattisesta tasavallasta Nurmijärven, Mäntsälän ja Tuusulan kuntien kotouttamisen kanssa työskenteleville työntekijöille. Venäjä- tutkimuksen osalta tehtiin yhteistyötä Suojelupoliisin kanssa. Maatietopalvelu osallistui REX- hankkeen ohjausryhmän kokouksiin ja tuottamalla hankkeeseen maatietaa. Afganistan-, Irak- ja Somalia- tutkijat osallistuivat vuonna 2020 SÖPU- hankkeen elävien asiakirjojen kehittämiseen ja maiden turvallisuustilanteisiin liittyvän maatiedon tuottamiseen. Maatietopalvelu tuotti katsauksia eri lähtömaiden muuttuvista olosuhteista huomioon ottaen myös koronapandemian vaikutukset. Näitä katsauksia hyödynnettiin Ennakointi/ turvapaikkatilanne ja koronapandemia - kokouksissa sekä Maahanmuuttovirastossa että sisäministeriön maahanmuutto-osaston koordinoimissa laajemmissa sisäministeriön hallinnon alan sidosryhmätapaamisissa, joihin maatietopäällikkö osallistui.

Maatietopalvelu osallistui vuonna 2020 aktiivisesti EASO- yhteistyöhön, työryhmiin ja lähtömaatiedon COI-asiantuntijakokouksiin, jotka pidettiin webinaareina. Tutkijat osallistuivat useisiin EASOn organisoimiin COI-verkoston webinaareihin. Lisäksi osallistuttiin EASO:n Irakin turvallisuusraportin vertaisarviointiin sekä EASO:n LGB-tutkimusoppaan päivittämiseen. Maatietopalvelu osallistui IGC:n (The Intergovernmental Consultations on Migration, Asylum and Refugees) etäyhteyksin pidettyihin lähtömaatietokokouksiin ja EASOn lääketeolliseen lähtömaatiedon hankintaan erikoistuvan MedCOI-yhteistyöhön.

Tellus-maatieportaali otettiin käyttöön toukokuussa. Uusi järjestelmä korvasi vanhan Tellus-maatielokannan. Portaali koostuu yli 30 000 maatielodokumenttia sisältävästä tietokannasta, erilaisista teemasivuista ja Maahanmuuttoviraston käytössä olevasta maatielokyselytoiminnosta. Lähes kaikki vanhan järjestelmän sisältö siirrettiin käyttöönnoton yhteydessä uuteen järjestelmään. Tellus on osittain avoin kaikille internetin käyttäjille. Kirjautumaton käyttäjä näkee maatietopalvelun julkiset tuotteet ja kirjautuneella käyttäjällä pääsy laajempaan aineistoon käyttöoikeuksista riippuen. Tellukseen kirjaudutaan Virtu-tunnistamisella, joten erillisiä salasanoja ei enää tarvita. Käyttöönnoton jälkeen

järjestelmän kehittämistyö on jatkunut erilaisten korjaus- ja jatkokehitystoimenpiteiden saralla, esimerkkeinä EASO COI -portaalin rajapinnan edistäminen sekä haku- ja kyselytoimintoihin tehdyt muutokset käyttäjien toiveiden mukaisesti. Tellus-maatietoportaalin käyttökoulutukset aloitettiin joulukuussa.

Tellukseen on integroitu myös Maahanmuuttokirjaston PrettyLib-tietokanta. Maahanmuuttokirjaston aineisto siirrettiin erillisistä tiloista Lintulahdenkadulta Pasilan toimipisteeseen ja tässä yhteydessä osa aineistosta luovutettiin Siirtolaisuusinstituutille. Maahanmuuttokirjasto on viraston työntekijöiden käytössä.

5.2.4 Euroopan muuttoliikeverkosto (EMN)

EMN Suomi työsti suomeksi ja englanniksi kansalliset raportit kolmeen EMN-tutkimukseen: Kolmansista maista tulevien kausityöntekijöiden houkuttelu ja suojeleminen, Säännösten vastaisesti oleskelevia kolmansien maiden kansalaisia koskevat hyvät käytänteet ja haasteet ja Tiedonhallinta turvapaikkaprosessissa. Vuoden 2020 neljäs tutkimus, Säilöönotto ja sen vaihtoehdot työstetään vuoden 2021 puolella. Lisäksi työstettiin Maahanmuutto- ja turvapaikka raportti ARM 2019 sekä tilastoraportti Maahanmuuton tunnusluvut 2019. Nämä vuosittain ilmestyvät raportit julkaistaan suomeksi, englanniksi ja ruotsiksi.

EMN Suomi vastasi 75:een ad hoc -kyselyyn ja suomalaiset toimijat tekivät itse 6 ad hoc -kyselyä.

EMN Suomi järjesti kansallisen konferenssin aiheesta Kansalaistaminen Suomessa ja EU-jäsenvaltioissa 18.11. Konferenssi järjestettiin hybriditapahtumana, jossa paikan päällä Helsingissä osallistui 25 henkilöä (ml. järjestäjät ja suomalaiset puhujat) ja etäyhteyden välityksellä 120 henkilöä (ml. ulkomaiset puhujat). EMN Suomi järjesti yhdessä Euroopan parlamentin Suomen tiedotustoimiston kanssa paneelikeskustelun Turun Eurooppafoorumissa 28.8. Paneelikeskustelun teemana oli EU:n maahanmuuttopolitiikan uudet tuulet.

EMN Suomi esitteli kansalaistamistutkimusta Viron ja Irlannin kansallisissa konferensseissa ja on ollut EMN-verkoston viestintä- ja tiedonlevitystyöryhmän toisen puheenjohtajan roolissa ollut järjestämässä 4 Covid-19-aiheista EMN/OECD webinaaria sekä toiminut näistä kahden moderaattorina.

Monikielisen EMN muuttoliikesanaston työstämistä jatkettiin toimittamalla suomenkielisiä käännöksiä uusiin termeihin sekä julkaisemalla suomenkielinen versio sanaston mobiilisovelluksesta.

5.2.5 Viestintä

Maahanmuuttovirasto jatkoi vuonna 2020 panostusta asiakasviestintään. Viestinnän toimintaympäristöön vaikutti merkittävästi koronatilanne, joka lisäsi erityisesti asiakasviestinnän tarvetta.

Asiakastiedotteita lähetettiin vuonna 2020 kaikkiaan 82 (2019: 66). Kaikki tiedotteet julkaistaan verkkosivuilla suomen, ruotsin ja englannin kielellä. Asiakasviestintää toteutettiin lisäksi muilla kielillä erityisesti turvapaikanhakijoille.

Asiakasviestintää hallitsi maaliskuusta alkaen koronatilanne, jonka vaikutukset asiakkaisiin oli vuonna 2020 selvästi eniten viestitty aihepiiri. Lisäksi asiakasviestinnässä korostuivat palvelupisteiden toimintaan ja ajanvaraukseen liittyvät aiheet. Yksittäisistä asiakasryhmistä viestintää tehtiin muun muassa brexit-asiakaille ja kausityöntekijöille.

Asiakasviestinnän yleisenä painopisteenä oli verkkoasiointiin kannustaminen. Kohdennettua viestintää toteutettiin muun muassa vahvasta tunnistautumisesta.

Vuonna 2019 uutena kanavana asiakkaille käyttöön otetun Facebook-sivun seuraajamäärä jatkoi kasvuaan. Seuraajia sivulla oli vuoden lopussa yli 4 630 (2019: 1 700 seuraajaa). Sivulla jaetaan tietoa ja toimintaohjeita esimerkiksi oleskeluluvista, kansalaisuudesta ja turvapaikan hakemisesta sekä vastataan asiakkaiden kysymyksiin.

Maahanmuuttoviraston verkkosivujen kehittämistyö jatkui vuonna 2020. Osaa suunnitelluista kehittämistoimista siirsi koronatilanne ja julkaisujärjestelmän päivitys. Merkittävimpiä toteutettuja kokonaisuuksia olivat koronasivut, brexit-sivut ja henkilötietojen käsittelyyn liittyvien sivujen uudistus. Verkkosivuilla toteutettiin vuoden lopussa asiakaskysely, joka ohjaa verkkosivujen kehittämistä vuonna 2021.

Koronatilanne lisäsi merkittävästi työyhteisöviestinnän tarvetta. Intranet toimi pääkanava koronaohjeistusten välittämisessä henkilöstölle. Etätöy lisääntyi, mikä lisäsi tarvetta panostaa myös yhteisöllisyyttä ylläpitäviin sisältöihin viraston sisäisessä viestinnässä. Lisäksi työyhteisöviestinnän painopisteenä oli muutosviestintä, sillä virastossa oli vuonna 2020 käynnissä Migri2021-muutosprojekti ja organisaatiossa tehtiin muutoksia.

Ulkoisessa viestinnässä median yleiset maahanmuuttoon liittyvät yhteydenotot vähenivät aiemmasta koronatilanteen hallitessa mediaa. Vuonna 2020 julkisuudessa näkyivät aiempaan voimakkaammin työperusteiseen maahanmuuttoon liittyvät aiheet. Erityisesti erityisasiantuntijoiden lupaprosessin kesto ja sujuvuus puhuttivat sekä sosiaalisessa mediassa että medioissa. Myös käsittelyaikoja, prosesseja ja ajanvarausten ruuhkautumista käsiteltiin vuoden aikana mediassa. Turvapaikka-asioissa eniten huomiota saivat Välimeren siirrot.

Vuoden aikana julkaistiin 33 mediatiedotetta (vuonna 2019: 41). Viraston Twitter-tilin seuraajamäärä kasvoi noin 1 870 seuraajalla, ja seuraajamäärä oli vuoden lopussa noin 16 590. Twiittejä lähetettiin vuodessa noin 790 (vuonna 2019: 1 100).

Asiantuntijoiden mediayhteistyötä tuettiin järjestämällä mediakoulutuksia työntekijöille tarvittaessa.

Maahanmuuttovirasto aktivoi syksyllä 2020 LinkedIn-tilinsä osana työnantajakuvan kehittämistä. Seuraajamäärä oli vuoden lopussa noin 1 400.

5.2.6 Asiakkuus

Maahanmuuttoviraston asiakaspalvelua kehitettiin monin tavoin vuoden 2020 aikana. Kehittämisen teemoina olivat asiakkaiden kuuntelu, verkkoasioinnin lisääminen ja asiointitarpeen vähentäminen.

Asiakkaiden kuuntelun työvälineinä olivat erityisesti yli 450 vastaajan asiakas-tyytyväisyyskysely, asiakas-, sidosryhmä- ja työnantajaraadit sekä asiakaspaute. Verkkoasiointia lisättiin entisestään muun muassa kohdennetuilla markkinointiviestintäkampanjoilla ja kertomalla vahvan tunnistamisen mahdollisuuksista korona-aikana. Asiointitarpeen vähentäminen -teeman alla on pyritty kehittämään tapoja, joilla asiakkaan ei tarvitse olla yhteydessä Maahanmuuttovirastoon, vaan hän esimerkiksi löytää tiedon migri.fi-sivulta. Tärkeä toimenpide on ollut loppuvuonna julkaistu ominaisuus Kamu chatbotissa, jonka kautta asiakas voi seurata hakemuksensa etenemistä jonossa. Lisäksi vuoden

aikana saatiin tuloksia ERSUS-hankkeesta, jonka tavoitteena oli lisätä asiakkaan mahdollisuuksia itsenäiseen asiointiin sekä vähentää yhteydenottotarvetta lisäämällä selkeän kielen käyttöä ja kuvaohjeistuksella.

Sujuvampi asiakkuusprosessi oli isossa roolissa Migri2021-muutoshankkeessa. Siihen pyrittiin muun muassa selvittämällä perusteellisesti vaihtoehtoja asiakaspalvelutoiminnon järjestämiselle ja viemällä läpi asiakaspalvelua parantavia kehittämisideoita. ARVO-hankkeen osana toteutettiin muun muassa laaja neuvontaan keskittyvä projekti, jonka tuloksena luodaan uusi verkkotuen malli sekä selkeytetään asiakasneuvontaa kanavittain. Vuoden 2020 aikana julkaistiin ensimmäiset uuden mallin mukaiset paperilomakkeet, joissa on panostettu saavutettavuuteen, neuvontaan ja selkeämpään kieleen.

Puhelinpalvelussa ja asiakaspalvelusähköpostissa oli paljon kysyntää, erityisesti korona lisäsi neuvonnan tarvetta. Koronan aiheuttamien ruuhkapiikkien takia joinain kuukausina vastausprosentti jäi puhelinpalvelussa tavoitetasoa heikomaksi. Puhelinpalvelun kysyntää lisäsivät myös ruuhkat ajanvarauksessa sekä ulkomaan edustustojen aukioloon liittyvät kysymykset. Tilannetta helpotetaan vuonna 2021 esimerkiksi avaamalla työnantajille oma palvelulinja.

Palvelupisteissä oli ruuhkaa vuoden 2020 alkupuolelta lähtien johtuen vähenyneestä henkilöstömäärästä sekä koronasta. Ajanvarausjono kasvoi noin kolmen kuukauden mittaiseksi. Jonoja purettiin esimerkiksi loppuvuoden lauantai-aukioloilla, avaamalla lisää palvelutiskejä sekä järjestämällä palvelupisteisiin lisätyöntekijöitä.

Koronaan reagoitiin palvelukanavissa monin tavoin. Asiakkaat pystyivät jättämään hakemuksensa poikkeuksellisesti verkkopalvelun lisäksi myös postitse ja sähköpostilla 23.3.-31.8. Heidät kutsuttiin tunnistautumaan. Aiheeseen liittyville kysymyksille avattiin oma, väliaikainen palvelunumero.

Brexit vaati toimenpiteitä kevästä 2020 alkaen. Sitä varten avattiin omat ajanvarausajat, tehtiin ohjeistusta, laadittiin uudet lomakkeet sekä mahdollistettiin asiointi Enter Finlandissa. Brexit-asiakkaat ovat voineet jättää hakemuksensa palvelupisteissä 1.10. alkaen ja aikoja on ollut hyvin saatavilla.

Elokuussa järjestettiin kaksi verkkoseminaaria, toinen työnantajille ja toinen työntekijöille. Verkkoseminarit toteutettiin yhteistyössä TE-palveluiden ja AVIn kanssa. Tallenteilla on satoja katsojia. Sisäisesti järjestettiin asiakaspalvelukouluksia sekä valvottiin systemaattisesti neuvonnan laatua eri kanavissa.

Vuonna 2020 tehtiin hyvää yhteistyötä eri palvelukanavien välillä. Esimerkiksi käyntiasiointin työntekijät vastasivat puhelimesta ja puhelinpalvelijat taas tekivät vuoroja palvelupisteissä.

5.2.7 Tilastopalvelut

Maahanmuuttoviraston tilastopalveluissa vastattiin vuoden 2020 aikana 419 tietopyyntöön (2019: 478). Tietopyyntöjen tilastointitapaa muutettiin vuoden aikana (aikaisemmin tilastoinnissa oli mukana myös säännöllisiin tilastotoimituksiin laskettavia asioita), jonka vuoksi tosiasiallisesti käsiteltyjen tietopyyntöjen määrä kasvoi verrattuna aikaisempaan vuoteen. Tilastopalveluiden tuki virastossa käynnissä oleville lupaprosessien kehityshankkeille sekä TEM:n tulo viraston toiseksi tulosohtajaksi kasvattivat tilastopalveluiden roolia tietoon perustuvan päätöksenteon tukipalveluna.

EU:n muuttoliikkeen ja kansainvälisen suojelun tilastoja koskeva asetus neuvoteltiin Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella uudelleen ja asetus tuli voimaan

vuoden 2021 alussa. Vuonna 2020 tilastopalveluissa käytiin läpi uuden asetuksen mukaisia muutostarpeita olemassa olevaan tilastotuotantoon ja aloitettiin muutoksien toteuttaminen tilastoinnin tietolähteisiin.

Kertomusvuonna tilastopalveluissa valmistui keskeisimpien raportoinnin tietolähteiden uudistus- ja yhtenäistämistyö, jolla parannettiin virastossa käytössä olevien raporttien teknistä pohjaa. Tätä työtä tullaan jatkamaan vielä vuoden 2021 alkupuoliskolla ottamalla tekniset uudistukset täysimittaisesti käyttöön Cognos-ympäristön raporteilla. Keskeisimpien tilastollisten tulosmittarien seuranta toteutettiin vuonna 2020 kokonaisuudessaan Power BI raporteilla.

Keväällä 2020 aloitettiin *Maahanmuuttohallinnon integroitu raportointialusta (MIRA)* -hanke ensimmäisellä TEM-rahoitteisella osaprojektilla. Vielä toistaiseksi ilman jatkorahoitusta olevan Mira-hankekonaisuuden on tarkoitus toteutuksessaan integroida maahanmuuttohallinnon eri osapuolien hallinnonalojen rajat ylittävät tiedolla johtamisen tarpeet MIRA raportointialustalla toteutettavaksi ja tarjota dynaamisen itsepalveluraportointikyvykkyyden osapuolien käytettäväksi. Ensimmäisessä osaprojektissa käynnistettiin uuden etl-tiedonsiirtojen ja tietovaraston suunnittelu ja toteutustyöt. Osaprojekti jatkuu vuoden 2021 aikana, suunnitelmassa on edetä uuteen tekniseen alustaan perustuvien raporttien käyttöönottoon. Hankkeen edetessä etl-tiedonsiirtojen ja tietovaraston uudistamisen lisäksi Migrissä käytössä oleva Cognos-järjestelmä korvautuu vaiheittain Power BI raportointituotteella.

6 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Maahanmuuttovirasto	2018 toteuma	2019 toteuma	2020 toteuma
Henkilötyövuodet	984,2	1038,9	896,3
Työtyytyväisyysindeksi (1-5)	3,6	3,5	3,5
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	9,6	9,4	7,3
Koulutustasoindeksi	5,4	5,6	5,7
Osaamisen kehittämiseen käytetty aika	1224 pv	2368 pv	951 pv

Taulukko 23 Henkisten voimavarojen tunnuslukuja

Maahanmuuttovirastossa työskenteli 909 henkilöä 31.12.2020. Vakinaisten virkojen määrä tammikuussa 2020 oli 707. Naisten osuus henkilöstöstä oli 67,5 % ja miesten 32,5%. Määräaikaisessa virkasuhteessa olevia naisia on 70,45 % ja miehiä 29,55 %.

	31.12.2019			31.12.2020			Muutos
	Naiset	Miehet	Yht.	Naiset	Miehet	Yht.	%
Vakituiset lkm (aktiiviset)	439	211	650	397	204	601	-7,5 %
% Migrin henkilöstöstä	69,3%	30,7%	65,4 %	43,7 %	22,4 %	66,1%	
Määräaikaiset lkm (aktiiviset)	250	94	344	217	91	308	-10,5 %
% Migrin henkilöstöstä	25,2%	9,5 %	34,6 %	23,9 %	10 %	33,9%	
Yhteensä lkm	689	305	994	614	295	909	-8,6 %
Yhteensä %	69,3 %	30,7 %	100 %	67,5 %	32,5 %	100 %	

Taulukko 24 Henkilöstörakenne

Vuoden 2020 henkilöstön viraston toimintaa ja henkilöstön kehittämistä leimasi Covid19-pandemia, jonka vuoksi etätyöskentely ja etänä osallistuminen laajeni virastossa huomattavasti. Virasto määräsi 18.2.2020 valtioneuvoston linjausten mukaisesti koko henkilöstön työskentelemään etänä, jos etätyö oli työtehtävien hoitamisen kannalta mahdollista. Etätyösuositusta jatkettiin koko loppuvuoden ajan. Erityisesti pandemian ensimmäisinä kuukausina koko viraston (ja valtion) siirtyminen etätöihin aiheutti haasteita verkon kapasiteetille. Poikkeuksellisesta tilanteesta johtuen ja osin helpottaakseen tilannetta, virasto laajensi työajan liukumia. Virasto sisällytti koronavirustestauksen työterveyshuollon sopimukseensa.

Taloustilanne vaikutti Maahanmuuttoviraston henkilöstösuunnitteluun vuonna 2020. Maahanmuuttoviraston kehys ja viraston saama lisärahoitus laskivat vuonna 2019. Tämän vuoksi virasto ei voinut jatkaa vuoden 2019 lopussa osaa noin 300 määräaikaisesta virkasuhteesta. Maahanmuuttovirasto käynnisti vuoden 2019 lopulla Migri2021 -muutosprojektin, joka jatkui vuoden 2020 loppuun saakka. Projektin tavoitteena oli vastata muun muassa vähenevään henkilöstömäärään. Projektin tavoitteina on tukea oleskelulupa- ja kansalaisuusasioiden automaattisen/osa-automaattisen käsittelyn käyttöönottoa ja kehittää asiakaspalvelua. Projektin tuloksena Maahanmuuttovirastossa toteutettiin muun muassa organisaatiomuutoksia. Maahanmuuttoyksikkö ja kansalaisuusyksikkö yhdistyivät 1.3.2020 alkaen uudeksi lupa- ja kansalaisuusyksiköksi. Kaikki viraston oikeudelliset palvelut yhdistettiin Oikeus- ja maatietoyksikköön 1.9.2020 alkaen. Samalla substanssiyksiköistä lakkautettiin Oikeus- ja tuki -tulosalueet.

Maahanmuuttovirastossa käytiin yhteistoimintaneuvottelut kesällä 2020 koskien Oulun vastaanottokeskuksen Pudasjärven yksikön lakkauttamista. Virasto päätti lakkauttaa Pudasjärven yksikön ja yhteistoimintaneuvottelujen aikana Pudasjärven vastaanottokeskuksen viranhaltijoille löydettiin uudet tehtävät muualta virastosta.

Vuoden 2020 lopussa virasto päätti aloittaa suuret, noin 100 uuden määräaikaisen virkamiehen rekrytoinnit. Rekrytoinneilla haettiin lisäresursseja etenkin lupa- ja kansalaisuusyksikköön ja määräaikaisuudet kestävät vuoden 2021 loppuun saakka.

Maahanmuuttovirastossa käynnistettiin vuonna 2019 hanke, jonka tarkoituksena on kehittää palkkausjärjestelmän henkilökohtaisen palkanosan kriteeristöä. Tavoitteena henkilökohtaisen palkanosan kriteeristön uudistamistyössä on ollut muun muassa muuttuvan toimintaympäristömme huomioiminen ja henkilöstön liikkuvuuden parempi mahdollistaminen. Arviointikriteeristön uudistamistyötä jatkettiin vuonna 2020 käynnistämällä neuvottelut palkkausjärjestelmän muutoksia koskien henkilöstöjärjestöjen kanssa. Neuvotteluissa ei kuitenkaan päästy neuvottelutulokseen, joten neuvottelut päätettiin keskeyttää. Henkilökohtaisen palkanosan kriteeristön kehittämistä ja testausta on tarkoitus jatkaa edelleen vuonna 2021 ja käynnistää uudet neuvottelut kriteeristön käyttöönottoon liittyen vuonna 2021. Vuonna 2018 käynnistetyn palkitsemishankkeen seuraavista askelista sovittiin vuonna 2020 ja työtä jatketaan vuonna 2021, jonka aikana uudet palkitsemiskäytännöt on tarkoitus saada käyttöön.

Työhyvinvointityön keskiössä vuonna 2020 oli jaksamisen ja esimiestyön tukeminen. Tähän pyrittiin tehostamalla kaikille suunnattua Mintra-viestintää ja tarjoamalla pandemiassa jaksamiseen suunnattuja sisältöjä kvartaalien teemaviikoilla. Tämän lisäksi aloitettiin ikääntyvien työntekijöiden 55+ foorumi sekä otettiin ensiaskeleet tiiminvetäjien foorumin luomisessa. Hyväksi havaituista käytännöistä vakiinnutettiin johdon aamukahvit osaksi viraston normaalia käytäntöä. Toimintaa tarkasteltaessa huomattiin virastolla olevan monta eri kehittämiseen keskittynyttä tahoa, joiden tehtävät menivät osin limittäin ja joissa usein toimi samat henkilöt. Näistä erillisinä lakkautettiin sisäilmatyöryhmä, kehittäjäverkosto ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmä ja niistä muodostettiin viraston uusi kehittämisryhmä, joka aloitti toimintansa syyskuussa.

Vuonna 2020 henkilöstökyselyistä toteutettiin suunnitelman mukaan VMBaro ja esimiesten 360-palautteet. Lisäksi pitkin vuotta henkilöstön jaksamista selvitettiin tyhy-kyselyillä. Vuoden 2020 henkilöstökyselyiden tuloksissa korostui jaksaminen poikkeusolojen keskellä uudenlaiseen työntekotapaan totutellen. Epä-

tasa-arvoisuuden kokemus eri toimipisteiden välillä väheni, kun kaikki osallistivat yhteisiin tapahtumiin etäyhteyksien välillä. VMBaron tuloksissa nähtiin myös ensimmäiset tuloksen koko henkilökunnalle läpiviedystä häirinnän nollatoleranssi-kurssista: viraston henkilöstöstä kukaan ei ollut kokenut seksuaalista häirintää. Epäasiallisen kohtelun ja kiusaamisen osalta sekä niistä ilmoittamisen prosessissa sen sijaan oli vielä parantamisen varaa.

Henkilöstön osaamista kartoitettiin SM:n lisätulostavoiteohjeistuksen mukaisesti järjestämällä koko Migrille osaamiskysely, jossa pyydettiin pohtimaan ydinosaamisia, täydentäviä osaamisia, strategisia osaamisia, kriittisiä osaamisia ja nimeämään tärkeimmät yhteistyötahot. Vuoden 2021 aikana kerätyt osaamiset viedään hankittavaan osaamisen hallinnan järjestelmään.

Perehdytyspäiviä pidettiin vuonna 2020 yhteensä 18. Lisäksi pidettiin n.10 yksittäisperehdytystä. Perehdytykset pidettiin sekä lähi-, että etäperehdytyksinä. Loppuvuodesta 2020 siirryttiin 2 päiväiseen yleisperehdytykseen ja otettiin käyttöön Migrin perehdytysappi MAPPI. Perehdytysapin avulla valittiin uusiin migriläisiin saadaan kontakti jo ennen varsinaista aloituspäivää. MAPPI:n koottiin myös perusasioita palvelussuhteen ehdoista, saapumisohjeet, muistilistoja, yhteystietoja sekä mahdollisuuksien mukaan linkkejä suoritettaviin koulutuksiin.

Vuonna 2020 henkilöstölle mahdollistettiin entistä enemmän koulutusmahdollisuuksia koronapandemiasta huolimatta. Iso osa koulutuksista toteutettiin joko suoraan etäkoulutuksina tai ne muunnettiin etätoteutuksiksi vuoden aikana. Lisäksi henkilöstön osaamisen vähimmäistaso varmistettiin uudistamalla ja lisämällä koko henkilöstölle pakollisia koulutuksia Migrin toiminnan kannalta keskeisistä kokonaisuuksista (esim. Virkavastuu, Henkilötietojen käsittely Maahanmuuttovirastossa, Häirinnän nollatoleranssi). EOppivan käyttöön alustana panostettiin ja suurin osa Migrin tuottamista uusista koulutuksista tuotettiin sinne. Ensimmäistä kertaa Migri myös tuotti kurssin yhdessä eOppivan kanssa koko valtionhallinnon käyttöön (TURPRO-hankkeen Matkusturvallisuus Valtiolle).

Jotta osaamisen kehittämiseen varattaisiin riittävästi aikaa, otettiin migriläisten käyttöön myös osaamisen kehittämisen tunti, eli jokainen migriläinen saa kehittää osaamistaan tunnin viikossa työajalla. Käytännössä osaamisen kehittämiseen käytettiin työaikaa yhdistelemällä eri viikkojen osaamisen kehittämisen tunteja.

Erillisinä koulutuskokonaisuuksina esimiehille ja asiantuntijoille järjestettiin mahdollisuus kouluttautua johtamisen (JET) tai asiantuntijan (AET) erikoisammattitutkintoon. JET järjestettiin yhteistyössä Rajavartiolaitoksen ja Maanpuolustuskorkeakoulun kanssa, esimiehiä tai heidän sijaisiaan oli Migristä mukana 17kpl. AET:ssä asiantuntijoita Migristä osallistui 10 kpl. Kaikille viraston esimiehille aloitettiin valmentavan johtamisen valmennus, joka viedään loppuun vuoden 2021 puolella.

Lisäksi virastossa käynnistyi omien työnohjaajien kouluttaminen (5 kpl) ja yliopistoyhteistyö Itä-Suomen yliopiston kanssa käynnistyi "Migri sivuaineen" eli ulkomaalaisoikeuden perusopintojen paketti. Sivuaaine on tarjolla Itä-Suomen yliopistossa kaikille opiskelijoille, mutta Migriläisille siihen varattiin oma osallistujapooli. Tulevaisuudessa sivuaine kokonaisuuden suorittaminen on ajateltu eduksi luettavaksi hakeuduttaessa Migriin töihin. Kaikkiaan 15 Migriläistä aloitti tuetun opiskelun sivuaine kokonaisuudessa.

Koulutus- ja kehittämispalvelut

Koulutus- ja kehittämispalvelut (KOPA) vastaa Maahanmuuttoviraston henkilöstön osaamisen ja johtamisen kehittämisestä sekä työhyvinvoinnista. Kopa vastaa työhyvinvointiin ja henkilöstöön liittyvistä kyselyistä, kehittää kyselyitä, toteuttaa, analysoi ja toimeenpanee kehittämistoimenpiteet omalta osaltaan. Kirjaston lakkauttamisen myötä myös tämän osa-alueen asioita siirtyi kopan tehtäviin. Lisäksi koulutus- ja kehittämispalvelut osallistui viraston kehittämisprojekteihin viraston määrittelemällä tavalla.

Koulutuspalveluiden toiminta jakautuu vuosikellon mukaisesti neljään kvartaaliin, joita ovat osaamisen kehittäminen ja urapolut, toimintakulttuuri, työkyky ja -hyvinvointi sekä viestintä ja vuorovaikutus. Kyseisen kvartaalin teemaviikoilla (esim. viestintäviikko ja työhyvinvointiviikko) järjestettiin teemaan liittyviä yleisöluentoja, esimiesfoorumeita sekä henkilöstöä osallistavia työpajoja

Koulutus- ja kehittämispalveluiden henkilöstömäärä oli vuonna 2020 2-4 henkilöä. Resurssihaasteista huolimatta vuoden 2020 tulostavoitteet saavutettiin. Isoja kehittämiskohteita olivat perehdytystä tukevan mobiilisovelluksen kehittäminen perehdytysprosessin tueksi.

Perehdytyskertoja oli vuonna 2020 18 ja tähän päälle n. 10 yksilöperehdytystä. Lisäksi kopassa alettiin suunnitella perehdytysprosessin muuttamista kaksipäiväiseksi, ja loppuunsaatettiin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman uudistaminen, työsuojelun toimintaohjelman uudistaminen, valmentavan johtamisen koulutuksen aloittaminen kaikille esihenkilöille, SM:n lisätulostavoitteiden mukaisesti osaamiskyselyn tekeminen ja häirinnän nollatoleranssi-kurssin läpivienti koko henkilöstölle. Koulutuspalveluiden osaamista pystyttiin hyödyntämään laajasti viraston eri toiminnoissa, esim. työsuojelutoimikunnassa. Kopa tuki vuoden 2020 aikana eri yksiköitä heidän omassa kehittämisessään esim. osallistumalla eri projekteihin sekä erityisesti tukemalla verkkopedagogiikan viemistä eteenpäin.

Virastopalvelut

Virastopalveluiden toimintaa leimasivat vuonna 2020 Korona pandemian vaatimat erityisjärjestelyt suojavälineiden, toimitilojen turvallisuuden ja etätyön vaatimien laite ym. järjestelyiden muodossa.

Maahanmuuttoviraston toimitilahankkeiden valmistelu sujui Korona-pandemian vaatimista poikkeusjärjestelyistä huolimatta suunnitelman mukaisesti. Matkustusturvallisuuden kehitystyötä jatkettiin TURPRO hankkeen puitteissa.

7 Tilinpäätösanalyysi

7.1 Rahoituksen rakenne

Maahanmuuttovirasto saa valtion talousarvion kautta rahoitusta omiin toimintameneihin sekä turvapaikanhakijoiden vastaanottotoimintaan. Muuta rahoitusta virasto saa maksullisesta toiminnasta (maksulliset päätökset ja luvat) sekä yhteisrahoitteisesta toiminnasta. Aiemmin käytössä olleesta alajaottelusta luovuttiin vuoden 2020 alusta.

		Euroa
26.40.01	Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanotto- keskusten toimintamenot	57 237 000
26.40.01.1	Maahanmuuttoviraston toimintamenot	57 237 000
26.40.01.3	Joutsenon vastaanottokeskuksen toimintamenot	-
26.40.01.4	Oulun vastaanottokeskuksen toimintamenot	-
26.40.01.6	Helsingin säilöönottoyksikkö	-
26.40.21	Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto	97 433 000
26.40.21.1	Vastaanottopalvelut	90 408 000
26.40.21.2	Muut maahantuloon liittyvät menot	4 180 000
26.40.21.3	Pakolaisten maahantuloon liittyvät kustannukset	1 695 000
26.40.21.4	Ihmiskaupan uhrien auttamispalvelut	1 000 000
26.40.21.5	Lasten edustaminen	150 000
26.40.22	Vapaaehtoinen paluu	1 530 000
26.40.63	Vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat tuet	24 215 000
28.60.12	Osaamisen kehittäminen	37 909
29.90.50.07.3	Liikunnan yhdenvertaisuuteen	-
32.30.51.07	TEM palkkaukset (työllistämistuki)	15 632
32.50. 03	Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen	400 000
33.20.52.01	Palkkatuetty työ	5 049

Taulukko 25 Maahanmuuttoviraston määrärahat 2020

Momentille 26.40.01 myönnettiin vuoden 2020 talousarviossa 57,237 milj. euroa. Edelliseltä vuodelta siirtynyttä määrärahaa oli Maahanmuuttovirastolla ja valtion vastaanottokeskuksilla käytettävissä yhteensä 684 315 euroa.

Momentille 26.40.21 Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto kohdennettiin vuoden 2020 talousarviossa 97,433 milj. euroa. Turvapaikanhakijoiden määrän voimakas vähentyminen tarkoitti edelleen vähentyneitä vastaanottomenoja.

Momentille 26.40.22 Vapaaehtoinen paluu kohdennettiin vuoden 2020 talousarviossa 1,530 milj. euroa. Vapaaehtoisesti palaavien määrät ovat laskeneet ja koronatilanteesta johtuen palaajia oli merkittävästi vähemmän edelliseen vuoteen verrattuna.

Momentille 26.40.63 Vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat kulut kirjattiin vastaanottotoiminnan siirtotalouden kulut eli turvapaikanhakijoille maksettava lakisääteinen vastaanotto- tai käyttöraha. Momentille 26.40.63 myönnettiin 24,215 milj. euroa vuonna 2020. Hakijamäärän vähenemisestä johtuen myös nämä menot vähenivät edelleen.

7.2 Talousarvion toteutuminen

Maahanmuuttovirasto käytti vuodelle 2020 toimintamenoihin osoitettua nettomäärärahaa ja maksullisen toiminnan tuottoja 22,384 milj. euroa (vuonna 2019 46,430 milj. euroa). Maahanmuuttoviraston momentin 26.40.01.1 toimintamenoista seuraavalle vuodelle siirtyi 10 909 493,83 euroa.

Momentin 26.40.21 Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto käyttö Maahanmuuttovirastossa oli 71 981 195,92 euroa. Momentin 26.40.63 vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat tuet olivat suuruudeltaan 19 963 529,44 euroa.

Vastaanottotoiminta on normalisoitunut turvapaikanhakijoiden määrän voimakkaasta laskusta johtuen ja sitä myötä määrärahan tarve on myös vähentynyt. Vastaanottokeskuksia on sekä lakkautettu että edelleen toimivien keskusten kapasiteettia supistettu. Tosin luvan saaneiden kuntaan sijoittamisessa on edelleen haasteita.

Momentin 26.40.21 kokonaiskäyttö oli 71 981 195 92 euroa vuonna 2020. Vuonna 2019 summa oli 109 408 883 euroa.

Momentin 26.40.22 Vapaaehtoinen paluu käyttö oli 328 177,34 vuonna 2020.

		Euroa
26.40.01.1	Maahanmuuttoviraston toimintamenot	46 327 506
26.40.01.3	Joutsenon vastaanottokeskuksen toimintamenot	-
26.40.01.4	Oulun vastaanottokeskuksen toimintamenot	-
26.40.01.6	Helsingin säilöönottoyksikkö toimintamenot	-
26.40.21.1	Vastaanottopalvelut	68 652 044
26.40.21.2	Muut maahantuloon liittyvät menot	660 559

26.40.21.3	Pakolaisten maahantuloon liittyvät kustannukset	1 608 025
26.40.21.4	Ihmiskaupan uhrien auttamispalvelut	1 014 378
26.40.21.5	Lasten edustaminen	46 190
26.40.22	Vapaaehtoinen paluu	328 177,34
26.40.63	Vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat tuet	19 963 529
28.60.12	Osaamisen kehittäminen	37 909
29.90.50.07.3	Liikunnan yhdenvertaisuuteen	-
32.30.51.07.1	TEM palkkaukset (työllistämistuki)	15 632
4.19.26.40.01.1	Siirtynyt vuodelta 2019 (Migri)	670 257
4.19.26.40.01.3	Siirtynyt vuodelta 2019 (Joutseno)	8 362
4.19.26.40.01.4	Siirtynyt vuodelta 2019 (Oulu)	1 355
4.20.26.40.01.1	Siirtynyt vuodelle 2021 (Migri)	10 909 494
4.20.26.40.01.3	Siirtynyt vuodelle 2021 (Joutseno)	-
4.20.26.40.01.4	Siirtynyt vuodelle 2021 (Oulu)	-
4.20.26.40.6	Siirtynyt vuodelle 2021 (Helsingin säilöönottoyksikkö)	-
4.20.26.40.22.	Siirtynyt vuodelle 2021 (vapaaehtoinen paluu)	1 201 823

Taulukko 26 Talousarvion toteutumalaskelma 2020

7.3 Tuotto- ja kululaskelma

Maahanmuuttoviraston tilikauden kulujäämä 171 010 286,04 euroa oli 23 % pienempi kuin edellisenä vuonna (2019: 222 242 470,79 euroa). Turvapaikanhakijoiden määrän voimakas väheneminen vähensi myös siihen liittyviä erilaisia menoja, etenkin palvelujen ostoja. Viraston saamat toiminnan tuotot 37 291 372,75 euroa lisääntyivät 12 % edelliseen vuoteen 2019 verrattuna (33 203 065,30). Syynä kasvaneille toiminnan tuotoille olivat yhteisrahoitteisen toiminnan kasvu sekä hakemusten käsittelymaksujen korotukset vuodelle 2020, vaikkakin hakemusmäärät vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna.

Toiminnan kulut 165 454 365,62 euroa vähenivät 16 % edellisestä vuodesta 2019 (197 357 352,52 euroa). Tämä johtuu osaksi turvapaikanhakijoiden määrän vähenemisen aiheuttamasta menojen vähennyksestä). Siirtotalouden kulut eli vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat tuet olivat 19 963 529,44 euroa (2019: 25 341 762,41 euroa) ja ne vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna 21 % johtuen turvapaikanhakijoiden määrän vähenemisestä.

Palvelujen ostot 103 435 829,73 euroa (2019: 125 963 626,69 tai nyk. taulukossa 126 048 945,57 euroa) vähenivät 18 %. Turvapaikanhakijoiden vastaanoton sopimusvastaanottokeskuksille maksettavat menot kirjataan palvelujen ostoihin, mikä selittää palvelujen ostojen vähenemisen edelliseen vuoteen verrattuna.

Poistot 4 180 517,12 euroa (2019: 3 307 534,42 euroa) kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna, koska UMA -järjestelmän kehittämistä ja menojen aktivointia jatkettiin. Henkilöstökulut 47 714 437,82 euroa vähenivät 11 % edelliseen vuoteen verrattuna (2019: 53 840 655,28 euroa). Vuokrat 7 862 656,08 euroa vähenivät 7 % edelliseen vuoteen verrattuna (2019: 8 480 243,33 euroa).

7.4 Tase

Maahanmuuttoviraston taseen vuoden 2020 loppusumma 23 061 855,40 euroa (2019: 20 673 906,51 euroa) oli 12 % suurempi kuin vuonna 2019. Aineettomien hyödykkeiden arvo 15 072 647,55 euroa (2019: 14 927 099,90 euroa) kasvua vajaan prosentin verran vuodesta 2019.

Aineellisten hyödykkeiden osuus 171 479,78 euroa (2019: 284 224,19 euroa) on pienentynyt 40 % edellisestä vuodesta. Käyttöomaisuuden arvo 15 244 127,33 euroa (2019: 15 211 324,09 euroa) on lähes entisellä tasollaan.

Taseen vastattavaa puolella ostovelat 13 819 745,45 euroa ovat vähentyneet edellisestä vuodesta 23 % (2019: 18 030 228,38 euroa). Ostovelkojen vähentyminen johtuu suurimmaksi osaksi sopimusvastaanottokeskusten lakkauttamisista ja toiminnan sopeuttamisesta vähenevän asiakasmäärän mukaan.

Viraston oma pääoma yhteensä on 2 080 704,99 euroa (2019: 8 571 342,13 euroa) eli vähennystä 6 490 637 euroa aktivoinneista johtuen. Siirtovelat 8 340 651,12 euroa ovat vähentyneet 541 311 euroa edellisestä vuodesta (2019: 8 881 962,37). Vieraan pääoman osuus vastattavasta 25 142 560,39 euroa on vähentynyt 4 102 689 euroa (2019: 29 245 248,64 euroa) prosentuaalinen vähennys 14 %.

8 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Maahanmuuttoviraston johto vastaa viraston sisäisen valvonnan järjestämisestä sekä sisäiseen valvontaan sisältyvästä riskienhallinnasta. Johto ja tulosityksiköiden esimiehet vastaavat organisaation toimintaan ja prosesseihin sisältyvistä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimenpiteistä määritellyn prosessin mukaisesti päivittäin. Jokainen Maahanmuuttoviraston työntekijä vastaa oman työtehtävänsä osalta siitä, että työ tehdään annettuja määräyksiä ja ohjeita noudattaen.

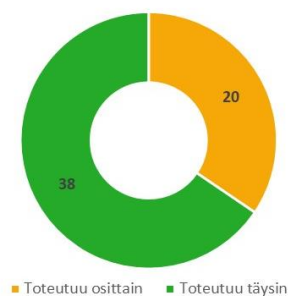
Esikuntaorganisaatio ohjaa, koordinoi ja valvoo viraston sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaprosessien luomista, ylläpitoa ja kehitystä. Tavoitteena on, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt on upotettu osaksi viraston tavanomaisia suunnittelu-, johtamis- ja toimintaprosesseja.

Maahanmuuttoviraston sisäinen tarkastus selvittää johdolle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuutta ja riittävyttä sekä suorittaa tarkastus- ja muut arviointitehtävät.

Sisäisen valvonnan arviointi tehtiin vuonna 2020 käyttäen Granite-järjestelmässä toimivaa Sisäministeriön hallinnonalan yhteistä sisäisen valvonnan arviointikehikkoa. Arvioinnin kohteena olivat kaikki arviointikehikon 17 periaatetta ja niiden 58 tavoitetilaa. Arviointiin osallistuttiin eri yksiköistä sekä johtoryhmästä. Tavoitetilat arviointiin vastuuhenkilöiden toimesta, johto arvioi periaatteen toteutumista kokonaisuutena.

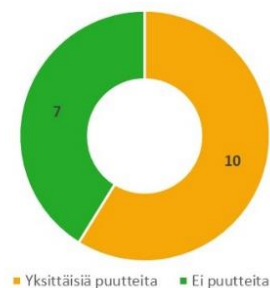
Tavoitetiloista kolmasosa arvioitiin toteutuvan osittain ja kaksikolmasosaa toteutuvan täysin. Osittain toteutuville tavoitetiloille esitettiin kehittämistoimenpiteitä saavuttamiseksi. Johto arvioi seitsemän periaatteen toteutumisen olevan kunnossa eikä havainnut niissä puutteita, kymmenen periaatteessa havaittiin joitakin yksittäisiä puutteita.

Sisäisen valvonnan arviointikehikko, tavoitetilojen toteutuminen

Kuva 1 Sisäisen valvonnan arviointikehikko, tavoitetilojen toteutuminen

Sisäisen valvonnan arviointikehikko, johdon arvio periaatteiden toteutumisesta

Kuva 2 Sisäisen valvonnan arviointikehikko, johdon arvio periaatteiden toteutumisesta

Maahanmuuttoviraston sisäisen valvonnan arvioinnin tila osa-alueittain:

Ohjausympäristö: Pääosin kunnossa, kehitettävää osaamisen kehittämisessä, henkilöstösuunnittelussa, työtapaturmiin liittyvien prosessien kuvaamisessa

Riskien arviointi: Pääosin kunnossa, kehittämistyötä jatkettava, väärinkäytösriskit huomioitava

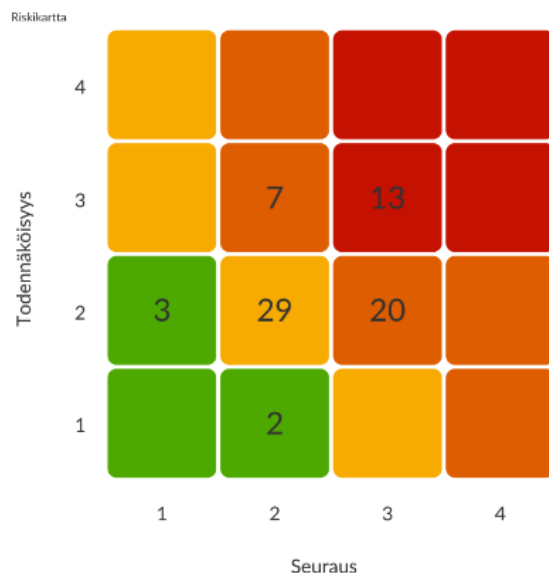
Valvontatoimenpiteet: Pääosin kunnossa, kehittämistä ohjeistuksessa

Tieto ja viestintä: Pääosin kunnossa, kehitettävää epäasiallinen käytös -prosessin kuvaamisessa, sidosryhmäviestinnässä

Seurantatoimenpiteet: Pääosin kunnossa, sisäisen valvonnan arviointikehikon kehityskohteiden toimeenpano, sisäisen tarkastustoiminnan vakiinnuttaminen

Riskienhallinta Maahanmuuttovirastossa

Maahanmuuttoviraston riskienhallinta on jatkuva prosessi ja riskejä tarkastellaan säännöllisesti. Maahanmuuttoviraston riskienhallinnassa sovelletaan sisäministeriön riskienhallinnan riskienhallintapolitiikkaa sekä hyödynnetään sisäministeriön hankkimaa Granite-järjestelmää. Vuoden 2020 aikana arvioitavia riskejä oli yhteensä 74. Johdon arvioinnissa riskiluvun 9 sai yhteensä 13 riskiä ja näille riskeille määriteltiin hallintakeinot ja vastuuhenkilöt. Riskiluvun 6 saaneille riskeille, joita on yhteensä 27 tullaan myös luomaan hallintakeinot.

Kuva 3 Maahanmuuttoviraston riskit riskialueittain, kriittisimmät ja merkittävimmät riskit

- Operatiiviset riskit, 27: henkilöstöresursseihin, muutoksiin ja järjestelmiin liittyvät
- Strategiset riskit, 23: talouteen, rakenteisiin, samanaikaisiin kehittämiskohteisiin liittyvät
- Taloudelliset riskit, 13: tuottavuuteen ja ennakointiin liittyvät
- Vahinkoriskit, 11: työtilojen turvallisuuteen ja tietoturvaan liittyvät

9 Arviointien tulokset

Maahanmuuttovirasto raportoi vuosittain laillisuusvalvontasuunnitelman mukaisesti sisäministeriöön. Maahanmuuttovirasto laati ja toimitti sisäministeriölle vuosittaisen laillisuusvalvontaraportin ja laati yhteistyössä Migrin eri yksiköiden laillisuusvalvonnasta vastaavien kanssa laillisuusvalvontasuunnitelmat seuraavalle vuodelle.

Valtiontalouden tarkastusvirasto toteutti Maahanmuuttovirastossa vuoden 2019 tilintarkastuksen oman suunnitelmansa mukaisesti. Siitä on annettu erillinen tarkastuskertomus.

VTV - Maahanmuuttoviraston tilintarkastuskertomus ja vuosiytteenvedo vuodelta 2019 28.4.2020

Hankkeiden tarkastuksia vuonna 2020 oli seuraavasti:

Hanke Tulppaani: BDO, SM

Hanke OSAKA: KPMG, SM

Hanke Ersus: BDO, SM

Hanke Lapset puheeksi: KPMG, SM

Hanke FAKTA: KPMG, SM

Hanke RIO 2: SM

Hanke Vapa 2: SM

Hanke Auda: BDO

Hanke ONE: KPMG

Hanke Kiintiöpakolais- ja kuntaan sijoittamishanke 2: SM

Joutsenon vastaanottokeskus:

Joutsenon vastaanottokeskus on antanut vuotta 2020 koskevan laillisuusvalvontakertomuksen Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikköön 29.1.2021.

Oulun vastaanottokeskus:

Oulun vastaanottokeskus on antanut vuotta 2020 koskevan laillisuusvalvontakertomuksen Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikköön 21.1.2021.

Helsingin säilöönottoyksikkö:

Helsingin säilöönottoyksikkö on antanut vuotta 2020 koskevan laillisuusvalvontakertomuksen Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikköön 31.1.2021.

10 Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä

10.1 Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot

Liittyen turvapaikanhakijoiden vastaanottorahan maksamisessa käytettyyn maksukorttien toimittajaan, ja yhteistyön lopettamiseen kyseisen palveluntarjoajan kanssa ilmeni, että kaikkia asiakasvaratilillä olevia varoja ei siirtynyt sovitun mukaisesti palvelun lopettamisen yhteydessä toisen maksukorttitoimittajan ylläpitämille asiakastileille/kortinhaltijoille. Mahdollisesti tapahtuneesta väärinkäytöksestä Maahanmuuttovirasto on tehnyt tutkintapyyntöä poliisille 16.7.2020 ja Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 16 §:n mukaisen ilmoituksen 18.12.2020 tarkastusvirastolle.

10.2 Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot

Ei ollut havaittuja virheitä tai väärinkäytöksiä.

11 Maahanmuuttoviraston tilinpäätöslaskelmat ja liitteet

11.1 Tilinpäätöslaskelmat

Maahanmuuttoviraston talousarvion toteutumalaskelma

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi		Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2020	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteuma %
11. Verot ja veronluonteiset tulot		8 661,18	4 672	4 671,50	0,00	100
11.04.01.	Arvonlisävero	8 661,18	4 672	4 671,50	0,00	100
12. Sekalaiset tulot		10 378 685,70	5 604 752	10 420 520,43	4 815 768,01	186
12.26.99.	Sisäministeriön hallinnonalan muut tulot	9 645 519,75	2 709 485	7 525 253,24	4 815 768,01	278
	12.26.99.2. Vastaanottokeskuksille myönnettyjen määrärahojen palautukset	5 369 920,96	350 000	5 165 768,01	4 815 768,01	1 476
	12.26.99.3. Muut tulot	4 275 598,79	2 359 485	2 359 485,23	0,00	100
12.39.04.	Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	648 257,31				
12.39.10.	Muut sekalaiset tulot	84 908,64	2 895 267	2 895 267,19	0,00	100
Tuloarviotilit yhteensä		10 387 346,88	5 609 424	10 425 191,93	4 815 768,01	186

Pääluokan, momentin ja tilijaoittelun numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2020 määrärahojen		Tilinpäätös 2020	VertailuTalousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö 2020	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2020	Käyttö vuonna 2020 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
26. Sisäministeriön hallinnonala		225 542 005,36	203 390 808	161 576 216,73	37 563 120,57	199 139 337,30	4 251 470,56	19 406 431,50	175 606 431,50	138 043 310,93	37 563 120,57
26.01.29.	Sisäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)	32 749 242,95	22 975 808	22 975 807,86		22 975 807,86	0,00				
26.40.01.	Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenot (S2)	39 320 000,00	57 237 000	46 327 506,17	10 909 493,83	57 237 000,00	0,00	684 314,93	57 921 314,93	47 011 821,10	10 909 493,83
	26.40.01.1. Toimintamenot (KPY)	27 000 000,00	57 237 000	46 327 506,17	10 909 493,83	57 237 000,00	0,00	670 256,67	57 907 256,67	46 997 762,84	10 909 493,83
	26.40.01.3. Joutsenon vastaanottokeskuksen toimintamenot (KPY)	5 745 000,00		0,00		0,00	0,00	8 361,65	8 361,65	8 361,65	0,00
	26.40.01.4. Oulun vastaanottokeskuksen toimintamenot (KPY)	4 015 000,00		0,00		0,00	0,00	1 355,09	1 355,09	1 355,09	0,00
	26.40.01.6. Helsingin sätöönottoyksikön toimintamenot (KPY)	2 560 000,00		0,00		0,00	0,00	4 341,52	4 341,52	4 341,52	0,00
26.40.21.	Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (S2)	127 601 000,00	97 433 000	71 981 195,92	25 451 804,08	97 433 000,00	0,00	18 192 116,57	115 625 116,57	90 173 312,49	25 451 804,08
	26.40.21.1. Vastaanottopalvelut (KPY)	121 561 000,00	90 408 000	68 652 044,12	21 755 955,88	90 408 000,00	0,00	16 764 119,48	107 172 119,48	85 416 163,60	21 755 955,88
	26.40.21.2. Muut maahantuloon liittyvät menot (KPY)	3 780 000,00	4 180 000	660 558,78	3 505 062,83	4 165 621,61	14 378,39	1 135 569,97	5 315 569,97	1 796 128,75	3 505 062,83
	26.40.21.3. Kiintiöpakolaisten maahantuloon liittyvät kustannukset (KPY)	1 200 000,00	1 695 000	1 608 024,51	86 975,49	1 695 000,00	0,00	157 882,66	1 852 882,66	1 765 907,17	86 975,49

	26.40.21.4. Ihmiskaupan uhrien auttamispalvelut (KPY)	840 000,00	1 000 000	1 014 378,39		1 014 378,39	-14 378,39	12 360,12	1 012 360,12	1 026 738,51	0,00
	26.40.21.5. Lasten edustaminen (KPY)	220 000,00	150 000	46 190,12	103 809,88	150 000,00	0,00	122 184,34	272 184,34	168 374,46	103 809,88
26.40.22.	Vapaaehtoinen paluu (S2)	530 000,00	1 530 000	328 177,34	1 201 822,66	1 530 000,00	0,00	530 000,00	2 060 000,00	858 177,34	1 201 822,66
26.40.63.	Vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat tuet (A)	25 341 762,41	24 215 000	19 963 529,44		19 963 529,44	4 251 470,56				
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala		19 609,00	37 909	37 909,00		37 909,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
28.60.12.	Osaamisen kehittäminen (A)	19 609,00	37 909	37 909,00		37 909,00	0,00				
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala		40 981,76						0,00	0,00	0,00	0,00
29.90.50.	Rahapelitoiminnan tuotot urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen (A)	40 981,76									
	29.90.50.07. Liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen (KPY)	40 981,76									
	29.90.50.07.3. Liikunnan yhdenvertaisuuteen (KPY)	40 981,76									
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala		10 311,66	444 177	211 070,42	233 106,87	444 177,29	0,00	0,00	415 632,29	182 525,42	233 106,87
32.01.29.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)		28 545	28 545,00		28 545,00	0,00				
32.30.51.	Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (S2)	10 311,66	15 632	15 632,29		15 632,29	0,00		15 632,29	15 632,29	0,00
	32.30.51.07. Palkkatuetty työ, valtionhallinto (KPY)	10 311,66	15 632	15 632,29		15 632,29	0,00		15 632,29	15 632,29	0,00
32.50.03.	Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (S2)		400 000	166 893,13	233 106,87	400 000,00	0,00		400 000,00	166 893,13	233 106,87
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala		4 140,56	5 049	5 049,30		5 049,30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

33.20.52.	Valtionosuus työttö- myysetuuksien perusturvasta (A)	4 140,56	5 049	5 049,30		5 049,30	0,00				
	33.20.52.01. Palkkatuettu työ, valtionhallinto	4 140,56	5 049	5 049,30		5 049,30	0,00				
Määrärahatilit yhteensä		225 617 048,34	203 877 943	161 830 245,45	37 796 227,44	199 626 472,89	4 251 470,56	19 406 431,50	176 022 063,79	138 225 836,35	37 796 227,44

Maahanmuuttoviraston tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2020-31.12.2020		1.1.2019-31.12.2019	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	22 384 033,41		20 074 478,01	
Muut toiminnan tuotot	<u>14 907 339,34</u>	37 291 372,75	<u>13 128 587,29</u>	33 203 065,30
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	1 332 874,73		1 438 165,68	
Henkilöstökulut	47 714 437,82		53 840 655,28	
Vuokrat	7 862 656,08		8 480 243,33	
Palvelujen ostot	103 435 829,73		126 048 945,57	
Muut kulut	928 050,14		4 241 808,24	
Poistot	<u>4 180 517,12</u>	<u>-165 454 365,62</u>	<u>3 307 534,42</u>	<u>-197 357 352,52</u>
JÄÄMÄ I		-128 162 992,87		-164 154 287,22
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	-53,35		2 708,29	
Rahoituskulut	<u>-11 905,11</u>	-11 958,46	<u>-3 333,07</u>	-624,78
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset tuotot	137 041,20		1 478,00	
Satunnaiset kulut	<u>-9 165,11</u>	<u>127 876,09</u>	<u>-4 364,95</u>	<u>-2 886,95</u>
JÄÄMÄ II		-128 047 075,24		-164 157 798,95
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Kulut				
Siirtotalouden kulut paikallishallinnolle	5 363 204,74		5 357 964,69	
Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle	3 074 057,57		4 269 108,06	
Siirtotal.kulut voittoa tavoittelemattomille	10 105 494,10		14 178 259,51	
Siirtotalouden kulut kotitalouksille	<u>1 420 773,03</u>	<u>-19 963 529,44</u>	<u>1 536 430,15</u>	<u>-25 341 762,41</u>
JÄÄMÄ III		-148 010 604,68		-189 499 561,36
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Perityt arvonlisäverot	4 671,50		8 661,18	
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-23 004 352,86</u>	<u>-22 999 681,36</u>	<u>-32 751 570,61</u>	<u>-32 742 909,43</u>
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		<u>-171 010 286,04</u>		<u>-222 242 470,79</u>

Maahanmuuttoviraston Tase

	31.12.2020	31.12.2019
VASTAAVAA		
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIK. SIJOITUKSET		
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		
Aineettomat oikeudet	164 080,00	272 942,92
Muut pitkävaikutteiset menot	12 781 940,66	12 183 706,04
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>2 126 626,89</u>	<u>2 470 450,94</u>
	15 072 647,55	14 927 099,90
AINEELLISET HYÖDYKKEET		
Rakennukset	88 677,77	91 744,44
Koneet ja laitteet	71 667,13	169 840,16
Kalusteet	<u>11 134,88</u>	<u>22 639,59</u>
	<u>171 479,78</u>	<u>284 224,19</u>
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET YHTEENSÄ	15 244 127,33	15 211 324,09
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS		
LYHYTAIKAISET SAAMISET		
Myyntisaamiset	1 609 545,56	368 362,32
Siirtosaamiset	5 549 041,65	4 468 761,78
Muut lyhytaikaiset saamiset	471 482,74	402 928,34
Ennakkomaksut	<u>0,00</u>	<u>4 000,00</u>
	7 630 069,95	5 244 052,44
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT		
Kassatilit	46 977,49	56 756,40
Kirjanpitoyksikön menotilit	-158,19	0,00
Sisäisen rahaliikkeen tilit	<u>140 838,82</u>	<u>161 773,58</u>
	<u>187 658,12</u>	<u>218 529,98</u>
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ	7 817 728,07	5 462 582,42
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>23 061 855,40</u>	<u>20 673 906,51</u>

Maahanmuuttoviraston Tase

	31.12.2020	31.12.2019
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
VALTION PÄÄOMA		
Valtion pääoma 1.1.1998	-276 810,69	-276 810,69
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-8 294 531,44	-733 296,54
Pääoman siirrot	177 500 923,18	214 681 235,89
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>-171 010 286,04</u>	<u>-222 242 470,79</u>
	-2 080 704,99	-8 571 342,13
VIERAS PÄÄOMA		
LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA		
Saadut ennakot	325 428,32	306 767,49
Ostovelat	13 819 745,45	18 030 228,38
Kirjanpitoyksiköiden väliset tilitykset	863 596,16	958 622,82
Edelleen tilitettävät erät	929 193,20	1 067 355,35
Siirtovelat	8 340 651,12	8 881 962,37
Muut lyhytaikaiset velat	<u>863 946,14</u>	<u>312,23</u>
	<u>25 142 560,39</u>	<u>29 245 248,64</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	25 142 560,39	29 245 248,64
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>23 061 855,40</u>	<u>20 673 906,51</u>

11.1.1 Tilinpäätöslaskelmien liitteet

- Liite 1 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja vertailtavuus
- Liite 2 Nettotuetut tulot ja menot
- Liite 3 Arviomäärärahojen ylitykset
- Liite 4 Peruutetut siirretyt määrärahat
- Liite 5 Henkilöstökulujen erittely
- Liite 6 Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset
- Liite 7 Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot
- Liite 8 Rahoitustuotot ja -kulut
- Liite 9 Talousarviotaloudesta annetut lainat
- Liite 10 Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset
- Liite 11 Taseen rahoituserät ja velat
- Liite 12 Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut
- Liite 13 Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat
- Liite 14 Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat
- Liite 15 Velan muutokset
- Liite 16 Velan maturiteettijakauma ja duraatio
- Liite 17 Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Maahanmuuttoviraston tilinpäätöksen liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laatimisperusteista ja vertailtavuudesta

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja niiden muutokset

Kirjanpitoyksikön tilinpäätös on laadittu noudattaen talousarviolakia ja -asetusta sekä valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin määräyksiä ja ohjeita.

Tilinpäätöksessä käytetyt arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät ovat talousarviolain 66 § mukaisia.

Humanitäärisen maahanmuuton kohdalla palveluiden ostot ovat vähentyneet edelleen, koska vastaanotto-keskusten kapasiteettia on supistettu ja lakkautettu hakijamäärän edelleen vähetessä.

Tilastointiperusteita on täsmennetty, joten suoritteiden määrissä voi olla pieniä eroja aikaisempiin toimintakertomuksiin nähden.

Humanitäärisen maahanmuuton kohdalla palveluiden ostot ovat vähentyneet edelleen, koska vastaanotto-keskusten kapasiteettia on supistettu ja lakkautettu hakijamäärän edelleen vähetessä.

Maahanmuuttoviraston toimintamenomomentin alajaottelusta (Joutsenon vastaanottokeskus, Oulun vastaanottokeskus ja Helsingin säilöönottoyksikkö) luovuttiin vuoden 2020 alusta, joten toimintamenomomentin käyttö ei ole siltä osin verrattavissa edelliseen vuoteen.

Yhteistoiminnan kustannusten korvausten ja yhteisrahoitteisen toiminnan rahoitusosuuksien tilien numerointi ja sijainti tilikarttahierarkiassa muuttuivat vuoden 2020 alussa.

Tilien kertymät raportoidaan tuotto- ja kululaskelmassa tilikarttahierarkian mukaisesti laskelman rivillä Palvelujen ostot.

Aiemmin nämä erät on esitetty omalla rivillään Sisäiset kulut. Tuotto- ja kululaskelmassa esitetyt vuoden 2019 tiedot on muutettu vastaamaan vuoden 2020 käytäntöä.

Maahanmuuttoviraston tilinpäätöksen liite 2: Nettoutetut menot

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2019	Talousarvio 2020 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2020 määrärahojen		Tilinpäätös 2020	Vertailu Talous- arvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2020	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrä- rahat	Käytettä- vissä vuonna 2020	Käyttö vuonna 2020 (pl. peruutuk- set)	Siirretty seuraa- valle vuodelle
26.40.01. Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokes- kusten toimintamenot (Siirtomääräraha 2 v)	Brutto- menot	62 492 670,24		73 328 662,11		84 238 155,94				74 012 977,04	
	Brutto- tulot	23 172 670,24		27 001 155,94		27 001 155,94				27 001 155,94	
	Netto- menot	39 320 000,00	57 237 000	46 327 506,17	10 909 493,83	57 237 000,00	0,00	684 314,93	57 921 314,93	47 011 821,10	10 909 493,83
33.20.52. Valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta (Ar- viomääräraha)	Brutto- menot	4 140,56		5 049,30		5 049,30					
	Brutto- tulot	0,00									
	Netto- menot	4 140,56	5 049	5 049,30		5 049,30	0,00				

Maahanmuuttoviraston tilinpäätöksen liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Maahanmuuttovirastolla ei ole esitettävää liitteellä 3.

Maahanmuuttoviraston tilinpäätöksen liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Maahanmuuttovirastolla ei ole esitettävää liitteellä 4.

Maahanmuuttoviraston tilinpäätöksen liite 5: Henkilöstökulujen erittely

	2020	2019
Henkilöstökulut	40 498 755,76	45 496 679,23
Palkat ja palkkiot	40 282 510,81	44 687 877,36
Lomapalkkavelan muutos	216 244,95	808 801,87
Henkilösivukulut	7 215 682,06	8 343 976,05
Eläkekulut	6 544 045,96	7 657 009,24
Muut henkilösivukulut	671 636,10	686 966,81
Yhteensä	47 714 437,82	53 840 655,28
Johdon palkat ja palkkiot	1 122 075,30	1 040 121,78
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	12 480,56	12 480,56
Johto	240,00	240,00
Muu henkilöstö	12 240,56	12 240,56

Maahanmuuttoviraston tilinpäätöksen liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu kirjanpitoyksikössä yhdenmukaisin periaattein käyttöomaisuushyödykkeiden taloudellisen pitoajan mukaisina tasapoistoina alkuperäisestä hankintamenosta. Varainhoitovuoden aikana ei ole tehty muutoksia poistosuunnitelmaan.

Suunnitelmanmukaiset poistoajat ovat:

Omaisuusryhmä	Kom-luokka	Poistomene- telmä	Poisto- aika vuotta	Vuotui- nen poisto %	Jäännös- arvo %
112 Aineettomat oikeudet					
11200000 Ostetut valmisohjelmistot ja tietojärjestelmät	1120010	tasapoisto	5	20,00	0
11290000 Muut aineettomat oikeudet	1129010	tasapoisto	5	20,00	0
114 Muut pitkävaikutteiset menot					
11400000 Itse valmistetut ja teetetut tietojärjestelmät	1140010	tasapoisto	5	20,00	0
119 Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat					
11910000 Keskeneräiset aineettomat käyttöomaisuushankinnat	1191010	ei poistoa			
122 Rakennukset					
12290000 Muut rakennukset	1229020	tasapoisto	30	3,30	0
125-126 Koneet ja laitteet					
12500000 Autot ja muut maakuuljetusvälineet	1250010	tasapoisto	5	20,00	0
12550000 ICT-laitteet	1255010	tasapoisto	3	33,30	0
12560000 Toimistokoneet ja laitteet	1256010	tasapoisto	3	33,30	0
12570000 Puhelinkeskukset ja muut viestintälaitteet	1257010	tasapoisto	5	20,00	0
12580000 Audiovisuaaliset koneet ja laitteet	1258010	tasapoisto	3	33,30	0
12590000 Laboratoriolaitteet ja -kalusteet	1259010	tasapoisto	5	20,00	0
12600000 Muut tutkimuslaitteet	1260010	tasapoisto	5	20,00	0
12690000 Muut koneet ja laitteet	1269010	tasapoisto	5	20,00	0
127 Kalusteet					
12700000 Asuinhuoneisto- ja toimistokalusteet	1270010	tasapoisto	5	20,00	0
12790000 Muut kalusteet	1279010	tasapoisto	5	20,00	0
128 Muut aineelliset hyödykkeet					
12800000 Taide-esineet	1280010	tasapoisto	5	20,00	0
12890000 Muut aineelliset hyödykkeet	1289010	tasapoisto	5	20,00	0
129 Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat					
12990000 Muut keskeneräiset aineelliset käyttöomaisuushankinnat	1299010	ei poistoa			

Maahanmuuttoviraston tilinpäätöksen liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

	Aineettomat hyödykkeet			Yhteensä
	112 Aineet- tomat oi- keudet	114 Muut pit- kävaikutteiset menot	119 Ennako- maksut ja kes- keneräiset hankinnat	
Hankintameno 1.1.2020	544 314,56	17 914 626,23	2 470 450,94	20 929 391,73
Lisäykset	0,00	4 557 144,41	1 878 855,89	6 436 000,30
Vähennykset	0,00	0,00	-2 222 679,94	-2 222 679,94
Hankintameno 31.12.2020	544 314,56	22 471 770,64	2 126 626,89	25 142 712,09
Kertyneet poistot 1.1.2020	-271 371,64	-5 730 920,19	0,00	-6 002 291,83
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	-108 862,92	-3 958 909,79	0,00	-4 067 772,71
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden arvonalennukset	0,00	0,00	0,00	0,00
	-380 234,56	-9 689 829,98	0,00	-10 070 064,54
Kertyneet poistot 31.12.2020	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2020	164 080,00	12 781 940,66	2 126 626,89	15 072 647,55

	Aineelliset hyödykkeet			Yhteensä
	122 Ra- kennuk- set	125-126 Koneet ja laitteet	127 Kalus- teet	
Hankintameno 1.1.2020	92 000,00	491 372,12	57 523,56	640 895,68
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.2020	92 000,00	491 372,12	57 523,56	640 895,68
Kertyneet poistot 1.1.2020	-255,56	-321 531,96	-34 883,97	-356 671,49
Vähennysten kertyneet poistot	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	-3 066,67	-98 173,03	-11 504,71	-112 744,41
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden arvonalennukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Kertyneet poistot 31.12.2020	-3 322,23	-419 704,99	-46 388,68	-469 415,90
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2020	88 677,77	71 667,13	11 134,88	171 479,78

Maahanmuuttoviraston tilinpäätöksen liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot	2020	2019	Muutos 2020-2019
Korot euromääräisistä saamisista	-53,35	2 708,29	-2 761,64
Rahoitustuotot yhteensä	-53,35	2 708,29	-2 761,64

Rahoituskulut	2020	2019	Muutos 2020-2019
Korot euromääräisistä veloista	11 905,11	3 333,07	8 572,04
Rahoituskulut yhteensä	11 905,11	3 333,07	8 572,04
Netto	-11 958,46	-624,78	-11 333,68

Maahanmuuttoviraston tilinpäätöksen liite 9: Talousarvionaloudesta annetut lainat

Maahanmuuttovirastolla ei ole esitettävää liitteellä 9.

Maahanmuuttoviraston tilinpäätöksen liite 10: Arvopaperit ja oman pää- oman ehtoiset sijoitukset

Maahanmuuttovirastolla ei ole esitettävää liitteellä 10.

Maahanmuuttoviraston tilinpäätöksen liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

Maahanmuuttovirastolla ei ole esitettävää liitteellä 11.

Maahanmuuttoviraston tilinpäätöksen liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut

Maahanmuuttovirastolla ei ole esitettävää voimassa oleviin takaukset ja takuut kohtiin.

Muut monivuotiset vastuut

Valtion talousarvion yksityiskohtaisten perustelujen yleisten määräysten kohdan Toimintamäärärahat perusteella tehdyt tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset						
€	Talousarvio- menot 2020	Määrä- raha- tarve 2021	Määrä- raha- tarve 2022	Määrä- raha- tarve 2023	Määrä- raha- tarve myö- hemmin	Määrä- raha- tarve yh- teensä
Accenture, UMA-järjestelmän sovellus, ylläpitosopimus laajennuksineen ja täydennyksineen	6 506 900,00	6 900 000,00	2 000 000,00	2 000 000,00		10 900 000,00
Toimitilavuokrat Helsinki: Pasila PVK ja asiointi, Oulu vok; Joutseno vok	5 538 512,00	5 365 955,00	5 696 759,00	5 867 661,00	12 389 567,00	29 319 942,00
Tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset yhteensä	12 045 412,00	12 265 955,00	7 696 759,00	7 867 661,00	12 389 567,00	40 219 942,00

Muulla kuin valtion talousarvion yksityiskohtaisten perustelujen yleisten määräysten kohdan Toimintamäärärahat perusteella tehdyt sopimukset ja sitoumukset						
€	Talousarvio- menot 2020	Määrä- raha- tarve 2021	Määrä- raha- tarve 2022	Määrä- raha- tarve 2023	Määrä- raha- tarve myö- hemmin	Määrä- raha- tarve yh- teensä
Muut sopimukset ja sitoumukset yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Muut monivuotiset vastuut yhteensä	12 045 412,00	12 265 955,00	7 696 759,00	7 867 661,00	12 389 567,00	40 219 942,00
---	----------------------	----------------------	---------------------	---------------------	----------------------	----------------------

Maahanmuuttoviraston tilinpäätöksen liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Maahanmuuttovirastolla ei ole esitettävää liitteellä 13.

Maahanmuuttoviraston tilinpäätöksen liite 14: Taseeseen sisällyttämättä rahastoidut varat

Maahanmuuttovirastolla ei ole esitettävää liitteellä 14.

Maahanmuuttoviraston tilinpäätöksen liite 15: Velan muutokset

Maahanmuuttovirastolla ei ole esitettävää liitteellä 15.

Maahanmuuttoviraston tilinpäätöksen liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Maahanmuuttovirastolla ei ole esitettävää liitteellä 16.

Maahanmuuttoviraston tilinpäätöksen liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Maahanmuuttovirastolla ei ole esitettävää liitteellä 17.

11.2 Muut liitteet

Liite 1 Henkilöstövoimavarat

SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA				
HENKILÖSTÖVOIMAVARAT	2018	% osuus	2019	% osuus
Toimiala:				
1. HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ, RAKENNE JA KULUT				
henkilötyövuodet (sis. harj ja työllisyysrahoihin palkatut)	984,2		1 038,9	
henkilöstömäärä	1 047		994	
naiset	736	70,3	689	69,3
miehet	311	29,7	305	30,7
vakinaiset	488	46,6	650	65,4
naiset	329	31,4	439	44,2
miehet	159	15,2	211	21,2
määräaikaiset	559	53,4	344	34,6
naiset	407	38,9	250	25,2
miehet	152	14,5	94	9,5
kokoaikaiset	1 006	96,1	950	95,6
naiset	699	66,8	652	65,6
miehet	307	29,3	298	30,0
osa-aikaiset	41	3,9	44	4,4
naiset	37	3,5	37	3,7
miehet	4	0,4	7	0,7
keski-ikä	40,0		40,9	
naiset	40,8		41,6	
miehet	38,2		39,3	
tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta%		83,1		82,2
kokonaistyövoimakustannukset €/vuosi	48 873 223		54 080 419	
tehdyn työajan palkat, % osuus palkkasummasta	39 440 691	80,7	45 251 778	79,9
välilliset työvoimakustannukset	15 657 841		17 905 621	
ja niiden % osuus tehdyn työajan palkoista		47,1		49,5
2. TYÖHYVINVOINTI				
työtyytyväisyysindeksi	3,6		3,5	
lähtövaihtuvuus %				
tulovaihtuvuus %				
työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen % henkilöstöstä				
sairauspoissaolot työpäivää/htv	9,6		9,4	
työterveyshuolto €/htv	749		606	
työkunnon ja työtyytyväisyyden edistäminen €/htv	569		595	
3. OSAAMINEN				
koulutustasoindeksi	5,4		5,6	
naiset	5,5		5,8	
miehet	5,1		5,3	
koulutus ja kehittäminen €/htv	506		542	
koulutuspanostus työpäivää/htv	1,6		1,7	
henkilöstön arvo €	846 295 952		902 004 330	

Henkilöstön arvo saadaan laskemalla

- 1) lasketaan henkilöstön keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä (vuotta, kaikki eläkelajit mukana)
- 2) saadusta luvusta vähennetään henkilöstön keski-ikä
- 3) kerrotaan saatu luku htv:llä
- 4) kerrotaan saatu luku tehdyn työajan keskim.vuosipalkalla (€/htv, tehdyn työajan palkat saadaan väh. kokonaispalkkasummasta välilliset palkat)
- 5) saatuun lukuun lisätään vuosi-investoinnit työtyytyväisyyteen, työkuuntoon, hlöstökoulutukseen ja muuhun osaamisen kehittämiseen sekä terveydenhoitoon

11.3 Allekirjoitukset

Tilinpäätösasiakirjan vahvistaminen ja hyväksyminen

Olen tänään vahvistanut ja hyväksynyt Maahanmuuttoviraston vuoden 2020 tilinpäätöksen.

Helsingissä 26.2.2021

Ylijohtaja

Jari Kähkönen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Maahanmuuttovirasto 26.02.2021 klo 11:50. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.